

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך ח -

וירא

דף ק"ב ע"ב - דף קי"ט ע"א

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוד הזהר (קבלה מהאריז"ל)

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פנה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאחר למוד הזהר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ פָּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שׁוֹב אָשׁוּב, שׁוֹב מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא מִפְתָּחָא דָּא לְמַפְקֵד עֵקְרוֹת בִּידָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ וְלֹא בִידָא דְשְׁלִיחָא אַחְרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן תְּלַת מִפְתָּחָן אֲנוּן דְלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא. דְחִיָּה וַתְּחִיַּת הַמֵּתִים וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל דְלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא אַמְאִי כְּתִיב שׁוֹב אָשׁוּב. אֶלָּא וְדַאי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּה קָאִים עֲלֵייהוּ אָמַר (לִיָּה) מְלָה, בְּגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ.

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ פָּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוֹב אָשׁוּב - שׁוֹב יֵשׁוּב הִיָּה צְרִיף לְכַתֵּב, שְׁהָרִי הַמִּפְתָּח הַזֶּה לְפָקֵד הָעֵקְרוֹת הוּא בִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא בִיד שְׁלִיחַ אַחַר, כְּמוֹ שְׁשִׁנְיָנוּ, שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת הֵם שְׁלֹא נִמְסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ: שֶׁל חִיָּה, וַתְּחִיַּת הַמֵּתִים, וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נִמְסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ, לְמָה כְּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב? אֶלָּא וְדַאי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר (לו) הַדְּבָר, לְכֵן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ.

וְהָא חֲזִי, בְּכָל אַתְר דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר סְתָם אוּ וַיִּקְרָא סְתָם הוּא מְלֹאכָא דְבְרִית וְלֹא אַחְרָא. וַיֹּאמֶר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַע תִּשְׁמַע וְגו' וַיֹּאמֶר וְלֹא קָאֲמַר מָאן הוּא. וַיִּקְרָא דְכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְלֹא קָאֲמַר מָאן הָוָה. אָמַר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו' וְלֹא אָמַר מָאן הָוָה. (אוף הַכִּי דְכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב וַיֹּאמֶר סְתָם וְלֹא קָאֲמַר מָאן (ד' ט' קג ע"א) הָוָה) אֶלָּא בְּכָל הַנִּי מְלֹאכָא דְבְרִית הָוָה וְכֹלָא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְמָר. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ וְגו'. וְהִנֵּה בֵּן וְגו': וְהִנֵּה בֵּן לְשָׁרָה אֲשֶׁתְּךָ. מְאִי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְהִנֵּה בֵּן לְךָ, אֶלָּא בְּגִין דְלֹא יַחֲשֵׁב דְּהָא מִן הָגֵר אִיהוּ כְּדְבַקְדְּמִיתָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וַאֲמַר, (מְלֹאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְד אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב דָּא יִצְחָק לְאַבְרָהָם. אִימְתִי כְּבִיד לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה עַל גַּבֵּי מְדַבְּחָא וּבַעַא לְמַקְרַב לִיָּה קְרַבְנָא, וַיִּצְחָק בַּר תְּלַתִּין וּשְׁבַע שָׁנִין הָוָה, וְאַבְרָהָם הָוָה סְבָא, דְאִילוּ הָוָה כְּעֵיט (ס"א ב"ה) בְּרַגְלָא חַד לֹא יְכִיל לְמִיקָם קָמִיָּה, וְאִיהוּ אוּקִיר לִיָּה לְאַבּוּי וְעַקְדָּא לִיָּה כְּחַד אִימְרָא בְּגִין לְמַעַבְד רַעוּתִיָּה דְאַבּוּי.

זכא ויראה, בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, הוא מלאך הברית ולא אחר. ויאמר - שכתוב (שמות טו) ויאמר אם שמע תשמע וגו'. ויאמר, ולא אמר מיהו. ויקרא - שכתוב (ויקרא א) ויקרא אל משה, ולא אמר מי היה. אמר - שכתוב (שמות כד) ואל משה אמר וגו', ולא אמר מי היה. (אף כף שכתוב שוב אשוב. ויאמר סתם, ולא אמר מי היה.) אלא בכל אלה מלאך של הברית היה, והכל נאמר בקב"ה. ולכן כתוב ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'.

והנה בן לשרה אשתך. מה הטעם לא כתוב והנה בן לך? אלא כדי שלא יחשב שהוא מהגר כמו בראשונה. רבי שמעון פתח ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו. בן יכבד אב - זה יצחק את אברהם. מתי כבד אותו? בשעה שעקד אותו על גבי המזבח ורצה להקריבו לקרבן. ויצחק בן שלשים ושבע שנים היה, ואברהם היה זקן, שאלו היה בועט (בן) ברגל אחת לא היה יכול לעמד לפניו, והוא כבד אותו את אביו, ועקד אותו כמו תיש כדי לעשות רצון אביו.

וְעַבְד אֲדֹנָיו דָּא אֲלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. פֶּד שְׂדֵר לִיָּה לְחָרָן, וְעַבְד כָּל רְעוּתִיָּה דְאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לִיָּה כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית כד) וַיִּבְרַךְ אֶת אֲדֹנָיו וְגו'. וְכְתִיב (בראשית כד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, בְּגִין לְאוֹקִיר לִיָּה לְאַבְרָהָם. דְּהָא בַר נֶשׁ דְּהוּה מִיִּתֵי כֶסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי יָקָר וּגְמֻלִין וְאִיהוּ כְּדָקָא יְאוּת שְׁפִיר בְּחִיזוּ לָא אָמַר דְּאִיהוּ רְחִימָא דְאַבְרָהָם אוּ קְרִיבָא דִּילִיָּה. אֲלֵא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, בְּגִין לְסַלְקָא בְּשִׁבְחָא דְאַבְרָהָם וּלְאוֹקִיר לִיָּה בְּעֵינֵיהּוּ.

וְעַבְד אֲדֹנָיו - זֶה אֲלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם, כְּשֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ לְחָרָן וְעָשָׂה כָּל רְצוֹנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְכִבְדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַיִּבְרַךְ אֶת אֲדֹנָיו וְגו', וְכָתוּב (שם) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, פְּדִי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֶן אָדָם שְׁהִיָּה מְבִיא כֶסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵים יְקָרוֹת וּגְמֻלִים, וְהוּא פְּרָאוּי, נֶאֱחָה לְמִרְאָה, לֹא אָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב אַבְרָהָם אוּ קְרוֹב שְׁלוֹ, אֲלֵא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת שִׁבְחָא אַבְרָהָם וּלְכַבְדּוֹ בְּעֵינֵיהֶם.

וְעַל דָּא בֶן יְכַבֵּד אָב וְעַבְד אֲדֹנָיו. וְאַתּוּן יִשְׂרָאֵל בְּנִי. קְלָנָא בְּעֵינֵיכוֹן לּוֹמַר דְּאַנָּא אֲבוּכוֹן אוּ דְאַתּוּן עֶבְדִּין לִי. וְאַם אָב אָנִי אִיָּה כְּבוֹדִי וְגו'. בְּגִין כְּפִי וְהִנֵּה בֶן, דָּא הוּא בֶן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. דָּא הוּא בֶן דְּאוֹקִיר לְאַבּוּי כְּדָקָא חֲזִי.

וְעַל דָּא בֶן יְכַבֵּד אָב וְעַבְד אֲדֹנָיו. וְאַתּוּן יִשְׂרָאֵל בְּנִי. קְלָנָא בְּעֵינֵיכוֹם לּוֹמַר שְׁאַנִּי אֲבִיכֶם אוּ שְׁאַתּוּם עֶבְדִּים שְׁלִי? וְאַם אָב אָנִי אִיָּה כְּבוֹדִי וְגו'. מִשּׁוּם כְּפִי וְהִנֵּה בֶן. זֶהוּ בֶן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. זֶהוּ בֶן שֶׁכַּבֵּד אֶת אָבּוּי פְּרָאוּי.

וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה מִיִּתָּת, דְּבְגִינִיָּה פְּאִיבַת נְפִשָּׁה עַד דְּנִפְקַת מִינָהּ. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה. לְאַסְתִּלְקָא בְּגִינִיָּה בְּשִׁעְתָּא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלָמָא. דְּכִדִּין וַיִּבְרַךְ אֶת שָׂרָה וְגו', דְּהָא מְדַפְרֵי לְשָׂרָה בְּגִינִיָּה דִּי צַחֲקָא וְעַל דָּא אִיהוּ בֶן לְשָׂרָה (אִנְהוּ מִלְּאֲכִי אִמְרוּ). וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה. (דִּין) דְּהָא נוֹקְבָא נְטִלָּא (לִיָּה) לְבָרָא מִן דְּכוּרָא:

וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה - שֶׁבְּגִלְלוֹ מִתָּה, שֶׁבְּגִלְלוֹ כְּאַבָּה נְפִשָּׁה עַד שֶׁיִּצְעָא מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה - לְהַתְּעִלוֹת בְּגִלְלוֹ בְּשִׁעָה שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם. שְׂאֵז וְהִי פִקְדָא אֶת שָׂרָה וְגו', שְׁהָרִי מְזַכְרִים אֶת שָׂרָה מִשּׁוּם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֶן לְשָׂרָה [זֶה אִמְרוּ הַמַּלְאָכִים]. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה. [וְהִי] שְׁהָרִי הַנִּקְבָּה לּוֹקְחַת [אֵת] הַבֵּן מִהַזְכָּר.

וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרֵיוּ. מְאִי וְהוּא אַחֲרֵיוּ, וְהִיא אַחֲרֵיוּ מִיבְעֵי לִיָּה. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ, וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת מַה דְּהוּה אָמַר (פְּתַח הָאֵהָל דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא אַחֲרֵיוּ מְאֵן דְּהוּנָה אִמְר) פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתְּאָה. פְּתַחַא דְמַהִימְנוּתָא. וְהוּא אַחֲרֵיוּ (דָּא) דְּאוּדֵי לִיָּה דְרָגָא עֲלָאָה (נ"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרֵיוּ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתְּאָה, וְהוּא אַחֲרֵיוּ דָּא

וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרֵיוּ. מַה זֶה וְהוּא אַחֲרֵיוּ? וְהִיא אַחֲרֵיוּ צְרִיף לוּ! אֲלֵא סוּד הוּא, וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת מַה שְׁהִיָּה אוֹמֵר [פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אַחֲרֵיוּ - מִי שְׁתַּחֲוֵי אוֹמֵר] פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרֵיוּ - [וְהִי] שְׁהוּדָה לוּ הַדְּרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה [נ"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרֵיוּ - זֶה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פְּתַח הָאֵהָל - זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה,

דְּרָגָא עֲלֵאָה). מִן יוֹמָא דְהוֹת שָׂרָה בְּעֶלְמָא לָא שְׁמַעַת מְלָה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בַר הַהוּא שְׁעֵתָא.

דְּבַר אַחַר דְּהוֹת יִתְבָּא שָׂרָה פְּתַח הָאֵהָל בְּגִין לְמִשְׁמַע מְלִין. וְהִיא שְׁמַעַת הַאי מְלָה דְאַתְבָּשֵׁר בֵּה אַבְרָהָם. (ר"א) וְהוּא אַחֲרֵיו. אַבְרָהָם דְהוּה יְתִיב אַחֲרוּי דְשְׁכִינְתָּא:

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בְּאִים בְּיָמִים. מָא בְּאִים בְּיָמִים. שְׁעוּרִין דְיוֹמִין דְאַתְחֲזִי כְדִין לְהוּ, חַד מָאָה וְחַד תְּשַׁעִים, עָאלוּ בְיוֹמִין שְׁעוּרָא דְיוֹמִין פְּדָקָא יָאוּת. בְּאִים בְּיָמִים. פְּמָה דְאַתְ אָמַר פִּי בָא הַיּוֹם דְאַעֲרַב יוֹמָא לְמִיעַל. חַדְל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אֲרַח פְּנָשִׁים. וְהִיא שְׁעֵתָא חֲמַאת גְּרָמָה בְּעֵדוּנָא אַחֲרָא. וּבְגִין כֵּן אָמְרָה וְאַדוּנִי זְקַן דְהָא אִיהוּ לָא כְדָאי לְאוּלְדָא בְּגִין דְאִיהוּ סָבָא.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח (מְשַׁלִּי לֹא) נוֹדַע בְּשַׁעֲרִים בְּעֵלְהָ בְּשַׁבְתּוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. תָּא חֲזִי, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶסְתַּלַּק בִּיקְרִיָּה דְאִיהוּ גְּנִיז וְסִתִּים בְּעִילוּיָא סְגִיָּא. לָאו אִיתִי בְּעֶלְמָא וְלֹא הָוָה מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי עֲלֵמָא דִּיכִיל לְקִיָּמָא עַל חֲכֻמָּתָא דִּילִיָּה וְלֹא יְכִיל לְקִיָּמָא בֵּיה.

בְּגִין דְאִיהוּ גְּנִיז וְסִתִּים וְאַסְתַּלַּק לְעִילָא לְעִילָא, וְכִלְהוּ עֲלָאי וְתַתָּאי לָא יְכָלִין לְאַתְדַּבְּקָא, עַד דְכִלְהוּ אֶמְרִין (יְחֻזְקָא ל) בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. תַּתָּאי אֶמְרִי דְאִיהוּ לְעִילָא דְכִתִּיב, (תְּהִלִּים קיג) עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. עֲלָאי אֶמְרִי דְאִיהוּ לְתַתָּא דְכִתִּיב, (תְּהִלִּים נז) עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. עַד דְכִלְהוּ עֲלָאי וְתַתָּאי אֶמְרִי בְרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בְּגִין דְלֹא אֶתִּידַע וְלֹא הָוָה מָאן דִּיכִיל לְקִיָּמָא

וְהוּא אַחֲרֵיו - זו הדרגה העליונה. מיום שהיתה שרה בעולם לא שמעה דבר הקדוש ברוך הוא פרט לאותה שעה.

דְּבַר אַחַר - שהיתה יושבת שרה פתח האהל כדי לשמע הדברים, והיא שמעה הדבר הזה שהתבשר בו אברהם. [דבר אחר] והוא אחריו - אברהם שהיה יושב מאחורי השכינה.

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בְּאִים בְּיָמִים. מה זה באים בימים? השעורים של הימים שאז נראו להם, האחד מאה והאחד תשעים, נכנסו בימים השעור של הימים פראוי. באים בימים, כמו שנאמר פי בא היום, שהעריב היום להפגס. חדל להיות לשרה ארח פנשים. ואותה שעה ראתה עצמה בעדוין אחר, ולכן אמרה ואדני זקן, שהרי הוא לא כדאי להוליד פי הוא זקן.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (מְשַׁלִּי לֹא) נוֹדַע בְּשַׁעֲרִים בְּשַׁבְתּוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. בא ראה, הקדוש ברוך הוא מתעלה בכבודו שהוא גנוז ונסתר בעלוי רב. לא היה בעולם ולא היה מהיום שנברא העולם שיכול לעמד על חכמתו ולא יכול לעמד בו.

משום כי הוא גנוז ונסתר והתעלה למעלה למעלה, וכל העליונים והתחתונים לא יכולים להתדבק עד שפלים אומרים (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהוא למעלה, שכתוב (תהלים קיג) על השמים כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה, שכתוב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד שפלים, עליונים ותחתונים, אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, פי לא נודע ולא היה מי שיכול

בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בְּגִין דְלֹא אֶתִּידַע וְלֹא הָוָה מָאן דִּיכִיל לְקִיָּמָא

בִּיה, וְאֵת אֲמֶרֶת נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה. (דף קג)

(ב"ב)

אָלֶּא וּדְאִי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא דְאִיהוּ אֲתִידַע וְאֲתִדְבֵּק לְפִי
מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּיהּ כָּל חַד כְּמַה דִּיכִיל
לְאֲדַבְּקָא בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא. וּלְפִי מַה
דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּיהּ הֵכִי אֲתִידַע בְּלִבֵּיהּ. וּבְגִינֵי כֶּף
נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּאֲנוּן שְׁעָרִים. אָבֵל דְּאֲתִידַע
כְּדָקָא יְאוּת לָא הָוֵה מָאן דִּיכִיל לְאֲדַבְּקָא
וּלְמַנְדַּע לֵיהּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה. מָאן
שְׁעָרִים. כְּמַה דָּאֵת אָמַר (תהלים כד) שְׁאוֹן
שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וּבְגִין
אֵלוּ שְׁעָרִים דְּאֲנוּן דְּרַגִּין עֲלָאִין בְּגִינֵיהוּ
אֲתִידַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וְאִי לָא לָא יְכַלִּין
לְאֲתִדְבֵּקָא בִּיהּ.

הָא חֲזִי, דְּהָא נִשְׁמַתָּא דְּבַר נֶשׁ לָאו אִיהוּ (נ"א
לֹא אִיה) מָאן דִּיכִיל לְמַנְדַּע לָהּ, אָלֶּא בְּגִין
אֵלִין שְׁיִיפִין דְּגוּפָא וְאֲנוּן דְּרַגִּין דְּעַבְדִּין
אוּמְנוּתָא דְּנִשְׁמַתָּא בְּגִין כֶּף אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע בְּגִין דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא רוּחָא
לְרוּחָא גְּנִיז וְטְמִיר מְכֻלָּא, אָבֵל בְּאֲנוּן שְׁעָרִים
דְּאֲנוּן פִּתְחִין לְנִשְׁמַתָּא אֲתִידַע קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא.

הָא חֲזִי, אִית פִּתְחָא לְפִתְחָא וְדַרְגָּא לְדַרְגָּא,
וּמְנִיְהוּ יְדִיעַ יְקָרָא דְּקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
פִּתַח הָאֵהָל, דָּא הוּא פִּתְחָא דְּצִדְקָה. כְּמַה דָּאֵת
אָמַר (תהלים קיח) פִּתַח"ו ל"י שְׁעָרִים צִדְ"ק וְגו'.
דָּא פִּתְחָא קְדָמָא לְאֲעֵלָא בִּיהּ, וּבִהָא פִּתְחָא
אֲתַחֲזִין כָּל שְׂאֵר פִּתְחִין עֲלָאִין. מָאן דְּזָכִי
לְהָאִי (פִּתְחָא) זָכִי לְמַנְדַּע בִּיהּ וּבְכֻלְהוּ שְׂאֵר
פִּתְחִין בְּגִין דְּכֻלְהוּ שְׂרָאן עֲלֵיהּ.

לְעַמְד עִמּוֹ, וְאֵתָּה אוּמַר נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה.?

אָלֶּא וּדְאִי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה
- זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא
נֹדַע וְנִדְבֵּק לְפִי מַה שְׁמִשְׁעַר
בְּלִבוֹ כָּל אֶחָד כְּמַה שִׁיכּוֹל
לְהִדְבֵּק בְּרוּחַ שֶׁל הַחֻכְמָה.
וּלְפִי מַה שְׁמִשְׁעַר בְּלִבוֹ, כֶּף
נֹדַע בְּלִבוֹ, וְלִכֵּן נֹדַע בְּשַׁעְרִים
- בְּאוֹתָם הַשְׁעָרִים. אָבֵל שְׁנוּדַע
כְּרְאוּי אִין מִי שִׁיכּוֹל לְהִדְבֵּק
וְלִדְעַת אוֹתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה, אִיזֵה שְׁעָרִים?
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים כד) שְׁאוֹן
שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי
עוֹלָם. וּמִשׁוּם הַשְׁעָרִים הַלְלוּ,
שֶׁהֵם דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, בְּגִלְלָם
נֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִם
לֹא - לֹא יִכְוֹלִים לְהִתְדַבֵּק בּוֹ.

בֵּא רְאֵה, הֵרִי נִשְׁמַת הָאָדָם אִין
הוּא [אין] מִי שִׁיכּוֹל לְדַעַת אוֹתָהּ,
אֵלֶּא עַל יְדֵי אֲבְרֵי הַגּוּף, וְהֵם
הַדְּרָגוֹת שְׁעוֹשׂוֹת אֲמִנוֹת
הַנִּשְׁמָה. מִשׁוּם כֶּף נֹדַע וְלֹא
נֹדַע. כֶּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
נֹדַע וְלֹא נֹדַע, מִשׁוּם שֶׁהוּא
נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, רוּחַ לְרוּחַ, גְּנוּז
וְטְמִיר מִן הַכֹּל. אָבֵל בְּאוֹתָם
הַשְׁעָרִים, שֶׁהֵם פִּתְחִים
לְנִשְׁמָה, נֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

בֵּא רְאֵה, יֵשׁ פִּתַח לְפִתַח
וְדַרְגָּה לְדַרְגָּה, וּמִמֶּה יְדוּעַ
כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
פִּתַח הָאֵהָל - זֶהוּ פִּתַח שֶׁל
צִדְקָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם קיח)
פִּתַח"ו ל"י שְׁעָרִים צִדְ"ק וְגו'.
זֶהוּ פִּתַח רְאשׁוֹן לְהַכְנִס בּוֹ,
וּבְפִתַח הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׂאֵר
הַפִּתְחִים הָעֲלִיוֹנִים. מִי שְׁזוּכָה
לְזֶה [לפִתַח], זוּכָה לְדַעַת אוֹתוֹ
וּבְכֹל שְׂאֵר הַפִּתְחִים, מִשׁוּם
שֶׁכֻּל שׁוֹרִים עֲלָיו.

וְעָבְשׁוּ שְׂפַתְחָ זֶה לֹא נוֹדַע, מְשׁוּם שִׁישְׁרָאֵל בְּגִלוּת וְכָל הַפְּתָחִים הִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת וְלִדְבֹק. אֲבָל בְּזִמְנָן שִׁישְׁרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת לְשֵׁרוֹת עֲלִיו פְּרָאוּי.

וְאִי יָדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה נִכְבְּדָה מֵה שְׁלֵא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב (ישעיה יא) וְנָחָה עֲלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת ה'. כָּלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל הַפְּתָח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פְּתָח הָאֱהָל, וְכָלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל מַלְךְ הַמְּשִׁיחַ כְּדֵי לְדוֹן הָעוֹלָם, שְׂפָתוֹב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דְלִים וְגו'.

מְשׁוּם כֵּן, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׁר אֲבָרְהָם, הַדְּרָגָה הַזֹּאת הִיָּתְה אֲוִמֶרֶת כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר שְׂפָתוֹב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר - לֹא כְּתוֹב מִי הִנֵּה, וְזֶהוּ פְּתָח הָאֱהָל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שְׂמַעַת דְּרָגָה זוֹ שֶׁהִיָּתְה מְדַבֵּרֶת עִמּוֹ מֵה שְׁלֵא הִיָּתְה שׁוֹמַעַת מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב וְשָׂרָה שְׂמַעַת פְּתָח הָאֱהָל, שֶׁהִיָּתְה מְבַשֵּׁרֶת וְאֲוִמֶרֶת שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְךָ.

בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְךָ. בֵּא רְאָה כִּמָּה חֲבִיבוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָרִי לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק עַד שְׁנַמּוּל. אַחַר שְׁנַמּוּל הַתְּבַשֵּׁר עַל יִצְחָק, מְשׁוּם שֶׁאֵזוּ הוּא זֶרַע קְדוּשׁ, וְטָרָם שְׁנַמּוּל אֵינּוּ זֶרַע קְדוּשׁ, וְאֵז הוּא כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינְהוּ.

וְכֵּן וְרָאָה, טָרָם שְׁנַמּוּל אֲבָרְהָם זֶרַעוֹ לֹא הִנֵּה קְדוּשׁ, מְשׁוּם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ עֶרְלָה וְהַדְּבֵק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. אַחַר שְׁנַמּוּל, יֵצֵא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, וְנִדְבֵק בְּקְדוּשָׁה שְׁלֵמָעֵלָה וְהוֹלִיד

וְהִשְׁתָּא דִּפְתַחָ דָּא לֹא אֲתִידַע. בְּגִין דִּישְׁרָאֵל בְּגִלוּתָא וְכִלְהוּ פְּתַחִין אֲסִתְלָקוּ מִנִּיהּ וְלֹא יְכֻלִין לְמַנְדַּע וְלֵאֲתַדְבַּקָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דִּיפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא זְמִינִין כִּלְהוּ דְרַגִין עֲלָאִין לְמִשְׁרֵי עֲלִיָּה כְּדָקָא יֵאוּת.

וְכֵּרִין יִנְדַעוּן בְּנֵי עֲלָמָא חֲכָמָתָא עֲלָאָה יִקְיָרָא מֵה דְלֹא הוּוּ יוֹדְעִין מִקְדָּמַת דְנָא. דְכְּתִיב, (ישעיה יא) וְנָחָה עֲלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת יְיָ. כִּלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הָאֵי פְּתַחַת תַּתְּאָה דִּיאִיהוּ פְּתַח הָאֱהָל. וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמִידָן עֲלָמָא דְכְּתִיב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דְלִים וְגו'.

בְּגִינֵי כֵּן כְּדֵי אֲתַבְּשֵׁר אֲבָרְהָם, הָאֵי דְרַגָּא הָהּ אָמַר כְּמָה דְאֲתַמָּר דְכְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר, לֹא כְּתִיב מֵאֵן הָהּ. וְדָא הוּא פְּתַח הָאֱהָל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הָאֵי דְרַגָּא דְהָהּ מְלִיל עִמִּיהּ מֵאֵן דְלֹא הָהּ שְׂמַעַת מִקְדָּמַת דְנָא. דְכְּתִיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פְּתַח הָאֱהָל דְהָהּ מְבַשֵּׁר וַאֲמַר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְךָ.

הָא חֲזִי, כְּמָה הוּא חֲבִיבוֹתָא דְקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה דְאַבְרָהָם, דִּהָא לֹא נִפְק מִנִּיהּ יִצְחָק עַד דְאֲתַגְזֹר, לְבַתֵּר דְאֲתַגְזֹר אֲתַבְּשֵׁר בִּיהּ בְּיִצְחָק, בְּגִין דִּיאִיהוּ כְּדִין זֶרַעַא קְדִישָׁא, וְעַד לֹא אֲתַגְזֹר לָאו אִיהוּ זֶרַעַא קְדִישָׁא. וְכֵּדִין אִיהוּ כְּמָה דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינְהוּ.

וְהָא חֲזִי, עַד לֹא אֲתַגְזֹר אֲבָרְהָם הִהוּא זֶרַעַא דִּילִיָּה לֹא הָהּ קְדִישָׁא, בְּגִין דְנִפְק בְּגוֹ עֶרְלָה וְאֲתַדְבֵּק בְּעֶרְלָה לְתַתָּא. לְבַתֵּר דְאֲתַגְזֹר נִפְק הִהוּא זֶרַעַא כְּגוֹ קְדִישָׁא, וְאֲתַדְבֵּק

למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו
פראוי. בא ראה, כשהוליד אברהם
את יצחק, יצא קדוש פראוי. ואלו

[ובא] המים שהרו והולידו חשף.
רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי
שמעון אביו. אמר לו, זה שקרא
לו הקדוש ברוך הוא יצחק,
שכתוב וקראת את שמו יצחק,
למה? שהרי נראה שעד שלא יצא
לעולם קרא לו יצחק? אמר לו,
הרי נאמר שאש לוקחת מים,
שהרי המים באים מצד של
הגבורה, ועוד [נ"א ובא השאל מהלוי]
[שאל אותו] הלויים שהם משמחים
לאותו הצד בכלי זמר ותשבחות
כנגד הצד הזה, משום כך יצחק
הוא חדרה, משום שהוא בא
מאותו צד ונדבק בו.

בא ראה, יצחק צחוק, חדרה
שפמחליפה מים באש ואש במים,
ועל זה נקרא כך. ולכן הקדוש
ברוך הוא קרא לו כך בטרם יצא
לעולם בשם זה והודיע לאברהם.
ובא וראה, בכל האחרים השאיר
להם הקדוש ברוך הוא לקרא להם
שמות, ואפלו נשים היו קוראות
לבניהן שמות, אבל כאן לא
השאיר הקדוש ברוך הוא לאמו
לקרא לו שם, אלא לאברהם,
שכתוב וקראת את שמו יצחק.
אפה ולא אחר. כדי להחליף מים
באש ואש במים להכלילו בצדו.

בין שהתבשר אברהם ביצחק,
מה פתוב? ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם. רבי אלעזר
אמר, בא ראה כמה נוהג הקדוש
ברוך הוא טובה עם כל הבריות,
וכל שפן לאותם שהולכים
בדרךיו, שאפלו בזמן שרוצה
לדון את העולם, הוא גורם למי

בקדושה דלעילא ואוליד לעילא, ואתדבק
אברהם בדרגיה פדקא יאות. תא חזי, פד
אוליד אברהם ליצחק נפק קדישא כדקא
יאות. והאי (נ"א ודא) מיא אעדו ואולידו
חשוכא.

רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון
אבוי, אמר ליה האי דקרא ליה קדשא
ברוך הוא יצחק דכתיב וקראת את שמו
יצחק. אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק
לעלמא קרא ליה יצחק. אמר ליה הא אתמר
דאשא נטל מיא. דהא מיא מסטרא דגבורה
קא אתיין. ותו [נ"א ותא שאיל להו ללוא] (שאיל ליה) לואי
דאנון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר
ותשבחן לקביל האי סטרא, בגין כך יצחק
איהו חדרה בגין דאתי מההוא סטרא
ואתדבק ביה.

תא חזי, יצחק בדיחיותא חדרה דאחלף
מיא באשא ואשא במיא, ועל דא אקרי
הכי. ובגין כך קדשא ברוך הוא קרי ליה (ד
קד ע"א) הכי עד לא יפוק לעלמא שמא דא
ואודע ליה לאברהם.

ותא חזי, בכלהו אתרנין שבק לון קדשא
ברוך הוא למקרי לון שמהן, ואפילו
נשי הוו קראן לבנייהו שמהן, אבל הכא לא
שבק קדשא ברוך הוא לאמיה למקרי ליה
שמא אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו
יצחק אנת ולא אתרא, בגין לאחלפא מיא
באשא ואשא במיא לאכללא ליה בסטריה.

בין דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב
ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני
סדם. רבי אלעזר אמר תא חזי, כמה אנהג
קדשא ברוך הוא טיבו עם כל בריין וכל שפן לאנון דאזלי בארחוי,

שפן לאנון דאזלי בארחוי,

שְׂאוּבָה אוֹתוֹ לְזִכּוֹת בְּדָבָר עַד
שֶׁלֹא יָבֵא אוֹתוֹ הַדִּין לְעוֹלָם.

שְׂשֻׁנָנוּ, בְּשַׁעַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹהֵב אֶת הָאָדָם, שׁוֹלַח לוֹ
דוֹרוֹן, וּמִיְהוּ? הַעֲנֵנִי, כְּדֵי לְזִכּוֹת
בוֹ. וְכִינּוֹן שׁוֹזֻכָה בוֹ, הוּא מוֹשֵׁף
עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שְׂנַמְשֵׁף
מִצַּד הַיָּמִין וּפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ
וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁשְׂשֻׁבָא הַדִּין
לְעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמְשַׁחִית יִזְהַר בוֹ,
וּמְרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתוֹ הַרְשָׁם,
וְאֵז מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהָר עָלָיו.
מִשׁוּם כֶּף מַקְדִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמַה שִׁיזְכָּה.

וְכֵא וּרְאָה, כְּשֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִבְיֵא דִין עַל סְדָם, זִכָּה קָדָם
אֶת אַבְרָהָם וּשְׁלַח לוֹ דוֹרוֹן לְזִכּוֹת
עִמָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן
אָחִיו מִשָּׁם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא כְּתוּב
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, שֶׁהָרִי
בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצַּל. וּמַה זֶה
וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מֵה שִׁזְכָּה קָדָם
עִם אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָאכִים.

כְּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שׁוֹזֻכָה בְּצַדִּיקָה
עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשַׁעַר שְׂדֵי שְׂרוּי
בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ
אֶת אוֹתָהּ הַצַּדִּיקָה שֶׁעָשָׂה. מִשׁוּם
שֶׁבְּכָל שַׁעַר שׁוֹזֻכָה בֶּן אָדָם, כֶּף
נִכְתָּב עָלָיו לְמַעַלָּה. וְאִפְלוּ בְּשַׁעַר
שְׂדֵי שׁוֹרָה עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא זוֹכֵר אֶת אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה
וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר
(מְשַׁלִּי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. מִשׁוּם
כֶּף הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַבְרָהָם, כְּדֵי שִׁיזְכָּה וַיִּצִּיל אֶת
לוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. בֵּא רְאָה,
וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ
סְעוּדָה שֶׁתִּקַּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה
בָּהֶם. אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מְלָאכִים,

דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּבַעֵי לְמִידָן עֲלֵמָא, אִיהוּ
גְרִים לְמֵאן דְּרַחִים לִיה לְמִזְכֵּי בְּמַלְאָה עַד לָא
יִיתִי הַהוּא דִּינָא לְעֲלֵמָא.

דְּתַנִּינָן בְּשַׁעַתָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים
לִיה לְבַר נֶשׁ, מְשַׁדֵּר לִיה דוֹרוֹנָא,
וּמֵאן אִיהוּ, מִסְפָּנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִיה. וְכִינּוֹן
דְּזָכִי בִיה, אִיהוּ אֲמִשִּׁיף עָלֶיהָ חַד חוּטָא
דְּחֶסֶד דְּאֵתְמִשֵּׁף מִסְטֵר יְמִינָא וּפְרִישׁ
אַרְיִשְׁיָה וְרָשִׁים לִיה, בְּגִין דְּכַד יִיתִי דִּינָא
לְעֲלֵמָא הַהוּא מִחֶבְלָא יִזְדַּהַר בִּיה, וְזָקִיף
עֵינָיו וְחָמָא לְהַהוּא רְשִׁימוּ וּכְדִין אִסְתַּלֵּק
מִנִּיה וְאִזְדַּהַר בִּיה. בְּגִינֵי כֶּף אַקְדִּים לִיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַה דִּיזְכִּי.

וְתָא חֲזִי, כַּד בַּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַיְתָאָה דִּינָא עַל סְדָם, אֲזָכִי קָדָם
לְאַבְרָהָם וּשְׁדַר לִיה דוֹרוֹנָא לְמִזְכֵּי עִמָּהוֹן
בְּגִין לְשַׁזְבָּא לְלוֹט בַּר אַחִיָּה מִתַּמָּן, הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח
אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה. וְלֹא כְּתִיב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת לוֹט, דִּהָא בְּזִכּוֹתֶיהָ דְּאַבְרָהָם
אֲשֶׁתִּזְכִּי. וּמֵאֵי וַיִּזְכֹּר, דְּדָכִיר לִיה מְאִי
דְּאֲזָכִי קָדָם עִם אַנוּן תְּלַת מְלָאכִין.

בְּגוֹנוּנָא דָּא בַר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצַדִּיקָה עִם בְּנֵי
נֶשָׁא, בְּשַׁעַתָּא דִּינָא שְׂרִיא בְּעֲלֵמָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיה לְהֵיָא צַדִּיקָה
דְּעַבַד. בְּגִין דְּבְּכָל שַׁעַתָּא דִּיזְכִּי בַר נֶשׁ הָכִי
אֲכְתִיב עָלֶיהָ לְעִילָא, וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַתָּא דִּינָא
שְׂרִיא עָלוּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיה
לְהַהוּא טִיבוּ דְּעַבַד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשָׁא. כְּמַה
דְּאֵת אֲמַר, (מְשַׁלִּי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. בְּגִינֵי
כֶּף אַקְדִּים לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם
בְּגִין דִּיזְכִּי וַיִּשְׁזִיב לְלוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. תָּא חֲזִי, וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים. מַהֵיָא סְעוּדָה

זכה בהם. וכל אותו מאכל לא נשאר ממנו כלום, משום אברהם, ולנפלותו, שהרי פתוב ויאכלו, באש שלהם נאכל.

ואם תאמר, הרי שלשה מלאכים היו? זה א"ש וזה מי"ם וזה רו"ח. אלא כל אחד ואחד כלול בחדרו, ומשום כף ויאכלו. כמו זה (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודאית הם אכלו, שגזונו מהשכינה. אף כאן ויאכלו - גרמו (ג"א גרמו רמז) [להזין] [ממנו] מאותו הצד שאברהם נדבק בו, ומשום כף לא השאירו כלום ממה שנתן להם אברהם.

כמו כן צריך האדם לשותות מאותה כוס של ברכה כדי שיזכה לאותה ברכה שלמעלה, אף הם אכלו ממה שנתקן להם אברהם כדי שיזכו להזון מהצד של אברהם, שהרי מאותו צד יוצא מזון לכל המלאכים העליונים. וישקפו, התעוררות של רחמים להציל את לוט. פתוב פאן וישקפו, וכתוב שם (דברים כו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמים - אף פאן לרחמים.

ואברהם הולך עמם לשלחם, לעשות להם לוויה. אמר רבי ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים, למה עשה להם לוויה? אלא, אמר רבי אלעזר, אף על גב שיידע [רגיל הוה לעשות לכל בני האדם שמונים עמו לעשות להם לוויה]. [מה שהיה רגיל לעשות עם בני אדם עשה בהם ולוה אותם], משום שפך צריך לאדם לעשות לוויה לאורחים, שהרי הכל תלוי בזה. ובעוד שהוא היה הולך עמם, התגלה הקדוש ברוך הוא אל אברהם, שכתוב ויה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. וה' - הוא ובית דינו, משום שהקדוש

דאתקין לון אברהם וזכה בהו. אף על גב דמלאכין הוו, זכה בהו, וכל ההוא מיכלא לא אשתאר מניה כלום, בגיני דאברהם, ולמזפי ביה, דהא פתיב ויאכלו באשא דלהון אתאכיל.

ואי תימא הא תלת מלאכין הוו. האי אש"א. והאי מי"א. והאי רו"ח"א. אלא כל חד וחד וחד כליל בחדריה ובגיני כף ויאכלו. פגוונא דא (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודאית אכלו דאתזנו מן שכינתא, אוף הכא ויאכלו גרמו (ג"א גרמו רמז) לאתזנא (מניה) מההוא סטרא דאברהם אתדבק ביה, ובגין כף לא אשארו ממה דיהיב לון אברהם כלום.

בגוונא דא בעי ליה לבר נש למשתי מההוא כסא דברכה, בגין דיזפי לההיא ברכה דלעילא. אוף אנון אכלו ממה דאתקין לון אברהם בגין דיזפון לאתזנא מסטרא דאברהם. דהא מההוא סטרא נפיק מזונא לכלהו מלאכי עלאי. וישקיפו, אתערוותא דרחמי לשיזבא ללוט. פתיב הכא וישקיפו וכתיב התם (דברים כו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי אוף הכא לרחמי. ואברהם הולך עמם לשלחם. למעבד לון לוויה. אמר רבי ייסא אי תימא

דאברהם ידע דמלאכין אנון אמאי אעביד לון לוויה. אלא אמר רבי אלעזר אף על גב דהוה ידע (רגיל הוה למעבד לכלהו בני נשא דמינין עמיה למעבד לון לוויה) (ג"א מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא עבד בהו ואלו לון) בגין דכף אצטריך ליה לבר נש למעבד לוויה לאושפיזין דהא כלא בהאי תליא, ובעוד דאיהו הוה אזיל עמהון אתגלי קדשא בריך הוא עליה דאברהם דכתיב ויי' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני

הוא עליה דאברהם דכתיב ויי' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני

עושה. וַיֵּי הוּא וּבֵית דִּינִיָּה, בְּגִין דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה אָזִיל (ד קד ע"ב) עִמָּהוּן.

תָּא חֲזִי, כַּד בַּר נָשׁ עֲבִיד לְוִיָּה (לְבַר נִשְׁ)
לְחֻבְרִיָּה אִיהוּ אֲמַשְׁיָךְ לְשְׁכִינְתָּא
לְאַתְחַבְרָא בְּהַדְיָה וּלְמַהֲךָ עֲמִיָּה בְּאַרְחָא
לְשַׁזְבָּא לִיָּה. וּבְגִין כְּךָ בְּעֵי לִיָּה לְבַר נָשׁ
לְלוּוֵי לְאוּשְׁפִיזָא בְּגִין דְּחַבְרָא לִיָּה לְשְׁכִינְתָּא
וְאֲמַשְׁיָךְ עֲלִיָּה לְאַתְחַבְרָא בְּהַדְיָה.

בְּגִין כְּךָ וַיֵּי אָמַר הַמְּכֶסֶה אָנִי מֵאַבְרָהָם
אֲשֶׁר אָנִי עוֹשֶׂה. רַבִּי חֲיִיא פְּתַח (עמוס א)

פִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דְּכָר פִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ
אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים. וְזָפֵאִין אֲנֹנִן וְזָפֵאִי עֲלֵמָא
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּ, בְּכָל מַה
דְּאִיהוּ עֲבִיד בְּרִקִיעָא וְזִמִּין לְמַעַבְד בְּעֲלֵמָא,
עַל יְדֵי זָפֵאִין עֲבִיד לִיָּה, וְלֹא כִּסֵּי מִנִּיָּהוּ
לְעֲלֵמִין כְּלוּם. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי
לְשַׁתְּפָא בְּהַדְיָה (לְצִדִיקָא דְּלֹא תִּהֵא פְּתַחוּן פֶּה לְרִשְׁעִיָּא בְּכָל
מַה דְּאִיהוּ עֲבִיד.

תָּא חֲזִי, בְּלֹא גְלִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) לְצִדִיקָא בְּגִין דְּאֲנֹנִן
אֲתִיָּין וּמְזַהֲרִין לְבְנֵי נָשָׂא לְאַתְבָּא
מִחוּבְיָהוּ וְלֹא יִתְעַנְשׂוּן מִגּוֹ דִּינָא עֲלֵאָה
וְלֹא יִהֵא לֹזֵן פְּתַחָא דְּפוּמָא לְגַבִּיָּה. בְּגִינֵי כְּךָ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹדְעַע לֹזֵן רְזָא דְּאִיהוּ עֲבִיד
בְּהוּ דִּינָא. תּוּ בְּגִין דְּלֹא יִימְרוּן דְּהָא בְּלֹא
דִּינָא עֲבִיד בְּהוּ דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וּוֵי לֹזֵן לְחֻיָּבָא דְּלֹא
יִדְעִין וְלֹא מִשְׁגִּיחִין וְלֹא יִדְעִין
לְאַסְתְּמָרָא מִחוּבְיָהוּ. וּמַה קִּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דִּי כָּל עוֹבְדוּהֵי קָשׁוּט וְאוֹרְחַתִּיָּה דִּין. לֹא
עֲבִיד כָּל מַה דְּעֲבִיד בְּעֲלֵמָא עַד דְּגָלִי לְהוּ
לְצִדִיקָא בְּגִין דְּלֹא יִהֵא לֹזֵן פְּתַחָא דְּפוּמָא
לְבְנֵי נָשָׂא. גַּבִּי בְנֵי נָשָׂא לֹא כָּל שְׁפָן דְּאִית
לֹזֵן לְמַעַבְד מִלִּיָּהוּ דְּלֹא יִמְלָלוּן בְּנֵי נָשָׂא סְטִיָּא עֲלִיהוּן. וְכֵן פְּתִיב, (במדבר

בְּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִמָּם.
בָּא רָאָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם עוֹשֶׂה לְוִיָּה
(לְאָרִם) לְחַבְרוֹ, הוּא מוֹשֵׁף אֶת
הַשְּׁכִינָה לְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ וּלְלַכֵּת עִמּוֹ
בְּדִרְךָ לְהַצִּילוֹ, וְלִכְּנֵן צְרִיךְ אָדָם
לְלוּוֹת אֶת הָאוֹרַח כְּפִי לְחַבֵּר עִמּוֹ
שְׁכִינָה וּמוֹשֵׁף עֲלָיו לְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ.
מִשׁוּם כְּךָ, וְהָ אָמַר הַמְּכֶסֶה אָנִי
מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עוֹשֶׂה. רַבִּי
חֲיִיא פְּתַח, (עמוס א) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה'
אֱלֹהִים דְּכָר פִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל
עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים. אֲשֶׁרִיָּהם צִדִיקֵי
הָעוֹלָם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִתְרַצָּה בָּהֶם, וְכָל מַה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה בְּרִקִיעַ וְעֵתִיד לַעֲשׂוֹת
בְּעוֹלָם - עַל יְדֵי הַצִּדִיקִים עוֹשֶׂה
אוֹתוֹ, וְלֹא מְכַסֶּה מֵהֶם כְּלוּם
לְעוֹלָמִים, כִּי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
רוֹצֵה לְשַׁתֵּף עִמּוֹ אֶת [הַצִּדִיקִים שְׁלֹא
יִתְּנָה פְּתַחוּן פֶּה לְרִשְׁעִים בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה.

בָּא רָאָה, תַּכַּל מְגַלָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא)
לְצִדִיקִים, מִשׁוּם שֶׁהֶם בָּאִים
וּמְזַהֲרִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם לְשׁוּב
מִחַטָּאֵיהֶם וְלֹא יַעֲנְשׂוּ מִתּוֹךְ הַדִּין
הָעֲלִיּוֹן וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פְּתַחוּן פֶּה
אֲלֵיו. מִשׁוּם כְּךָ הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מוֹדִיעַ לָהֶם הַסּוּד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה
בָּהֶם הַדִּין. וְעוֹד, כְּפִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ
שֶׁהֵרִי בְּלֵי דִין עֲשֶׂה בָּהֶם דִּין.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹי לְרִשְׁעִים
שְׁלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא
יוֹדְעִים לְהַשְׁמֵר מִחַטָּאֵיהֶם. וּמַה
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכָל מַעֲשָׂיו
אֲמַת וּדְרָכָיו דִּין אֵינּוּ עוֹשֶׂה כָּל
מַה שֶׁעוֹשֶׂה בְּעוֹלָם עַד שֶׁמְגַלָּה
לְצִדִיקִים כְּפִי שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם
פְּתַחוּן פֶּה לְבְנֵי אָדָם, אֲצֵל בְּנֵי
אָדָם לֹא כָּל שְׁפָן שֵׁישׁ לָהֶם
לַעֲשׂוֹת דְּבָרֵיהֶם שְׁלֹא יִדְבְּרוּ בְּנֵי
אָדָם לְשׁוֹן הִרַע בָּהֶם. וְכֵן פְּתוּב
(במדבר לב) וְהִיִּיתֶם נִקְיִים מֵה'
וּמִשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת שְׁלֹא
(במדבר

יְהִיָּה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי אָדָם, וַיִּתְרוּ בָהֶם אִם הֵם חוֹטְאִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים לְהַשְׁמֵר, שְׁלֹא תִהְיֶה לְמַדַּת הַדִּין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּתְחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם, וּבִמָּה? בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים.

בֹּא רֵאָה, וְהִ' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתַּן אֶת כָּל הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם לְהִיּוֹת לוֹ נְחֻלַּת יְרֵשָׁה לְעוֹלָמִים, שְׁכַתּוֹב כִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לָךְ אֶתְנַנֶּנָּה וְגו', וְכַתּוּב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלֹאֲחֹר מִכֵּן הִצְטַרֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּכֹר נִתַּתִּי אֶת הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לְכָל, שְׁכַתּוֹב כִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד, וְלֹא נָאֵה לִי לְמַחֹת בְּנִים כְּלִי לְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁקְּרָאתִי לוֹ אַבְרָהָם אֶהְיֶה, וּמִשׁוֹם כֵּן צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, מִשׁוֹם כֵּן (אָמַר) וְהִ' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא רֵאָה עֲנוּתְנוֹתָו שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאָף עַל גַּב שְׂאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהָאֲרִיךְ עִמּוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ שְׂרוּצָה לְעֲשׂוֹת דִּין בְּסָדָם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַצִּיל אֶת לוֹט וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ דִּין. מָה הִטְעַם? בְּשִׁבִיל שְׁלֹא לְתַבַּע שְׂכָר מִמַּעֲשָׂיו.

וְעַל זֶה שִׁלַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לוֹט וְהַצִּילוֹ מִשׁוֹם אַבְרָהָם, שְׁכַתּוֹב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָה זֶה אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט? הָרִי נֹאֲמַר, אָבֵל מִשׁוֹם שְׁכַלְמֵם וְשַׁעִים וְלֹא נִמְצָא (בְּיַהֲבֵם) מִכְּלָם שִׁישׁ לוֹ דְּבַר זְכוּת פָּרַט לְלוֹט. מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, שְׁכַבְכָּל מְקוֹם שְׂדָרִים בּוֹ רְשָׁעִים הוּא חֶרֶב.

לְב) וְהִיָּתֶם נִקְיִים מִיַּי וּמִיִּשְׂרָאֵל. וְאִית לֹן לְמַעַבְד דְּלָא יְהֵא לֹן פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי נְשָׂא, וַיִּתְרוֹן בְּהוֹן אִי אֲנוּן חֲטָאֵן וְלֹא מִשְׁגִּיחִי לְאַסְתְּמָרָא, דְּלָא יְהֵא לִיָּה לְמַדַּת דִּינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פִּתְחָא דְפּוּמָא לְגַבְיָהּ. וּבִמָּה, בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹבְדֵי דְכִשְׁרֹן.

תָּא חֲזִי, וַיַּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהֵב כָּל אַרְעָא לְאַבְרָהָם (דף קה ע"א) לְמַהוּי לִיָּה אַחְסַנְתָּ יְרוּתָא לְעַלְמִין, דְּכַתִּיב כִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לָךְ אֶתְנַנֶּנָּה וְגו'. וְכַתִּיב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלִבְתֵּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶצְטַרֵּף לְאַעְקָרָא אֶתְרִין אֶלִּין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּכֹר יְהֵבִית יַת אַרְעָא לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָבֵא לְכָלָא, דְּכַתִּיב כִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד. וְלֹא יָאוּת לִי לְמַמְחִי בְּנִין וְלֹא אוֹדַע לְאַבּוּהוֹן דְּקָרִית לִיָּה אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין כֵּן אֶצְטַרֵּף לְאוֹדַע לִיָּה, בְּגִין כֵּן (אָמַר) וַיַּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא תָא חֲזִי עֲנוּתְנוֹתָא דְאַבְרָהָם, דְאָף עַל גַּב דְאָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה. וְעַם כָּל דָּא דְאוּרִיךְ עִמִּיה וְאוֹדַע לִיָּה דְבַעֵי לְמַעַבְד דִּינָא בְּסָדָם, לֹא בַעֲא קָמִיה לְשׁוּבָא לִיָּה לְלוֹט וְלֹא יַעֲבִיד בֵּיה דִּינָא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּלָא לְמַתְבַּע אַגְרָא מִן עוֹבְדוּי.

וְעַל דָּא שִׁלַּח קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְלוֹט וְשׁוּבִי לִיָּה בְּגִינִיה דְאַבְרָהָם. דְּכַתִּיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָאִי אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט הָא אֶתְמַר. אָבֵל בְּגִין דְּכַלְהוּ חֲיִיבִין וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח (בְּיַהֲבִיהוּ), מִכְּלָהוּ דְאִית לִיָּה מִיָּדִי דְזָכוּ, בַּר לוֹט. מִכָּאֵן אוּלְיַפְנָא בְּכָל אֶתֶר דְּדִיִּירִין בֵּיה חֲיִיבִין חֲרִיב אִיהוּ.

אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֵן לוֹט, וְכִי בְּכֹלֶם יָשַׁב לוֹט? אֲלֵא בְּגִלְלוּ הָיוּ מִיִּשְׁבִּים וְלֹא חֲרָבוּ. וְאִם תֹּאמַר בְּזִכּוֹתוֹ - לֹא! אֲלֵא בְּזִכּוֹת אֲבָרְהָם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה שְׁשֵׁמוֹשׁ שְׂאֲדָם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק, אוֹתוֹ שְׁמוֹשׁ מִגֵּן עָלָיו בְּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאֲף עַל גֵּב שֶׁהוּא רָשָׁע, לוֹמֵד מִדְּרָכָיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָם.

בֵּא רְאֵה, שְׁהָרִי מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר לוֹט עִם אֲבָרְהָם - אָף עַל גֵּב שֶׁלֹּא לְמַד כָּל מַעֲשָׂיו, לְמַד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֲבָרְהָם, וְזֶהוּ שֶׁהָיָה מֵיִשָּׁב אֶת כָּל אוֹתָן הַעֲרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיוּ מִיִּשְׁבִּים אַחַר שֶׁנִּכְנַס לוֹט בִּיְגִיחָם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה שֶׁשְׂכִּינָה לֹא זָזָה מֵאֲבָרְהָם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ [בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָמַן]. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי שְׂכִינָה הֵיטָה מְדַבֵּרֶת עִמּוֹ, שְׁהָרִי [בְּדַרְגָּה] זוֹ הַתְּגָלָה אֵלָיו הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכִינָתוֹב (שְׁמוֹת ו) וְאָרָא אֶל אֲבָרְהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי.

וּבֵא וְרְאֵה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּהִתְחַלְתָּ וְה' אָמַר, וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. זוֹהִי הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם וְגו'. מַה כְּתוּב לְמַעַלָּה? וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם, לַעֲשׂוֹת דֵּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם. אָמַר רַב חֲסֵדָא, אֵין הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דֵּין

אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֵן לוֹט. וְכִי בְּכֹלֶהוּ הָיָה יָתִיב לוֹט, אֲלֵא בְּגִינְיָה הָיוּ יָתִיבֵי דְלֵא אַתְחַרְבוּ. וְאִי תִימָא בְּזִכּוֹתֶיהָ, לֵא. אֲלֵא בְּזִכּוֹתֶיהָ דְאֲבָרְהָם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשִׁמוּשָׁא דְעַבִּיד בְּרַ נֶשׁ לְזַפְאָה, הֵהוּא שְׁמוּשָׁא אֲגִין עָלֶיהָ בְּעֵלְמָא. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאָף עַל גֵּב דְאִיהוּ חֲזִיבָא, אוֹלִיף מֵאֲרַחוּי וְעַבִּיד לוֹן.

תָּא חֲזִי דְהָא בְּגִין דְאִתְחַבֵּר לוֹט בְּהֵרִיָּה דְאֲבָרְהָם אָף עַל גֵּב דְלֵא אוֹלִיף כָּל עוֹבְדוּי, אוֹלִיף לְמַעַבְד טִיבו עִם פְּרִיין כְּמָה דְהוּא עַבִּיד אֲבָרְהָם, וְדָא הוּא דְאוֹתִיב לְכָל אַנּוּן קֶרְתִּי כָּל הֵהוּא זְמַנָּא דִּיתְבוּ בְּתַר דְעָאֵל לוֹט בִּיְגִיחָהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשְׂכִינָתָא לֵא אַעֲדִי מַנִּיָּה דְאֲבָרְהָם בְּהֵרִיָּה שְׁעֵתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אָמַר לִיָּה (בְּהֵרִיָּה זְמַנָּא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא עֲמִיָּה), אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא שְׂכִינָתָא הָיָה מְלִיל עֲמִיָּה דְהָא (בְּדַרְגָּא) דָּא אַתְגְּלִי עָלֶיהָ קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ו) וְאָרָא אֶל אֲבָרְהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לִיָּה הָכִי הוּא וְדָאִי.

וְתָא חֲזִי מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּקִדְמִיתָא וַיִּי אָמַר. וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. דָּא אִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה דְאַתְגְּלִי לִיָּה עַל דְרָגָא תַּתָּאָה. (דף קד ע"ב).

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וַיֹּאמֶר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם וְגו'. מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם לַעֲשׂוֹת דֵּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם. אָמַר רַב חֲסֵדָא אֵין הִקְדוּשׁ

בְּרָשָׁעִים עַד שְׁנַמְלֶךְ בְּנִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (איוב ד) מְנַשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבְדוּ. וְכַתוּב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁאֲמַלְךְ בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם: אַעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנְּשֵׁמָה עוֹמְדַת בְּמִקּוּמָהּ, וְהִיא יִרְאֶה לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שִׁיאֲמַר לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שְּׂרָצְתָהּ, הַדָּא הוּא דְכָתִיב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, הֲאֵפָּה תִסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אֲוִלֵי יֵשׁ חֲמֻשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנְּשֵׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׂמָא נְתַעֲסָקוּ בְּחֲמֻשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵפָּה עַל פִּי שְׂלֵא נְתַעֲסָקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיחֵנָם. מַה פְּתִיב בְּתַרְיָה וַיֹּאמֶר יי אִם אֲמַצָּא בְּסְדוּם חֲמֻשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

חֲמֻשִׁים צְדִיקִים וְגו'. וְהַרְרִי [שְׁנִינִי], אוֹתָן פְּרָשִׁיּוֹת יִתְרוֹת חֲמֻשִׁים וְשִׁלֵּשׁ הֵיוּ. אֵלָּא, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, חֲמֻשָּׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נְכַלְלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. חֲשָׁב עֲשָׂרָה בְּכָל אֶחָד מֵהֶם - הוּא חֲמֻשִׁים.

הַשְּׂרָמָה מִהַחֲשֵׁמּוֹת (סִימָן טו) חֲמֻשִׁים הֵם פְּגָגָד חֲמֻשִׁים שְׁעָרֵי בֵינָה, וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקְתָּם, וְהִ' הוֹדָה לְדַבְרֵיהֶם. וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מִצָּאָהּ, אֲוִלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעָסְקוּ, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁנַמְלֶךְ בְּנִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (איוב ד) מְנַשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבְדוּ. וְכַתִּיב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁאֲמַלְךְ בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם, הַרְשָׁעִים חֲטָאוּ לְפָנָי, אַעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ הַנְּשֵׁמָה עוֹמְדַת בְּמִקּוּמָהּ וְהִיא יִרְאֶה לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שִׁיאֲמַר לְמַטְטְרוּן שְׁיִגִּישְׁנָהּ לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שְּׂרָצְתָהּ, הַדָּא הוּא דְכָתִיב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, הֲאֵפָּה תִסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אֲוִלֵי יֵשׁ חֲמֻשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנְּשֵׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם שְׂמָא נְתַעֲסָקוּ בְּחֲמֻשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵפָּה עַל פִּי שְׂלֵא נְתַעֲסָקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיחֵנָם. מַה פְּתִיב בְּתַרְיָה וַיֹּאמֶר יי אִם אֲמַצָּא בְּסְדוּם חֲמֻשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

וְהֵא (הַיִּנּוּ) יִתִּיר אֲנוּן פְּרָשִׁיּוֹת חֲמֻשִׁין וְתִלַּת הוּו'. אֵלָּא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ חֲמֻשָּׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נְכַלְלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם חֲשׂוֹב עֲשָׂרָה בְּכָל חֵד מְנַהוֹן הוּא חֲמֻשִׁים.

הַשְּׂרָמָה מִהַחֲשֵׁמּוֹת (סִימָן טו)

חֲמֻשִׁים הֵם פְּגָגָד חֲמֻשִׁים שְׁעָרֵי בֵינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקְתָּם וַיִּי הוֹדָה לְדַבְרֵיהֶם וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מִצָּאָהּ אֲמָרָה (בְּרֵאשִׁית י"ח) אֲוִלֵי יִחְסְרוּן חֲמֻשִׁים הַצְּדִיקִים חֲמֻשָּׁה, כְּלוּמַר אֲוִלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעָסְקוּ בִּידְעֵת שְׂמָךְ שֶׁהוּא הַשֵּׁם בְּמִלּוּאוֹ שֶׁהוּא מ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א כְּמִסְפַּר אָדָם שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים י') וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מַה יי אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל, וְכִשְׂלֵא מִצָּאָהּ

אֲמָרָה (שם יח) אֲוִלֵי יִחְסְרוּן חֲמֻשִׁים הַצְּדִיקִים חֲמֻשָּׁה, כְּלוּמַר, אֲוִלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעָסְקוּ בִּידְעֵת שְׂמָךְ, שֶׁהוּא בְּמִלּוּאוֹ, שֶׁהוּא חֲמֻשָּׁה וְאַרְבַּעִים, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

שְׁנֵאֲמַר (דברים י) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה
ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל. וּכְשֵׁלָא מְצָאָה,
חוּזְרַת לומר אולי יִמְצְאוּן שֵׁם
אַרְבַּעִים (ע"כ מזההשטמות).

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרַת:
רבונו של עולם, אף על פי שלא
נִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה, שְׂמָא קָבְלוּ
עָנְשָׁם עַל מָה שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין
וְנִתְכַפַּר לָהֶם, שְׁנֵאֲמַר (דברים כה)
אַרְבַּעִים יָפְנוּ לֹא יוֹסִיף. וּמָמָה
שֶׁנִּתְבַּיְשׁוּ לַפְּנִיָּה, דִּיָּם לְהִתְכַפַּר
[לפניהם] לָהֶם שְׂלֹא יִכְנָסוּ לְגִיָּהֶם.
מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא אַעֲשֶׂה
בְּעִבּוֹר הָאֲרַבְעִים.

הש"מ מזההשטמות (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת, רבונו של
עולם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם שְׁלֹשִׁים,
כְּלוּמַר, אולי יש ביניהם צדיקים
שֶׁעָסְקוּ וְהִשְׁיִגּוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים
מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת
יְחִזְקֵאל בְּפִסּוּק וְיֵהִי בְּשֹׁלְשִׁים
[שנה], וְהֵם כְּלוּלִים בְּשֹׁלְשִׁים
וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חֻקָּמָה, שֶׁהֵם
עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת וְעֲשָׂר
סְפִירוֹת, וְכֵן אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם
אַנְשִׁים צְדִיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה
הַמִּיַּחֲדִים שְׁתֵּי פְעָמִים בְּיוֹם
בְּפִסּוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שְׁבָה
כְּלוּלִים עֲשָׂר סְפִירוֹת בְּמַלְת
אַחַד. הָאֵל"ף עִם הַחֵי"ת הֵם
תְּשַׁעָּה, וְהַמְּלָא א' הָרִי עֲשָׂרָה,
וְהַד' אָמַר דּוּד הַמְּלָךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם עָלֶיהָ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר
לְה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ, וְדַל"ת
מְלִשׁוֹן שַׁעַר, וּשְׁתֵּי פְעָמִים בְּיוֹם
הָרִי עֲשָׂרִים.

וּכְשֵׁאִינָהּ מוֹצְאָה, חוּזְרַת
וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: רבונו של
עולם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה,
כְּלוּמַר, אולי יִמְצָא בִּינֵיהֶם מִי
שֶׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרַת
לְבַיַּת הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנְּמָצָא]
הַנְּמָנָה מֵעֲשָׂרָה רְאוּשׁוֹנִים לְבַיַּת הַכְּנֶסֶת,
נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פִּלְסָם
שְׂבָאִים אַחֲרָיו. לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה.

חוּזְרַת לומר, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם אַרְבַּעִים (עד כאן
מזההשטמות)

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרַת רבונו של עולם אף על פי
שְׂלֹא נִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה שְׂמָא קָבְלוּ עוֹנְשָׁם עַל מָה
שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַפַּר לָהֶם שְׁנֵאֲמַר (דברים כה)
אַרְבַּעִים יָפְנוּ לֹא יוֹסִיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְבַּיְשׁוּ לַפְּנִיָּהם דִּיָּים
לְהִתְכַפַּר (לפניהם) לָהֶם שְׂלֹא יִכְנָסוּ לְגִיָּהֶם. מָה כְּתִיב
אַחֲרָיו לֹא אַעֲשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאֲרַבְעִים.

השלמה מזההשטמות (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת רבונו של עולם אולי יִמְצְאוּן שֵׁם
שְׁלֹשִׁים כְּלוּמַר אולי יש ביניהם צדיקים שֶׁעָסְקוּ
וְהִשְׁיִגּוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת
יְחִזְקֵאל בְּפִסּוּק וְיֵהִי בְּשֹׁלְשִׁים (שנה) וְהֵם כְּלוּלִים
בְּשֹׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חֻקָּמָה שֶׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
אוֹתוֹת וְעֲשָׂר סְפִירוֹת. וְכֵן אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם אַנְשִׁים
צְדִיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה הַמִּיַּחֲדִים שְׂמָךְ ב' פְּעָמִים בְּיוֹם
בְּפִסּוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שְׁבָה כְּלוּלִים עֲשָׂר סְפִירוֹת בְּמַלְת
אַחַד הָאֵל"ף עִם הַחֵי"ת הֵם תְּשַׁעָּה וְהַמְּלָא א' הָרִי
עֲשָׂרָה וְהַד' אָמַר דּוּד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיהָ (תהלים
קיח) זֶה הַשַּׁעַר לִי צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ וְדַל"ת מְלִשׁוֹן שַׁעַר
וּשְׁנֵי פְעָמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וּכְשֵׁאִינָהּ מוֹצְאָה, חוּזְרַת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת רבונו של
עולם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה כְּלוּמַר אולי
יִמְצָא בִּינֵיהֶם מִי שֶׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרַת
הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אוֹלֵי יִמְצְאוּן בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה
שְׂמֻקְדִימִים לְבַיַּת הַכְּנֶסֶת דְּהָא תַּנּוּן כָּל [הַנְּמָצָא] הַנְּמָנָה
מֵעֲשָׂרָה רְאוּשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פִּלְסָם
שְׂבָאִים אַחֲרָיו, לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה.

שֶׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן אוֹלֵי יִמְצְאוּן בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׂמֻקְדִימִים
לְבַיַּת הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנְּמָצָא] הַנְּמָנָה מֵעֲשָׂרָה רְאוּשׁוֹנִים לְבַיַּת הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פִּלְסָם
שְׂבָאִים אַחֲרָיו. לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה.

כל זה יש לנשמת הצדיק ללמד סגור־ריא וזכות על הרשעים להשקיט האף והחמה וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד מה כתיב (בראשית י"ח) וילך יי באשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו, למקום מעלתו הידועה. ואז נסתלק הדיין ונסתלק הסינגור והקטיגור מקטרג וזהו (בראשית י"ט) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו' ולוט הוא שטן הוא יצר הרע יושב בשער סדום פי שם ביתו דכתיב (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ. ומתחבר עם בני אדם ומטעה אותם עד שמורידם לבאר שחת והוא גם כן עמהם נידון על שהטעה אותם ויורד עד צערה דגיהנם וזהו (בראשית י"ט) הנה נא העיר קרוכה לנוס שמה. הרוצח, הוא עשו שופך דמים והיא מצער ואף על פי שיורד ונידון שם עם כל זה תאותו וחסקו לחזור ולהטעות לאחרים וזהו (בראשית י"ט) ופעל לוט מצוער: (עד כאן מההשמטות)

עוד פותחת ואומרת אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק (יחזקאל א) ויהי בשלשים שנה והם כלולים בשלשים ושנים נתיבות שהם עשרים ושנים אותיות ועשר ספירות לפעמים הם כלולים לשמונה. עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרים, שמה יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי פעמים בכל יום, דאמר רבי יצחק כל המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבקר ובערב מעלה עליו הכתוב כאלו קיים (עליו) התורה שתי פעמים בכל יום. מה כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרים.

עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרה. אומרת רבנו של עולם שמה היו מאותם העשרה פעמים בכל יום. מה כתוב? ויאמר לא אשחית בעבור העשרים. עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרה. אומרת: רבנו של עולם, שמה היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריהם. מה כתוב [ב]?

כל זה יש לנשמת הצדיק ללמד סגור־ריא וזכות על הרשעים, להשקיט האף והחמה. וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד, מה כתוב? (בראשית יח) וילך ה' באשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו? למקום מעלתו הידועה, ואז נסתלק הדיין ונסתלק הסינגור, והקטיגור מקטרג. וזהו (שם י"ט) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגומר. ולוט הוא שטן, הוא יצר הרע, יושב בשער סדום פי שם ביתו, שכתוב לפתח חטאת רובץ, ומתחבר עם בני אדם ומטעה אותם עד שמורידם לבאר שחת, והוא גם כן עמהם נידון על שהטעה אותם, ויורד עד צערה של גיהנם, וזהו (שם) הנה נא העיר קרוכה לנוס שמה.

הרוצח הוא עשו שופך דמים, והוא מצער. ואף על פי שיורד ונידון שם על כל זה, תאותו וחסקו לחזור ולהטעות לאחרים, וזהו (שם) ופעל לוט מצוער: ע"כ מההשמטות.

עוד פותחת ואומרת: אולי יש שם שלשים? אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק (יחזקאל א) ויהי בשלשים שנה, והם כלולים בל"ב נתיבות, שהם כ"ב אותיות וי' ספירות, לפעמים הם כלולים לשמונה.

עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרים, שמה יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי פעמים בכל יום, שאמר רבי יצחק, כל המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב כאלו קיים (עליו) התורה שתי פעמים בכל יום. מה כתוב? ויאמר לא אשחית בעבור העשרים.

עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרה. אומרת: רבנו של עולם, שמה היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריהם. מה כתוב [ב]?

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת בְּעִבּוֹר
הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לומר
על הַרְשָׁעִים. כִּיּוֹן שֶׁלֹּא נִמְצָא
בְיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתוּב? וַיִּלְךָ ה'
כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם
וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ
לְמִקְמוֹ? לְמִקּוּם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.
אָמַר רַבִּי, מִצְוָה לוֹ לְאָדָם
לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי
שְׂיַחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִכְנָסוּ
לְגִי'הֶנּוּם, שְׂכָתוּב (תהלים לה) וְאֲנִי
בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וַאֲמַר
רַבִּי, אֲסוּר לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל
הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם,
שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה
עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא
אַבְרָהָם אֲכִינוּ לְעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְּלָךְ דְּדוֹד וְהַמְּלָךְ
הַמְּשִׁיחִית, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל
אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים
וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים
כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנִינִים, מַה
כְּתוּב? וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים
סְדָמָה וְגו'. עַד כַּאֲן מְדַרְשׁ
הַנְּעִלָם

זוהר:

אַרְרָה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ
הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כְּלָה. לְמִי אָמַר?
אִם תֹּאמַר לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים - מִי
רָאָה מְדַבֵּר עִם זֶה וּמִצְוָה אֶת
זֶה? אֵלָּא לְאַבְרָהָם אָמַר,
שְׂבַרְשׁוּתוֹ עוֹמְדִים הַמְּקוּמוֹת
הַלְלוּ. דְּבַר אַחַר - לְאוֹתָם
מְלָאכִים. מַה שְׂנֵאָמַר לְאַבְרָהָם,
מַה הַטַּעַם עֲשׂוּ? הֲיֵה צְרִיף
לְכַתֵּב עֲשֵׂה. מַה זֶה עֲשׂוּ? [אֵלָּא]
זֶה אַבְרָהָם וּשְׂכִינָה שֶׁלֹּא זֹזָה
מִמֶּנּוּ. [דְּבַר אַחַר] עֲשׂוּ - מַה שְׂנֵאָמַר
לְמְלָאכִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים לְשֵׁם, וְהָיוּ
נִמְצָאִים לְעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עֲשׂוּ.

הַרְאֵשׁוּנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֵם
שְׂבָאִים אַחֲרֵיהֶם, מַה כְּתִיב (בֵּיה) וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת
בְּעִבּוֹר הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לומר על הַרְשָׁעִים, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא
נִמְצָא בְיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתִיב וַיִּלְךָ יי כַּאֲשֶׁר כָּלָה
לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ לְמִקְמוֹ.
לְמִקּוּם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.

אָמַר רַבִּי מִצְוָה לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי
שְׂיַחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִי'הֶנּוּם, דְּכְתִיב, (תהלים
לה) וְאֲנִי בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וַאֲמַר רַבִּי אֲסוּר לוֹ
לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם,
שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם
כְּשֶׁהִיָּה עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא אַבְרָהָם אֲכִינוּ לְעוֹלָם,
וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְּלָךְ דְּדוֹד וְהַמְּשִׁיחִית,
וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים
וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם
הָעֲנִינִים, מַה כְּתִיב וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגו'. (ער
כאן מדרש הנעלם): (דף קה ע"ב).

וזה

אַרְרָה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי
עֲשׂוּ כְּלָה. לְמִאֲן קָאָמַר. אִי תִּימָא
לְאַנּוּן מְלָאכִין. מִאֲן חָמָא מְלִיל עִם דָּא
וּפְקִיד לְדָא. אֵלָּא לְאַבְרָהָם קָאָמַר דְּבַרְשׁוּתִיהּ
קְיִימִין אַנּוּן אַתְרֵי. דְּבַר אַחַר לְאַנּוּן מְלָאכִין.
מַה דְּאַתְמַר לְאַבְרָהָם מַה טַּעְמָא עֲשׂוּ. עֲשֵׂה
מִיבְעֵי לִיהּ. מִאִי עֲשׂוּ. (אֵלָּא) דָּא אַבְרָהָם
וּשְׂכִינְתָא דְלָא אַעֲדֵי מַנִּיהּ. (דְּבַר אַחַר) עֲשׂוּ מַה
דְּאַתְמַר לְמְלָאכִין, בְּגִין דְּהָיוּ זְמִינִין תַּמָּן וְהָיוּ
מְשַׁתְּכַחִין לְמַעַבְד דִּינָא, וְעַל דָּא עֲשׂוּ.

לְמְלָאכִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים לְשֵׁם, וְהָיוּ
נִמְצָאִים לְעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עֲשׂוּ.

דָּבַר אַחֲרַי עָשׂוּ - [לְמַעַבְדֵּי] פְּתַרְגוּמוֹ וְכִי
עָבְדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אָמַר אֲרָדָה נָא
וְאֲרָאָה, וְהָרִי הַכֵּל גְּלוּי לְפָנָיו?
אֲלֹא אֲרָדָה נָא מִדְּרַגַּת הַרְחָמִים
לְדְרַגַּת הַדִּין, וְהִינּוּ [ו] יִרְדֶּה.
וְאֲרָאָה - רְאִיָּה זֶה לְהַשְׁגִּיחַ
עֲלֵיהֶם בְּאִיזָה דִּין יְדוּן אוֹתָם.

מִצְאָנוּ רְאִיָּה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ רְאִיָּה
לְרָע. רְאִיָּה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת
ב) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּדַּע. רְאִיָּה לְרָע - שְׁפָתוֹב אֲרָדָה
נָא וְאֲרָאָה [נ"א מִצְאָנוּ וְיִרְדֶּה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ
וְיִרְדֶּה לְרָע. לְטוֹב - שְׁכַתוֹב (שֵׁם יט) וְיִרְדֶּה עַל הַר
סִינַי. (בַּמְדַּבֵּר יא) וְיִרְדֶּה וְיִרְדֶּה עִמָּךְ שָׁם. וְיִרְדֶּה
לְרָע - אֲרָדָה נָא, כְּשֶׁבִיל לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם
בְּדִין, וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם.

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוּי גְּדוֹל
וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת
כָּאֵן? אֲלֹא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁאֶפְלוּ
בְּשִׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב
בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה.
שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה [ו"א וְיִשְׁכַּב]
וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַכֵּל בְּרַגְעַ
אֶחָד וּבְשִׁעָה אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי פְתוֹב
(תְּהִלִּים טו) וְאֲנִי תְּפִלְתִּי לָךְ ה' עַת
רְצוֹן. לְפַעְעִים שֶׁהוּא עַת רְצוֹן,
וְלְפַעְעִים שְׂאִינוּ עַת רְצוֹן.
לְפַעְעִים שְׂשׁוּמַע, וְלְפַעְעִים
שְׂשֵׁלָא שׁוּמַע. לְפַעְעִים שְׂנַמְצָא,
וְלְפַעְעִים שְׂשֵׁלָא נַמְצָא, שְׂפָתוֹב
(יִשְׁעִיָּה נח) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ
קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאֵן לְיַחֲדִי,
כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמִקּוּם אֶחָד,
וְכָאֵן לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בְּרַךְ
אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׂקוּל כְּכָל
הָעוֹלָם, שְׂפָתוֹב (בְּרַאשִׁית ב) אֱלֹהִים
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַבְּרָאָה, [וְכַתוּב] וְשִׁנִּינוּ בְּאֲבָרְהָם.
יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. כִּף
שִׁנִּינוּ, שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים מְזַמֵּן

דָּבַר אַחֲרַי עָשׂוּ (לְמַעַבְדֵּי) פְּתַרְגוּמוֹ עָבְדוּ. וְכִי
לֹא הָיָה יוֹדֵעַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ
אָמַר אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה, וְהָא כְּלָא אֲתַגְלִי
קַמִּיָּה. אֲלֹא אֲרָדָה נָא מִדְּרַגַּת דְּרַחֲמֵי לְדְרַגַּת
דְּדִינָא, וְהִינּוּ (ה"א) יִרְדֶּה. וְאֲרָאָה, רְאִיָּה דָא
הִיא לְאֲשַׁנְחָא עֲלֵיהוּן בְּמֵאן דִּינָא יְדִין לוֹן.

אֲשַׁבְּחֵן רְאִיָּה לְטוֹב וְאֲשַׁבְּחֵן רְאִיָּה לְבִישׁ.
רְאִיָּה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ב) וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע. רְאִיָּה לְבִישׁ,
דְּכַתִּיב אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה (נ"א אֲשַׁבְּחֵן וְיִרְדֶּה לְטוֹב וְאֲשַׁבְּחֵן
וְיִרְדֶּה לְבִישׁ. לְטוֹב דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יט) וַיִּרְדֶּה יי עַל הַר סִינַי. (בַּמְדַּבֵּר יא)

וְיִרְדֶּה וְיִרְדֶּה עִמָּךְ שָׁם. וְיִרְדֶּה לְבִישׁ אֲרָדָה נָא בְּגִיּוֹ) לְאֲשַׁנְחָא
עֲלֵיהוּן בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם:

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוּי גְּדוֹל וְעֲצוּם. מָאִי
טַעַמָא בְּרָכָה דָּא הָכָא. אֲלֹא בְּגִין
לְאוֹדְעָא דְאֶפְלוּ בְּשִׁעָתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלֻמָּא לֹא אֲשַׁתַּנִּי. דְּהָא יְתִיב
בְּדִינָא עַל דָּא [ו"א ל"ג וְיִתִּיב] וּבְרַחֲמֵי עַל דָּא וְכֻלָּא
בְּרַגְעָא חָדָא וּבְשִׁעָתָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים טו) וְאֲנִי
תְּפִלְתִּי לָךְ יי עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְאִיהוּ
עַת רְצוֹן וְזְמַנִּין דְּלֹאוּ אִיהוּ עַת רְצוֹן. זְמַנִּין
דְּשִׁמְעַ וְזְמַנִּין דְּלֹא שִׁמְעַ. זְמַנִּין דְּאֲשַׁתַּכַּח
וְזְמַנִּין דְּלֹא אֲשַׁתַּכַּח דְּכַתִּיב, (יִשְׁעִיָּה נח) דְּרָשׁוּ יי
בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּאֵן לְיַחֲדִי כָּאֵן לְצַבּוּר.
כָּאֵן לְאֶתְרַ חָד וְכָאֵן לְכּוּלֵי עֲלֻמָּא.
בְּגִינֵי כִף בְּרִיךְ לִיָּה לְאֲבָרְהָם דְאִיהוּ שְׂקוּל
כְּכָל עֲלֻמָּא דְכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית ב) אֱלֹהִים תּוֹלְדוֹת
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה (וְכַתִּיב) וְתַנִּינוּ
בְּאֲבָרְהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. הָכִי
תַנִּינוּ תְּלָתִין צְדִיקִים אֲזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּכָל דָּרָא וְדָרָא לְעֵלְמָא. כְּמָה דְאַזְמִין
לְאַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

זְמַנָּא חָדָא נָפַק רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחִמָּא (וְחִימָא)
עֵלְמָא דְחֻשְׁיָךְ וְאַפִּיל וְאַסְתָּתָם
נְהוּרִיהּ. אָמַר לִיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנַחְזִי מָה
בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעְבַּד בְּעֵלְמָא. אָזְלוּ
וְאַשְׁפַּחוּ חַד מְלֶאכְא דְדָמִי לְטוּרָא רַבְרָבָא
וְאַפִּיק תְּלָתִין שְׁלֵהוּבִין דְנוּרָא מְפוּמִּיהּ. אָמַר
לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מָה אַתְּ בְּעֵי לְמַעְבַּד. אָמַר
לִיהּ בְּעֵינָא לְמַחְרַבִּיהּ לְעֵלְמָא כְּגִין דְלֹא
שְׂכִיחִי תְלָתִין זַפְאִין בְּדָרָא דְהָכִי גִזַּר קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם דְכָתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) הֵיוּ
יְהִיָּה בְּגִימְטְרִיא תְלָתִין.

אָמַר לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמָטוּ מִינָךְ, זִיל קַמִּיהּ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַימָא לִיהּ, בַּר
יּוֹחָאי שְׂכִיחַ בְּאַרְעָא. אָזְלַת הַהוּא מְלֶאכְא
קַמִּיהּ דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמַּר לִיהּ, מְאָרִיָּה
דְעֵלְמָא גְּלִי קַמָּךְ מָה דְאַמַּר לִי בַר יּוֹחָאי.
אָמַר לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִיל אַחְרַבִּיהּ
לְעֵלְמָא וְלֹא תִשְׁגַּח בְּבַר יּוֹחָאי.

בַּר אֶתָּא חֲזִייהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמֶלְאכְא אָמַר
לִיהּ אֵי לֹא תִיזִיל, גּוֹזְרָנָא עֲלֶיךָ דְלֹא
תִיעוּל לְשַׁמְיִיא וְתַהוּי בְּאַתְרַי עֲזָא וְעֲזָאֵל וְכַד
תִיעוּל קַמִּיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִימָא לִיהּ אֵי
לִית תְּלָתִין זַפְאִין בְּעֵלְמָא לְיַהוּוֹן עֲשְׂרִין דְהָכִי
כָּתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בְעֵבוּר הָעֲשָׂרִים וְאֵי לִית
עֲשָׂרִים לְיַהוּוֹן עֲשָׂרָה דְהָכִי כָּתִיב לֹא אֲשַׁחֲת
בְעֵבוּר הָעֲשָׂרָה וְאֵי לִית עֲשָׂרָה לְיַהוּוֹן תְּרִין
דְאַיְנוּן אָנָּא וּבְרִי, דְהָכִי כָּתִיב (דְּבָרִים י"ט) עַל פִּי
שְׁנַיִם עֲדִים יָקוּם דָּבָר, וְאִין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם
דְכָתִיב (תְּהִלִּים ל"ג) בְּדָבָר יְיָ שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְאֵי לִית

עֲדִים יָקוּם דָּבָר, וְאִין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ג) בְּדָבָר

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר
לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהַזְמִין אֶת
אַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה
[וְרָאָה] שֶׁהָעוֹלָם חֻשׁוֹף וְאַפִּיל
וְנִסְתָּם אֹרֹר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
בַּא רָאָה מָה רוּצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם. הֲלָכּוּ
וּמִצְאוּ מְלֶאכֶּה אֶחָד שְׂדוּמָה לְהַר
גְּבוּהָ וּמוֹצִיא שְׁלֹשִׁים שְׁלֵהָבוֹת
מִפְּיּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה
אַתָּה רוּצָה לְעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ,
רְצוֹנִי לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלֹשִׁים
צְדִיקִים בְּדוֹר, שְׁפָךְ גִּזַּר הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב
(בְּרֵאשִׁית י"ח) הֵיוּ יְהִיָּה, בְּגִימְטְרִיא
שְׁלֹשִׁים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ, לָךְ לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְאַמַּר לוֹ, בַּר יּוֹחָאי מְצוּי בְּאַרְץ.
הֲלָךְ אֹתוֹ מְלֶאכֶּה לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאַמַּר לוֹ: רַבּוֹן
הָעוֹלָם, גְּלוּי וְיִדוּעַ לִפְנֵיךְ מָה
שָׂאמַר לִי בַר יּוֹחָאי? אָמַר לוֹ
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לָךְ תַּחְרִיב
אֶת הָעוֹלָם וְאֵל תִּשְׁגִּיחַ בְּבַר
יּוֹחָאי.

בְּשֵׁבַע, רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת
הַמְּלֶאכֶּה. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תִלָּךְ,
גּוֹזְרִנִי עֲלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכְנַס לְשָׁמַיִם,
וְתַהֲיֶה בְּמָקוֹם שֶׁל עֲזָא וְעֲזָאֵל,
וּכְשֶׁתִּכְנַס לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אָמַר לוֹ, אִם אֵין שְׁלֹשִׁים
צְדִיקִים בְּעוֹלָם - שִׁיְהִיו עֲשָׂרִים,
שְׁפָךְ כְּתוּב: (בְּרֵאשִׁית י"ח) לֹא
אֲשַׁחֲת בְעֵבוּר הָעֲשָׂרִים. וְאִם
אֵין עֲשָׂרִים - שִׁיְהִיו עֲשָׂרָה, שְׁפָךְ
כְּתוּב: לֹא אֲשַׁחֲת בְעֵבוּר
הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה - שִׁיְהִיו
שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אָנִי וּבְנִי, שְׁפָךְ
כְּתוּב: (דְּבָרִים י"ט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי
ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם -

תִּרְיָן, הַא אֵית חַד וְאַנָּא הוּא דְכַתִּיב (משלי י')
וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּה שְׁעָתָא קַל מִן שְׂמִיָּיא נְפִק וְאָמַר, זַכָּאָה
חֻלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן. דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
גָזַר לְעִילָא וְאֵת מְבַטֵּל לְתַתָּא בּוֹדָאי עֲלֵךְ
אֲתַמַּר (תהלים קמ"ה) רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה: (עד כאן
מההשמות)

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נִכְבַּד
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נִכְבַּד, אֵלִין אַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים דְּאַזְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְעֵלְמָא
וְלֹא יִבְטֵל לֹון מְנִיָּה. וּבְנִיָּהוּ בִן יְהוּדָע פְּתִיב
בִּיה מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֲכִי נִכְבַּד אִיהוּ חַד מְנִיָּהוּ.
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. דְּלֹא שְׁקִיל לְתַלְתָּא
אַחַרְנִין דְּעֵלְמָא קָאִים עֲלִיָּהוּ. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. לְמַהוּי בְּמַנְיָנָא כַּחַד
מְנִיָּהוּ. בְּאַנּוּן תְּלַתִּין זַכָּאִין זָכָה לְמִיעֵל
בְּחוּשְׁבָּנָא, אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, דְּלֹא
זָכָה לְאַתְחַבְּרָא בְּהוּ וּלְמַהוּי עִמָּהוּן בְּחוּלְקָא
חַדָּא. יְהִי"ה, כְּמָה דְתַנְיִן תְּלַתִּין הָוָה. וּבְגִין
כִּף קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרַכִּיָּה בְּאַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים.

תַּא חֲזִי, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַבְרָהָם זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה,
דְּהָא סְלִיקַת קְדָמִי מַה דְּאַנּוּן עֲבָדִין לְכָל
עֵלְמָא, דְּכָל עֵלְמָא מְנַעִי רַגְלִיָּהוּ דְלֹא לְמִיעֵל
בְּסְדוּם וְעַמּוּרָה דְכַתִּיב, (איוב כח) פָּרֵץ נַחַל מַעַם
גַּר הַנִּשְׁפָּחִים מִנִּי רָגַל דִּלּוּ מְאַנּוּשׁ נַעוּ. פָּרֵץ
נַחַל מַעַם גַּר, פָּרֵצָה הָוָה פָּרִיץ נַחַל לְאַנּוּן בְּנִי
עֵלְמָא דְעָאלוּ לְתַמָּן. דְּכִלְהוּ דְחַמָּאן לְמֵאן
דְּהוּוּ יְהִיבִי לְמִיכַל וּלְמִשְׁתִּי לְבַר נֶשׁ אַחַרָּא,
שְׂדֵיִין לִיה (בניקבי דנקרי) בְּעוּמְקָא דְנַהֲרָא, וְאִיהוּ
דְנָטִיל לִיה הֲכִי נָמִי.

הַרִי יֵשׁ אֶחָד, וְאַנִּי הוּא, שְׁפַתּוּב
(משלי י') וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּאוּרְתָהּ שְׁעָה יֵצֵא קוֹל מְשֻׁמִּים
וְאָמַר: אֲשֶׁרִי חִלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן,
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה
- וְאַתָּה מְבַטֵּל לְמַטָּה. בּוֹדָאי
עֲלֵיךְ נְאֻמַּר (שם קמה) רְצוֹן יִרְאוּ
יַעֲשֶׂה: ע"כ מַההַשְׁמַטוּת.

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן
הַשְּׁלֹשִׁים [הכין] נִכְבַּד וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֹשִׁים [הכין] נִכְבַּד - אֵלוּ הֵם
שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים שְׂמֻזְמִין הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלֹא יִבְטֵל
אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבְנִיָּהוּ בִן יְהוּדָע
פְּתִיב בּוּ מִן הַשְּׁלֹשִׁים [הכין]
נִכְבַּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - שְׁלֹא
שְׁקִיל לְשַׁלְשֵׁת הָאַחֲרִים
שְׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - לְהִיּוֹת בְּמַנְיָן
כְּאַחַד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלֹשִׁים
צַדִּיקִים זָכָה לְהַכְנִס בְּחֻשְׁבוֹן,
אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, שְׁלֹא
זָכָה לְהַתְחַבֵּר עִמָּם וּלְהִיּוֹת
עִמָּהֶם בְּחֵלֶק אֶחָד. יְהִי"ה, כְּמוֹ
שְׁשִׁינּוּ שְׁלֹשִׁים הוּא, וְלִכְן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַף אוֹתוֹ עִם
אוֹתָם שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים.

בֹּא רְאֵה, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה
כִּי רַבָּה, שְׁהַרִי עֲלֵתָה לְפָנַי מַה
שְׁהָם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שְׁכַל
הָעוֹלָם מוֹנְעִים רַגְלֵיהֶם שְׁלֹא
לְהַכְנִס לְסְדוּם וְעַמּוּרָה, שְׁפַתּוּב
(איוב כח) פָּרֵץ נַחַל מַעַם גַּר
הַנִּשְׁפָּחִים מִנִּי רָגַל דִּלּוּ מְאַנּוּשׁ
נַעוּ. פָּרֵץ נַחַל מַעַם גַּר - פָּרֵצָה
הָיָה פּוֹרֵץ הַנַּחַל לְאוֹתָם בְּנִי
הָעוֹלָם שְׁנִכְנְסוּ לְשֵׁם. שְׁכַל מִי
שְׂרָאָה אֵת מִי שְׁהָיָה נוֹתֵן לְאַכֵּל
וּלְשַׁתּוֹת לְאַדָּם אַחַר, זוֹרְקִים
אוֹתוֹ לְעַמְק הַנְּהַר [בניקבי הנקרות],
יְמִי שְׁלֹקַח אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וְעַרְוָה כָּלֵהוּ בְּנֵי עֲלֻמָּא הוּוּ נִשְׁפָּחִים מִנֵּי רַגְלֵי. דְּמַנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאֵל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהוּוּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הוּוּ יִהְיֵי לִיָּה לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלֻמָּא, דְּכְתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם (משלי ה) נְעוּ מַעְגְלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מַעְגְלִין וְאַרְחִין דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאַפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הוּוּ מְנַעֵי (דף קו ע"א) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכְתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף כְּלֵי עֲלֻמָּא הוּוּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה וְעַל פְּלֵהוּ קְרַתִּי. דְּכָלֵהוּ כְּגוֹנוּנָא חֲדָא הוּוּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לִיָּה אֲבָרְהָם. אֲמַאי. אָמַר לִיָּה וְחִטָּאתָם כִּי כְּבֹדָה מָאֵד. בְּגִינֵי כֶּף אֲרֻדָּה נָא וְאַרְאֶה, הַכְּצַעְקָתָהּ. הַכְּצַעְקָתָם מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא כְּתִיב זַעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה וְתָרִי קְרַתִּי הוּוּ, אֲמַאי הַכְּצַעְקָתָהּ. אָלָא הָא אִוְקְמוּהָ. תָּא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְתוּתִי קָלָא דְבְרָדָא סְלָקִין קוּטְרֵי פְלֵהוּ בְּכַתְפָּא מִתְּפַנְשֵׁי בְּחַד טִיף וְעָאֵלִין בְּגוּ נִוְקְבֵי דְתֵהוּמָא רַבָּא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צִלְלוֹן קְלִינ) אִיכָּא צִלְלוֹן קְלִינ דְכָלֵהוּ אֲתַעְבִּידוּ חַד. קָלָא דְסָלִיק מִתְּתָא עָאֵל בִּינִיָּהוּ וְאֲתַמְשַׁכָּא כְּחַד. וְהָהוּא קָלָא סְלָקָא וְנִחַתָּא תְּבַעָא דִינָא לְאֲתַמְשַׁכָּא לְתַתָּא. כַּד הָאֵי קָלָא סְלָקָא לְמִתְּבַע דִינָא כְּדִין אֲתַגְלִי לְאַשְׁגַּחָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ. מֵאֵן הַכְּצַעְקָתָהּ? זֹו גְזֵרַת דִּינָא שְׁתּוּבְעַת דִּין כָּל יוּם. שְׁכֶף שְׁנִינּוּ, כְּמָה שְׁנִינּוּ עוֹמְדַת גְזֵרַת דִּין וְתּוּבְעַת מִלְּפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל שְׁאֲחֵי יוֹסֵף מְכָרוּ אֶת

וְעַרְוָה כָּלֵהוּ בְּנֵי עֲלֻמָּא הוּוּ נִשְׁפָּחִים מִנֵּי רַגְלֵי. דְּמַנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאֵל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהוּוּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הוּוּ יִהְיֵי לִיָּה לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלֻמָּא, דְּכְתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם (משלי ה) נְעוּ מַעְגְלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מַעְגְלִין וְאַרְחִין דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאַפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הוּוּ מְנַעֵי (דף קו ע"א) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכְתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף כְּלֵי עֲלֻמָּא הוּוּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה וְעַל פְּלֵהוּ קְרַתִּי. דְּכָלֵהוּ כְּגוֹנוּנָא חֲדָא הוּוּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לִיָּה אֲבָרְהָם. אֲמַאי. אָמַר לִיָּה וְחִטָּאתָם כִּי כְּבֹדָה מָאֵד. בְּגִינֵי כֶּף אֲרֻדָּה נָא וְאַרְאֶה, הַכְּצַעְקָתָהּ. הַכְּצַעְקָתָם מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא כְּתִיב זַעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה וְתָרִי קְרַתִּי הוּוּ, אֲמַאי הַכְּצַעְקָתָהּ. אָלָא הָא אִוְקְמוּהָ.

תָּא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְתוּתִי קָלָא דְבְרָדָא סְלָקִין קוּטְרֵי פְלֵהוּ בְּכַתְפָּא מִתְּפַנְשֵׁי בְּחַד טִיף וְעָאֵלִין בְּגוּ נִוְקְבֵי דְתֵהוּמָא רַבָּא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צִלְלוֹן קְלִינ) אִיכָּא צִלְלוֹן קְלִינ דְכָלֵהוּ אֲתַעְבִּידוּ חַד. קָלָא דְסָלִיק מִתְּתָא עָאֵל בִּינִיָּהוּ וְאֲתַמְשַׁכָּא כְּחַד. וְהָהוּא קָלָא סְלָקָא וְנִחַתָּא תְּבַעָא דִינָא לְאֲתַמְשַׁכָּא לְתַתָּא. כַּד הָאִי קָלָא סְלָקָא לְמִתְּבַע דִינָא כְּדִין אֲתַגְלִי לְאַשְׁגַּחָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ. מֵאֵן הַכְּצַעְקָתָהּ? זֹו גְזֵרַת דִּינָא שְׁתּוּבְעַת דִּין כָּל יוּם. שְׁכֶף שְׁנִינּוּ, כְּמָה שְׁנִינּוּ עוֹמְדַת גְזֵרַת דִּין וְתּוּבְעַת מִלְּפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל שְׁאֲחֵי יוֹסֵף מְכָרוּ אֶת

יוסף, משום שגזרת הדין צווחת על הדין, ועל זה הפצצקתה הפאה אלי.

מה זה הפאה אלי? זהו סוד כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. וזהו הפאה אלי, תמיד. כמו זה קץ כל בשר בא לפני, והרי נתבאר. עשו פלה, הרי נתבאר.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם. בא ראה, בנח פתוח ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו', עשה לך תבת עצי גפר. ושתק ולא אמר לו דבר ולא בקש רחמים. אבל אברהם, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא ועקת סדם ועמרה פי רבה, ארדה נא ואראה - מיד פתוח ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות פראוי. נח לא עשה דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין פראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין כף ובין כף, שאמר אברהם שלא רוצה לתבע שכר מעשיו.

אבר מי עשה בשלמות פראוי? זה משה. שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו - מיד פתוח ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו', עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואף על גב שפלים חטאו, לא זו משם עד שאמר לו סלחתי פדכרך. אבל אברהם לא השגיח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם

דזבינו אחוי דיוסף ליוסף. בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, ועל דא הפצצקתה, הפאה אלי.

מאי הפאה אלי. דא הוא רזא כמה דאת אמר, (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הפאה אלי תדיר. כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני והא אתמר. עשו כלה הא אתמר:

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה מאן חמא אפא דרחמנותא כאברהם. תא חזי, בנח פתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' עשה לך תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מידי. ולא בעא רחמי. אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא, ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד פתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אוף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות. נח לא עבד מידי, לא האי ולא האי. אברהם תבע דינא כדקא יאות דלא ימות זפאה עם חייבא. ושאר מחמשים עד עשרה, עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין כף ובין כף, דאמר אברהם לא בעינא למתבע אגר עובדוי.

אבר מאן עבד שלימו כדקא יאות, דא משה. דכיון דאמר קדשא בריך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו'. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה פתיב ויחל משה את פני יי אלהיו וגו'. עד דאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואף על גב דכלהו חטו, לא זו מתמן עד דאמר ליה סלחתי

מתמן עד דאמר ליה סלחתי

לא - לא. על זה לא היה בעולם בן אדם שיגן על דורו כמו משה שהוא רועה נאמן.

ויגש אברהם ויאמר, התקין עצמו לבקש את זה. אוילי ימצאו שם חמשים. התחיל מחמשים שהוא ראשית לדעת, עד עשרה, שהוא עשירי, סוף כל הדרגות.

אמר רבי יצחק, עד עשרה, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, משום כך התחיל מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

שהוא ראשית עד עשרה, שהוא עשרה סוף הדרגות. וכיון שמגיע עד עשרה אמר: מכאן ולמטה אין מקום לעמד בתשובה. ושב ואמר ארבעים כדי שינצלו ארבע קריות, ושב ואמר שלשים כדי שינצלו שלש קריות, ושב ואמר עשרים כדי שינצלו שתי קריות, ושב ואמר עשרה כדי שתנצל קריה אחת מאותן החמש, משום כך לא ירד למטה מן עשרה: ע"כ מההשמטות.

וכיון שהגיע לעשרה, אמר, מכאן ולמטה אינו מקום שעומד בתשובה. משום כך לא ירד מתחת לעשרה.

ויבאו שני המלאכים סדמה בערב וגו'. אמר רבי יוסי, בא ראה מה כתוב למעלה, וילך ה' כפאשר כלה לדבר אל אברהם. שהרי כיון שנפרדה שכינה מאברהם ואברהם שב למקומו, אז ויבאו שני המלאכים סדמה בערב, שהרי אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו אותם שנים.

כדברך. אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זפאי ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא בר נש דיגין על דריה כמשה דאיהו רעיא מהימנא.

ויגש אברהם ויאמר, אתקין גרמיה למתבע דא. אוילי ימצאו שם חמשים. שרא מחמשים דאיהו שירותא למנדע, עד עשרה דאיהו עשיראה סופא דכל דרגין.

אמר רבי יצחק עד עשרה, אליו עשרה יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים. בגין כך שרא מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

דאיהו שירותא עד עשרה דאיהו עשרה סופא דדרגין וכיון דמטא עד עשרה אמר, מכאן ולתתא לאו אתר לקיימא בתשובה ותב ואמר ארבעים בגין דישתזבון ארבע קריין, ותב ואמר שלשים בגין דישתזבון תלת קריין, ותב ואמר עשרים בגין דישתזבון תרין קריין, ותב ואמר עשרה בגין דישתזיב קרתא חדא מאינון חמשה בגיני כך לא נחית לתתא מן עשרה:

(עד כאן מההשמטות)

וכיון דמטא לעשרה, אמר מכאן ולתתא לאו הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לתתא מעשרה:

ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'. אמר רבי יוסי תא חזי מה פתיב לעילא וילך יי כפאשר (דף קו ע"ב) כלה לדבר אל

אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, ואברהם תב לאתריה, כדיון ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק בשכינתא, ואשתארו אנון תרין.

בין דחמא לוט לזון, רהט בתרייהו. מאי טעמא, וכי כל אנון דהו אתיין איהו אעיל לזון לביתיה ויהיב לזון למיכל ולמשתי ובני מתא הו לא קטלין ליה, דהא לברתיה עבדו דנא. ומאי הוא. דברתיה דלוט יתבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפונה דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי. אלא בגין דהוה בליליא חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא כיון דאעלו לביתא אתפנשו פלהו ואסחרו לביתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף פאן ראה שכינה.

חיינ בעלמא דין (דק רז ע"א)

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

לַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא. **בא** רָאָה, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט, לַתַּת לָהֶם מְזוֹן וּלְסַפֵּק אוֹתָם מִכֹּל מַה שֶׁהֶצְטָרְכוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְשַׁגֵּיחַ בֵּה תַמִּיד, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים י"א) תַמִּיד עֵינָי ה' אֶלְהִיךָ בֵּה מְרַשִּׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה. מִשּׁוּם שֶׁאָרֶץ זוֹ מַה פְּתוּב בֵּה? (מְשָׁלִי ל"א) מְמָרְחֵק תְּבִיא לַחֲמָה. אַחַר כֵּף הִיא נוֹתֶנֶת מְזוֹן וְטָרַף לְכָל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שְׁפָתוֹב (ש"ט) וְתָקָם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרַף לַבֵּיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ.

וְעַל דָּא כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. לְכֻלְהוּ בְּנֵי עֲלָמָא לְמִיָּהֵב לִזְנוּנָא וְסַפּוּקָא לְכָל מַה דְּאֶצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים קמ"ה) פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן. דְּבַר אַחַר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט, לְהַסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂי בֶן הָאָדָם וּלְהַשְׁגִּיחַ בְּכָל מַה שֶׁעוֹשִׂים בּוֹ בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

בא רָאָה, פִּינּוֹן שְׂרָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂי סְדָם וְעַמְרָה, שֶׁלַח לָהֶם אוֹתָם הַמְּלָאכִים לְהַשְׁחִית אֶת סְדָם. מַה פְּתוּב? וַיִּרְא לֹט. רָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה. וְכִי מִי יָכוֹל לְרֹאוֹת שְׂכִינָה? אֵלֹא רָאָה זֶהר אֶחָד שְׁמַאִיר וְעוֹלָה עַל רְאִישֵׁיהֶם. וְאָז, וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּל"ת פָּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר. וּבְגִלָּל הַשְּׂכִינָה אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁהֵאִיר הוּא אֶמֶר סוּרוֹ נָא אֶת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם.

דָּא עֲשֵׂה כֵּף אַבְרָהָם, אֵלֹא בַּתְּחִלָּה אֶמֶר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם, וְאַחַר כֵּף וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו'. וְאֵבֶל לֹט אֶמֶר סוּרוֹ נָא אֶת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ, וְאַחַר כֵּף וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם

וְלַמִּיָּהֵב לִזְנוּנָא בְּעֲלָמָא דְאַתִּי. **תא** חֲזִי, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט. לְמִיָּהֵב לִזְנוּנָא וּלְסַפֵּקָא לִזְנוּנָא מִכֹּל מַה דְּאֶצְטְרִיכוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲשַׁגַּח בֵּה תַדִּיר, דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים י"א) תַמִּיד עֵינָי יי אֶלְהִיךָ בֵּה מְרַשִּׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה. בְּגִין דְּאָרֶץ דָּא מַה כְּתִיב בֵּה (מְשָׁלִי ל"א) מְמָרְחֵק תְּבִיא לַחֲמָה, וּלְבַתֵּר אִיהִי יְהַבֵּת מְזוֹנָא וְטָרַפָּא לְכָל אַנּוּן חַיּוֹן בְּרָא דְכַתִּיב (מְשָׁלִי ל"א) וְתָקָם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרַף לַבֵּיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ.

וְעַל דָּא כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. לְכֻלְהוּ בְּנֵי עֲלָמָא לְמִיָּהֵב לִזְנוּנָא וְסַפּוּקָא לְכָל מַה דְּאֶצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים קמ"ה) פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן. דְּבַר אַחַר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט. לְאֶסְתַּכְּלָא עוֹבְדוֹי דְּבַר נֶשׁ וּלְאֲשַׁגַּחָא בְּכָל מַה דְּעַבְדֵי בְּנֵי נֶשׂא בְּעֲלָמָא. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. מִסְתַּכֵּל וְחָמִי לְכָל חַד וְחַד.

תא חֲזִי, פִּינּוֹן דְּחֲמָא קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹבְדֵי דְסְדוּם וְעַמְרָה, שְׂדֵר לִזְנוּנָא לְאֶנּוּן מְלָאכִין לְחַבְלָא לְסְדוּם. מַה כְּתִיב וַיִּרְא לֹט חֲמָא לְשְׂכִינְתָּא. וְכִי מָאן יָכִיל לְמַחְמִי שְׂכִינְתָּא, אֵלֹא חֲמָא זֶהרָא חַד דְּנִהִיר דְקָא סְלָקָא עַל רִישֵׁייהוּ. וְכַדִּין וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי בְּאֶלֶף דָּל"ת פָּמָה דְאַתְמָר, וּבְגִין שְׂכִינְתָּא הֵהוּא נְהִירוֹ דְנִהִיר קְאָמֶר, סוּרוֹ נָא אֶת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם.

דָּא עֲבַד הָכִי אַבְרָהָם, אֵלֹא בְּקַדְמִיתָא אֶמֶר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וּלְבַתֵּר וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו'. אֵבֶל לֹט אֶמֶר סוּרוֹ נָא אֶת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ. וּלְבַתֵּר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם אֵבֶל לֹט אֶמֶר סוּרוֹ נָא אֶת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ, וְאַחַר כֵּף וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם

וְהַלְכֶתֶם לְדַרְפְּכֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּמּוּדְעוּן בְּהוּ
בְּנֵי נִשְׂא.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְּרַחוּב נְלִין. בְּגִין דְּכָף הוּוּ
עֲבָדֵי אוֹרְחִין דְּעֹאֲלִין תַּמָּן לֹא הָוּה
בַּר נֶשׁ דְּיִכְנֹשׁ לֹון לְבֵיתָא, וְעַל דָּא אָמְרוּ לֹא
כִי בְּרַחוּב נְלִין. מַה כְּתִיב וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד
וְגו'. תָּא חֲזִי כַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד דִּינָא
בְּעֵלְמָא, שְׁלִיחָא חֲדָא עֲבִיד לִיה, וְהַשְׁתָּא
חֲמִינָן תְּרֵי שְׁלוּחֵי, אַמְאֵי וְכִי לֹא סָגִי בְּחַד.
אֲלֹא חַד הָוּה, וּמַה דְּאָמַר תְּרֵי (הֵכִי הוּא וְדָאֵי בְּגִין דְּחַד)
חַד הָוּה לְאַפְקָא לִיה לְלוּט וְלִשְׁזַבָּא לִיה, וְחַד
לְמַהֲפֹךְ לְקַרְתָּא וְלַחֲבָלָא אַרְעָא, וּבְגִין כְּף
אֲשְׁתָּאָר חַד: (ד' קו ע"א):

מדרש הנעלם

רְבִי פְתַח בְּהַאי קְרָא (שׁוֹפְטִים ג) וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ
יְי לְנִסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רְבִי חֲזִי הוּיַת
בְּהַהוּא עֵלְמָא (וְלִית עֵלְמָא) קָאִים (ר"א וְלִית מַעְלָה) אֲלֹא
בְּאֲנוּן (ד' קו ע"ב) דְּשְׁלִיטִין עַל רַעוּתָא דְּלַבְהוּן שְׁנַאָמַר
(תהלים פא) עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ וְגו'. אָמַר רַב יְהוּדָה לְמַה
זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ הַמַּעְלָה וְהַמְּלָכוּת, בְּשִׁבִיל שְׁפַכְשׁ
יִצְרוֹ. דְּתַנִּינָן כָּל הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ מְלָכוּתָא דְּשְׁמִיָּא אַחִיל
עֲלִיה.

דְּאָמַר רַב אַחָא לֹא בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיִּצְרַר הָרַע
אֲלֹא לְנִסּוֹת בּוּ בְּנֵי אָדָם. וּמִי בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְנִסּוֹתָא בְּכַנְי נִשְׂא. אִין. דְּאָמַר רַב אַחָא מִנָּא לָן
מְדַכְתִּיב, (דְּבָרִים יג) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא וְגו' וּבָא הָאוֹת
וְהַמּוֹפֵת וְגו' כִּי מְנַסֶּה יְי אֱלֹהֵיכֶם וְגו'. וְלָמָּה כְּעֵי נִסּוֹתָא
דְּהָא כָּל עוֹבְדֵי דְּבַר נֶשׁ אַתְגְּלִי קַמִּיה, אֲלֹא שְׁלֹא לְתַת
פְּתַחוּן פְּה לְבַנְי אָדָם. רָאָה מַה כְּתִיב וְלוּט יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
סְדוּם, דְּהוּה יְתִיב לְנִסּוֹתָא לְבְּרִיָּתָא.

אָמַר רְבִי יִצְחָק מְאִי דְּכְתִיב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פְּיָם
וְלוּט יִשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם, שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב לְנִסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת.
אָמַר רְבִי יִצְחָק, מַהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פְּיָם נִגְרָשׁ וְגו'? אַפְלוּ בְּשַׁעַת דִּינּוּ שֶׁל רִשְׁעָא הוּא

לְדַרְפְּכֶם, כְּדִי שְׁלֹא יִדְעוּ בְּהֶם
בְּנֵי הָאָדָם.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְּרַחוּב נְלִין.
מִשּׁוּם שְׁכָף הָיוּ עוֹשִׂים: אוֹרְחִים
שְׁנַכְנָסִים לְשָׁם, לֹא הָיָה בֵּן אָדָם
שְׁיִכְנָסִים לְבֵיתָא. וְעַל זֶה אָמְרוּ,
לֹא כִי בְּרַחוּב נְלִין. מַה כְּתוּב?
וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וְגו'. בָּא רָאָה,
כְּשֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין
בְּעוֹלָם, שְׁלִיחַ אַחַד עוֹשֶׂה אוֹתוֹ,
וְכַעַת רְאִינוּ שְׁנֵי שְׁלִיחִים, לְמַה?
וְכִי לֹא מִסְפִּיק בְּאַחַד? אֲלֹא אַחַד
הָיָה, וּמַה שְׁאָמַר שְׁנַיִם (כְּדִי זֶה וְדָאֵי,
מִשּׁוּם שְׁאָחַד) - אַחַד הָיָה לְהוֹצִיא אֶת
לוּט וְלַהֲצִילוֹ, וְאַחַד לְהַפְּךָ אֶת
הָעִיר וְלַהֲשַׁחִית אֶת הָאָרֶץ, וְלִכְפֹּךְ
נִשְׂאָר אַחַד.

מדרש הנעלם

רְבִי פְתַח בְּפִסּוּק זֶה, (שׁוֹפְטִים ג)
וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ ה' לְנִסּוֹת
בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רְבִי, רְאִיתִי
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, (וְאִין הַעוֹלָם) עוֹמֵד (וְאִין
מַעְלָה) אֲלֹא בְּאוֹתָם שְׁשׁוּלָטִים עַל
רְצוֹן לְבָם, שְׁנַאָמַר (תהלים פא)
עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ וְגו'. אָמַר רַב
יְהוּדָה, לְמַה זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ
הַמַּעְלָה וְהַמְּלָכוּת? בְּשִׁבִיל
שְׁפַכְשׁ יִצְרוֹ. שְׁשִׁנְיָנוּ, כָּל הַכּוֹבֵשׁ
אֶת יִצְרוֹ, מַחִיל עָלָיו אֶת מְלָכוּת
הַשָּׁמַיִם.

שְׁאָמַר רַב אַחָא, לֹא בְּרָא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיִּצְרַר הָרַע אֲלֹא
לְנִסּוֹת בּוּ בְּנֵי אָדָם. וְהָאֵם רוֹצֵה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִסּוֹת בְּנֵי
אָדָם? כֵּן. שְׁאָמַר רַב אַחָא, מִנָּן
לָנוּ? מִשְׁכָּתוּב (דְּבָרִים יג) כִּי יָקוּם
בְּקִרְבְּךָ נְבִיא וְגו' וּבָא הָאוֹת
וְהַמּוֹפֵת וְגו', כִּי מְנַסֶּה ה'
אֱלֹהֵיכֶם וְגו'. וְלָמָּה צְרִיךְ נְסִיוֹן,
שְׁהִרִי כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם גְּלוּיִים
לְפָנָיו? אֲלֹא שְׁלֹא לְתַן פְּתַחוּן
פְּה לְבַנְי אָדָם. רָאָה מַה כְּתוּב?
וְלוּט יִשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם, שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב לְנִסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת.
אָמַר רְבִי יִצְחָק, מַהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פְּיָם נִגְרָשׁ וְגו'? אַפְלוּ בְּשַׁעַת דִּינּוּ שֶׁל רִשְׁעָא הוּא

מַעֲזוּ פָּנָיו, וְאָזִי הוּא בְּרַשְׁעוֹתוֹ
קָיָם. רָאָה מִהּ פְּתוּבָה, טָרַם יִשְׁכְּבוּ
וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁם
שִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גַן עֵדֶן
בְּאַרְצָ - כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם בְּאַרְצָ.
וּכְשֶׁם שִׁבְרָא גַן עֵדֶן לְמַעְלָה - כִּף
בְּרָא גֵיהֶנָם לְמַעְלָה.

גַן עֵדֶן בְּאַרְצָ, שְׁפָתוּב (בראשית ב)
וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַן עֵדֶן וְגו'.
גֵיהֶנָם בְּאַרְצָ, שְׁפָתוּב (איוב י)
עִיפְתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל וְגו'. גַן עֵדֶן
לְמַעְלָה, שְׁפָתוּב (שמואל א כה)
וְהִיטָה נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצִרוּר
הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְכַתּוּב
(קהלת יב) וְהַרְוִיחַ תְּשׁוּבָה אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה, שְׁפָתוּב וְאֵת נֶפֶשׁ
אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כִּף הַקְּלַע.
גַן עֵדֶן לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. גַן
עֵדֶן לְמַעְלָה לְנִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים
גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִים מֵאוּר
הַגְּדוּל שֶׁל מַעְלָה. גֵיהֶנָם לְמַטָּה
לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים [שֶׁל יִשְׂרָאֵל] שֶׁלֹּא
קִבְּלוּ בְרִית מִלָּה וְלֹא הֶאֱמִינוּ
בְּקַבְּ"ה וְדָתוֹ וְלֹא שְׁמְרוּ שְׁבֵת,
וְאֵלּוֹ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
שְׂנֵאוֹתֵינוּ בְּאֵשׁ, שְׁנֵאוֹתֵינוּ (יחזקאל טו)
מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וְגו',
וְכַתּוּב (ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַיִּרְאוּ בְּפִגְרֵי
הָאֲנָשִׁים וְגו'.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי
יִשְׂרָאֵל שֶׁעֲבָרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה
וְלֹא חֲזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה, שְׂדוּחִים
אוֹתָם לְחוּץ עַד שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשׁ,
וְהוֹלְכִים וְסוֹכְבִים כָּל הָעוֹלָם,
שְׁנֵאוֹתֵינוּ (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים
יִתְהַלְכוּן. וְשֶׁם נְדוּנִים עֲשׂוּר
חֲדָשׁ. לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם
שִׁקְבְּלוּ עֲנָשׁ בְּמוֹתָם, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּפִי הַמְּקוֹם הַרְאוּ לוֹ.
וְהַרְשָׁעִים שֶׁל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת נְדוּנִים תְּמִיד בְּאֵשׁ

וּבְמִים וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, מִשְׁפָּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמוֹ שְׁפָתוּב וְה'
הַמְטִיר עַל סֵדוּם וְעַל עֲמֻרָה גְּפָרִית וְאֵשׁ וְגו' וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יִקּוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאוֹתֵינוּ

נִגְרַשׁ וְגו'. אֶפְלוּ בְּשַׁעַת דִּינּוֹ שֶׁל רְשָׁע הוּא מַעֲזוּ פָּנָיו
וְאָזִי הוּא בְּרַשְׁעוֹתוֹ קָיָם, רָאָה מִהּ כְּתִיב טָרַם יִשְׁכְּבוּ
וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּשֶׁם שִׁבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַן
עֵדֶן בְּאַרְצָ כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם בְּאַרְצָ. וּכְשֶׁם שִׁבְרָא גַן עֵדֶן
לְמַעְלָה כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם לְמַעְלָה.

גַן עֵדֶן בְּאַרְצָ דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וַיִּטַּע יי אֱלֹהִים גַן עֵדֶן
וְגו'. גֵיהֶנָם בְּאַרְצָ דְּכַתִּיב, (איוב י) אַרְצָ עִיפְתָהּ כְּמוֹ
אוֹפֵל וְגו'. גַן עֵדֶן לְמַעְלָה דְּכַתִּיב, (שמואל א כה) וְהִיטָה
נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְכַתִּיב,
(קהלת יב) וְהַרְוִיחַ תְּשׁוּבָה אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה דְּכַתִּיב וְאֵת נֶפֶשׁ אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כִּף
הַקְּלַע. גַן עֵדֶן לְמַטָּה כְּדִקְדָּמְרוּ. גַן עֵדֶן לְמַעְלָה
לְנִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִין מֵאוּר הַגְּדוּל
שֶׁל מַעְלָה. גֵיהֶנָם לְמַטָּה לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים (יִשְׂרָאֵל) שֶׁלֹּא
קִבְּלוּ בְרִית מִלָּה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְדָתוֹ
וְלֹא שְׁמְרוּ שְׁבֵת, וְאֵלּוֹ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
שְׂנֵאוֹתֵינוּ בְּאֵשׁ, שְׁנֵאוֹתֵינוּ (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ
תֹּאכְלֵם וְגו'. וְכַתִּיב (ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַיִּרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים
וְגו'.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעֲבָרוּ עַל מִצְוֹת
הַתּוֹרָה וְלֹא חֲזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה שְׂדוּחִים אוֹתָם לְחוּץ
עַד שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשׁ. וְהוֹלְכִים וְסוֹכְבִים כָּל הָעוֹלָם
שְׁנֵאוֹתֵינוּ (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן. וְשֶׁם נְדוּנִים
שְׂנֵאוֹתֵינוּ עֲשׂוּר חֲדָשׁ, לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם שִׁקְבְּלוּ
עֲנָשׁ בְּמוֹתָם (דף קו ע"א) כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמְּקוֹם
הַרְאוּ לוֹ.

וְהַרְשָׁעִים שֶׁל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת נְדוּנִים תְּמִיד
בְּאֵשׁ וּבְמִים וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים שְׁנֵאוֹתֵינוּ
וְאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפָּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמוֹ דְּכַתִּיב
וַיִּי הַמְטִיר עַל סֵדוּם וְעַל עֲמֻרָה גְּפָרִית וְאֵשׁ וְגו' וְשׁוּב
וּבְמִים וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, שְׁנֵאוֹתֵינוּ וְאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפָּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמוֹ שְׁפָתוּב וְה'
הַמְטִיר עַל סֵדוּם וְעַל עֲמֻרָה גְּפָרִית וְאֵשׁ וְגו', וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יִקּוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאוֹתֵינוּ

אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט) אשר הפך יי באפו ובחמתו, באפו בעולם הזה. ובחמתו בעולם הבא.

(דברים כט) אשר הפך ה' באפו ובחמתו. באפו - בעולם הזה. ובחמתו - בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כמו זה יש גן עדן למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם, יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים.

אבר יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ועליהם נאמר (ישעיה טו) והיו דראון לכל בשר. מהו דראון? די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (שם ט) ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"ב)

מדרש הנעלם.

וה' המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא - זה בית דין שלמטה. בא - כמו שנאמר הבאה אלי עשו. משום שלא עושה דין עד שנכנס ונוטל רשות. כמו זה קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא - זהו המשחית שלמטה כשנוטל את הנשמה, משום כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה - זו סדם ועמרה. וחטאיה ישמיד ממנה - אלו יושבי הארץ. מה כתוב אחריו? כי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. שהרי מהשמים המטיר עליהם אש והעבירם מהעולם. אחר כך מה כתוב? אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

אמר רבי יצחק פהאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה. אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר (ישעיה טו) והיו דראון לכל בשר. מה דראון, דיי ראון, שהכל יאמרו דיי בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"ב מדרש הנעלם).

ויי המטיר על סדם ועל עמורה וגו'. רבי חייא פתח (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. בא כמה דאתמר. הבאה אלי עשו. בגין דלא עביד דינא עד דעאל ונטיל רשו, כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא. דא הוא מחבלא לתתא כד נטיל נשמתא, בגיני כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה, דא סדום ועמורה. וחטאיה (דף קז ע"ב) ישמיד ממנה. אלין יתבי ארעא. מה כתיב בתריה פי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן שמיא אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב אוקיר אנוש מפז וגו'. דא אברהם דקדשא בריה הוא סליק ליה על כל בני עלמא.

בני עלמא.

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

רבי יהודה אוקים לון להני קראי ביומא דאתחבר בי מקדשא, דבההוא יומא אתחשכו עלאי ותפאי, ואתחשכן שמאי וכוכביא. רבי אלעזר מוקים להני קראי ביומא דיוקים קדשא ברוך הוא לכנסת ישראל מעפרא, וההוא יומא יתידע לעילא ותתא, דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע ליי. וההוא יומא יומא דנוקמא איהו, דזמין קדשא ברוך הוא לנקמא משאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדשא ברוך הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בכל, פכולא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

ווי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמי מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

רבי יהודה הקים את הפסוקים הללו ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו היום חשכו עליונים ותחתונים וחשכו שמאים וכוכבים. רבי אלעזר מביאר את הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר, ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה. ואותו היום הוא יום נקמה, שעתיד הקדוש ברוך הוא לנקם משאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדשא ברוך הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בכל, פכולא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

ווי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמי מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

לֹא אֲשַׁנָּה בֵּין זַכָּאָה וְחִיבָא, וְלֹא בְעֵי
(לְאִסְתַּבְּלָא) לְאֲשַׁתְּפַחָא תַּמָּן. וְהָא אֲתַמָּר דְּבַגִּין
כֶּף אִסְתִּים נַח בְּתִיבָה וְלֹא יִשְׁנָה בְּעֵלְמָא
בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא יִתְעַבִּיד. וְכַתִּיב (שְׁמוֹת יב) וְאַתֶּם
לֹא תַצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָע עַד
דִּיתְעַבִּיד דִּינָא. וּבַגִּין כֶּף וַיֹּאמֶר הַמַּלְט עַל
נַפְשֵׁךָ אֵל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הוּוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק דִּינָא
דְּעַבִּיד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַבּוּל וְדִינָא
דְּסָדוּם, תְּרוּוּיָהּ דִּינִין דְּגִיָּהֲנָם הוּוּ בַּגִּין
דְּחִיבֵי גִיָּהֲנָם אֲתַדְּנוּ בְּמִיָּא וּבְאֲשָׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק סָדוּם בְּדִינָא דְּגִיָּהֲנָם אֲתַדְּן,
דְּכַתִּיב וַיִּי הַמַּטִּיר עַל סָדוּם וְעַל
עַמּוּרָה גְּפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם. דָּא
מַסְטָרָא דְּמִיָּא וְדָא מַסְטָרָא דְּאֲשָׁא. דָּא וְדָא
הוּא דִּינָא דְּגִיָּהֲנָם, וְחִיבֵין דְּגִיָּהֲנָם בְּתַרִּין
דִּינִין אֵלִין אֲתַדְּנוּ.

אָמַר לִיָּה דִּינָא דְּחִיבֵי דְּגִיָּהֲנָם תְּרִיסַר יְרַחֵי,
וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לֹוֹן מַגִּיָּהֲנָם,
וְתַמָּן מִתְּלַבְּנִין וְיִתְבִּין לְתַרְעָא דְּגִיָּהֲנָם,
וְחַמָּאן אַנּוּן חִיבֵין דְּעֵאלִין וְדִנִּין לֹוֹן תַּמָּן,
וְאַנּוּן תַּבְּעֵי רַחֲמֵי עֲלֵיָּהּ. וּלְבַתֵּר קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חֵיִס עֲלֵיָּהּ וְאַעִיל לֹוֹן לְדוּכְתָא
דְּאַצְטְרִיךְ לֹוֹן. מַהֲהוּא יוּמָא וְלַהֲלָאָה גּוּפָא
אֲשַׁתְּכֶךָ בְּעַפְרָא וְנִשְׁמַתָּא יִרְתָּא (דף קח ע"א)
אֲתַרְהַּ בְּדַחְזֵי לָהּ.

הָא חֲזִי דְּהָא אֲתַמָּר דְּאַפִּילוּ אַנּוּן בְּנֵי טוּפְנָא
לֹא אֲתַדְּנוּ אֶלָּא בְּאֲשָׁא וּמִיָּא. מִיָּא קְרִירָן
נַחְתֵי מְלַעִילָא, וּמִיָּא רְתִיחָן סְלָקֵי מִתַּתָּא
כְּאֲשָׁא. וְאַתְדְּנוּ בְּתַרִּי דִּינִין, בַּגִּין דְּדִינָא
דְּלַעִילָא הָכִי הוּוּ, בַּגִּין כֶּף בְּסָדוּם גְּפְרִית
וְאֵשׁ.

לְהַמְצֵא בְּשׁוּק, בַּגְּלָל שְׁמַכִּינּוּ
שְׁשׁוּרָה דִּין, לֹא מְבַחִין בֵּין זַכָּאֵי
לְחִיבֵי, וְלֹא צְרִיךְ לְהַמְצֵא שָׁם.
וְהָרִי לְמַדְּנוּ שְׁבַסְבַּת זֶה נִסְגַּר נַח
בְּתִיבָה וְלֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם בְּשַׁעְה
שְׁהַדִּין נַעֲשֶׂה, וְכַתוּב (שְׁמוֹת יב)
וְאַתֶּם לֹא תַצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ
עַד בִּקְרָע, עַד שֵׁעֲשֶׂה הַדִּין. וּמִפְּנֵי
כֶּף, וַיֹּאמֶר הַמַּלְט עַל נַפְשֵׁךָ אֵל
תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הִיוּ
הוֹלְכִים בְּדַרְךָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
לְרַבִּי יִצְחָק, הַדִּין שֶׁעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּמַבּוּל וְהַדִּין שֶׁל
סָדוּם, שְׁנֵיהֶם דִּינֵי הַגִּיָּהֲנָם הִיוּ, כִּי
רְשַׁעֵי הַגִּיָּהֲנָם נְדוּנִים בְּאֵשׁ
וּבַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סָדוּם נְדוּנָה בְּדִין
הַגִּיָּהֲנָם, שְׁכַתּוּב וְהַמַּטִּיר עַל
סָדוּם וְעַל עַמּוּרָה גְּפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת
ה' מִן הַשָּׁמַיִם. זֶה מַצַּד שֶׁל מַיִם
וְזֶה מַצַּד שֶׁל אֵשׁ. זֶה וְזֶה הוּא דִּין
הַגִּיָּהֲנָם, וְרְשַׁעֵי הַגִּיָּהֲנָם נְדוּנִים
בְּשְׁנֵי הַדִּינִים הַלְלוּ.

אָמַר לוֹ, הַדִּין שֶׁל רְשַׁעֵי הַגִּיָּהֲנָם
שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֳדָשִׁים, וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מַעֲלָה אוֹתָם
מִהַגִּיָּהֲנָם, וְשָׁם מִתְּלַבְּנִים
וְיוֹשְׁבִים לְשַׁעַר הַגִּיָּהֲנָם, וְרוֹאִים
אוֹתָם רְשָׁעִים שְׁנַכְנְסוּ וְדָנִים
אוֹתָם שָׁם, וְהֵם מְבַקְּשִׁים עֲלֵיהֶם
רַחֲמִים, וְאַחַר כֶּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא חָס עֲלֵיהֶם וּמְכַנֵּס אוֹתָם
בְּמִקּוּם שְׁצִרִיךְ לָהֶם. מֵאוֹתוֹ יוֹם
וְהַלָּאָה הַגּוּף שׁוֹכֵף בְּעַפְּרָא
וְהַנְּשָׁמָה יוֹרֶשֶׁת מְקוּמָה כְּרֵאוּי
לָהּ.

בֹּא רְאֵה, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׁאַפְלוּ
אוֹתָם בְּנֵי הַמַּבּוּל לֹא נְדוּנוּ אֶלָּא
בְּאֵשׁ וּמַיִם. מַיִם קְרִירִים יְרָדוּ
מִלְּמַעְלָה, וּמַיִם רוֹתְחִים עָלוּ
מִלְּמַטָּה כְּאֵשׁ. וְנְדוּנוּ בְּשְׁנֵי
דִּינִים, מִשּׁוּם שְׁדִין שֶׁל מַעֲלָה כֶּף
הוּא, וְלִכְן בְּסָדוּם גְּפְרִית וְאֵשׁ.

אָמַר לִיָּה אִי יְקוּמוּן לַיּוֹם דִּינָא. אָמַר לִיָּה
הָא אַתְמָר. אָבֵל אֵלִין דְּסָדוּם וְעַמּוּרָה
לֹא יְקוּמוּן, וְיִקְרָא אוֹכַח דְּכְתִיב, (דברים כט)
גְּפִרִית וּמֶלַח שֶׁרְפָה כָּל אַרְצָה לֹא תִזְרַע וְלֹא
תִצְמִיחַ וְגו'. אֲשֶׁר הִפְךָ יְיָ בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ.
אֲשֶׁר הִפְךָ יְיָ, בְּעֵלְמָא דִּין. בְּאִפּוֹ, בְּעֵלְמָא
דְּאֲתִי. וּבַחֲמָתוֹ, בְּזַמְנָא דְזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲרֵיָא מְתִיָא. אָמַר לִיָּה תָא חֲזִי, כַּמָּה
דְּאַרְעָא דְלֵהוּן אַתְאָבִיד לְעֵלְמִי וְלְעֵלְמִי
עֵלְמִיָא, הָכִי נְמִי אַתְאָבִידוֹ אַנּוּן לְעֵלְמִי
וְלְעֵלְמִי עֵלְמִיָא.

וְתָא חֲזִי, דִּינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא
לְקַבֵּל דִּינָא. אַנּוּן לֹא הָזָה תִּיבִינן נִפְשָׁא
דְּמִסְפְּנָא בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתַּיָא, אוֹף הָכִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לֹא אַתִּיב לֹון נִפְשֵׁיהוּ לְעֵלְמָא
דְּאֲתִי. וְתָא חֲזִי, אַנּוּן אַתְמַנְעוּ מִצְדָּקָה דְּאַקְרִי
חַיִּים, אוֹף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ
חַיִּים בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֲתִי. וְכַמָּה דְּאַנּוּן
מְנַעוּ אֲרַחֲזִין וּשְׁבִילִין מִבְּנֵי עֵלְמָא, הָכִי נְמִי
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ אוֹרְחִין
וּשְׁבִילִין דְּרַחֲמֵי לְרַחֲמָא עֲלֵיהוּ בְּעֵלְמָא דִּין
וּבְעֵלְמָא דְּאֲתִי.

רַבִּי אַבָּא אָמַר פְּלֵהוּ בְּנֵי עֵלְמָא יְקוּמוּן,
וְיִקוּמוּן לְדִינָא וְעֲלִיְהוּ כְּתִיב, (דניאל יב)
וְאַלְהָ לַחֲרָפוֹת לְדָרְאוּן עוֹלָם. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְאַרִי דְרַחֲמִין אִיהוּ, בִּינוּן דְּדָן לֵהוּ בְּהַאי
עֵלְמָא וְקַבִּילוּ דִּינָא, לֹא אַתְדָּנוּ בְּכֻלְהוּ דִּינִין.
אָמַר רַבִּי חֲזִיָא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ
הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ בְּהַפְּךָ אֶת הָעָרִים
אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֶן לוֹט. אֵלָא בְּכֻלְהוּ עֲבַד דִּינִירָה
לוֹט, דְּכְתִיב וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַפְּכָר וַיֵּאָהֵל עַד
סָדוּם. (ובְּכִיב אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֶן לוֹט. אֵלָא וְדָא בְּכֻלְהוּ עֲבַד דִּינִירָה)
וְלֹא קַבִּילוּ לִיָּה, בַּר דְּמֶלֶךְ סָדוּם קַבִּיל לִיָּה (דף
קח ע"ב) בְּסָדוּם בְּגִינְיָה דְּאַבְרָהָם:

אָמַר לוֹ, הָאֵם יְקוּמוּ לַיּוֹם דִּינִין?
אָמַר לוֹ, הָרִי נְתַבְּאָר, אָבֵל אֵלוֹ
שֶׁל סָדוּם וְעַמּוּרָה לֹא יְקוּמוּ,
וְהַפְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁכַתוּב (דברים כט)
גְּפִרִית וּמֶלַח שֶׁרְפָה כָּל אַרְצָה לֹא
תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח וְגו', אֲשֶׁר הִפְךָ
ה' בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הִפְךָ ה'
- בְּעוֹלָם הַזֶּה. בְּאִפּוֹ - בְּעוֹלָם
הַבָּא. וּבַחֲמָתוֹ - בְּזַמֵּן שְׁעִתִּיד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת
מֵתִים. אָמַר לוֹ, בָּא רְאָה, כְּמוֹ
שְׁאַרְצֵם אָבְדָה לְעוֹלָם וְלְעוֹלְמֵי
עוֹלָמִים, גַּם כִּף הֵם אָבְדוּ לְעוֹלָם
וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְכָא רְאָה שְׂדֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא דִּין כְּגַד דִּין. הֵם לֹא הִשִּׁיבוּ
אֶת נַפְשׁ הַעֲנִי בְּמֵאֲכַל וּמִשְׁקָה -
גַּם כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
הִשִּׁיב נַפְשָׁם לְעוֹלָם הַבָּא. וְכָא
רְאָה, הֵם נִמְנְעוּ מִצְדָּקָה
שְׁנִקְרָאת חַיִּים - אִף הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְנַע מֵהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְכְמוֹ שֶׁהֵם
מְנַעוּ דְרָכִים וּשְׁבִילִים מִבְּנֵי
הָעוֹלָם - כִּף גַּם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְנַע מֵהֶם דְרָכִים וּשְׁבִילִים
שֶׁל רַחֲמִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
יַעֲמְדוּ וְיִקוּמוּ לְדִין, וְעֲלִיְהֶם
כְּתוּב (דניאל יב) וְאַלְהָ לַחֲרָפוֹת
לְדָרְאוּן עוֹלָם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הוּא בַּעַל הַרְחָמִים, בִּינוּן
שְׂדֵן אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְקַבְּלוּ
דִּין, לֹא נְדוּנוּ בְּכָל הַדִּינִים.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, כְּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ
בְּהַפְּךָ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֶן
לוֹט? אֵלָא בְּכָל עֶשֶׂה דִּינִירוֹ לוֹט,
שְׁכַתוּב וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַפְּכָר
וַיֵּאָהֵל עַד סָדוּם. [וכְּתוּב אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֶן
לוֹט. אֵלָא וְדָא שְׁכַתוּב עֶשֶׂה אֶת דִּינִירוֹ] וְלֹא
קַבְּלוּ אוֹתוֹ, חוּץ מִמֶּלֶךְ סָדוּם
שְׁקַבֵּל אוֹתוֹ בְּסָדוּם מִשׁוּם
אַבְרָהָם.

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, לכתב מאחריה? אלא מאחר השכינה. רבי יוסי אמר, מאחוריו של לוט, שהמשחית היה הולך אחריו. וכי אחריו הלך, הרי הוא שלח אותו? אלא כל מקום שהלך לוט, התעכב המשחית להשחית, וכל מקום שהלך כבר והשאיר לאחוריו, היה הופך אותו המשחית.

ורבן אמר לו אל תבט אחריו, שהרי אני מחבל אחריו. ועל זה כתוב ותבט אשתו מאחרי, וראתה את המשחית, אז ותהי נציב מלח. שהרי כל זמן שהמשחית אינו רואה את פני האיש (מראה פניו לאיש), הוא אינו משחית אותו. כיון שאשתו החזירה פניה להסתפל אחריו, מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו עומדים יום אחד ועוסקים בפסוק הזה. אמר רבי אלעזר, כתוב (דברים ח) ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. לשם מה פעמים בה בה? אלא הרי נאמר שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לשלוחים ממנים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממנה אחר, אלא הוא לבדו, לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר לארץ שלא שולט בה אחר.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נותן מזון שם בתחלה, ואחר כך לכל העולם. כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות בעני, וארץ ישראל לא כך, אלא ארץ ישראל נזוגית בתחלה ואחר כך כל העולם.

ורבן ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם, אלא בעשר, בספוק של הכל תאכל בה ולא

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, אלא מבתר שכינתא. רבי יוסי אמר מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט אתעכב מחבלא לחבלא, וכל אתר דאזיל כבר ושביק לאחוריה הוה מהפך ליה מחבלא.

ובגין כך אמר ליה אל תבט אחריו דהא אנא אחבל בתרוך, ועל דא כתיב ותבט אשתו מאחרי וחתמת מחבלא. פדין ותהי נציב מלח. דהא בכל זמנא דמחבלא לא חמי אנפוי דבר נש (נ"א אחמי אנפי לבר נש) לא מחביל ליה. כיון דאתתיה אהדרת אנפקא לאסתפלא אבתריה מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו קיימי יומא חד ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר כתיב, (דברים ח) ארץ אשר לא במספנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. האי בה בה תרי זמני אמאי. אלא הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן, וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא.

הא חזי, קדשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות במספנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא.

ובגין כך ארץ אשר לא במספנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו בספוקא דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא. בה בקדישו

במקום אחר. בה בקדשת הארץ, בה שורה האמונה העליונה, בה שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר.

בא ראה, כתוב כגן ה' פארץ מצרים. עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדם ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגן ה' שיש בו ספוק ועדוין של הכל, כף גם היתה סדם וכף גם מצרים. מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא ראה מה כתוב, (זכריה יד) וקה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. זהו ענש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'? ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו? שכתוב (שם) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל הגוים וגו'. משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדם מה כתוב בה? כי כלה משקה. כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שכל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא ותן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים וארץ של חיים לעולם הבא.

סתרי תורה

תוספתא. קשרים רמים, שרים המפזרים [נ"א המכררים. ונ"א המנפצים], חכמים בשכל, יסתכלו לדעת,

דארעא, בה שריא מהימנותא עלאה. בה שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר אחרא.

תא חזי כתיב כגן ה' פארץ מצרים. עד הכא לא אתידע גן ה' אי הוא ארץ מצרים, ואי איהו ארץ סדם, (דף קט ע"א) ואי איהו גן ה' דאקרי גן עדן. אלא כגן ה' דאית ביה ספוקא ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדם והכי נמי מצרים. מה גן ה' לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה, בגין דנילוס איהו אסיק ואשקי לכל ארעא דמצרים.

תא חזי, מה כתוב, (זכריה יד) וקה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. דא הוא עונשא דלהון דאתמנע מנהון מטרא, מה פתיב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב ולא עליהם יהיה הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים ולא אצטרכין ליה, אלא עונשא דלהון מה הוא דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגוף יי את כל הגוים וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדם מה כתיב ביה פי כלה משקה, כל עדוני העולם הוו בה, ועל דא לא בעאן דבני נשא אחרנין יתעדנון בה.

רבי חייא אמר אנון הוה חייבין מגרמייהו ומממוניהון, דכל בר נש דאיהו צר עינא לגבי מספנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא עוד אלא דלית ליה חיים לעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו ותן לגבי מספנא יאות הוא דיתקיים בעלמא, ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים ואורפא דחיי לעלמא דאתי:

סתרי תורה

תוספתא קטורי רמאי, הורמגי דבדורי. (נ"א דבורי ונ"א

בשעה שהראש הלכך תקן כפא על גבי העמודים על אבנים של מרגליות טובות. בין אותם האבנים יש מרגלית אחת במראה פה ובתאר כסוי הפלי [של העשן] שלוהט בשבעים גונים. אותם שבעים גונים לוהטים לכל צד.

אלה השבעים נפרדים מתוך שלשה גונים. אלה רוחות ברוחות שנוצצות לארבעת צדדי העולם. כאן יש רוח חזקה של צד שמאל שנאחו בשמים. אותם שבעים גונים הדין יושב והספרים נפתחים. מכאן יוצאים חצים וחרבות ורמחים ואש של המגדל. ונאחות אש חזקה שיוצאת מהשמים בו. וכשנאחות האש העליונה באלו שלמטה, אין מי שיכול לשבר את הרגז והדין.

עינים לוהטות כמו שלהבות של אש יורד בהם לעולם. אוי למי שפוגש אותו, חגור מתנים [חרכות] הוא, וחרב שנונה בידו. לא מרחם על טוב ולא על רע. שהרי [הפסק] הפתק, שהם שבעים ברשות שנאחו אותו צד של השמים, יורד ביד שמאל בכמה דינים. מתהפף בכמה גונים, הופף בכל יום. הוא נקרא כרם זלת שמתקן לבני אדם. כל הגונים של כלי הזעם של הקדוש ברוך הוא נראים בו. והם יושבים ברום העולם, ובני אדם בסכלותם לא משגיחים בהם. גפרית ואש - התוף של מים ואש שנתכים מהשמים נאחו זה בזה וירדו על סדם. אוי לרשעים שאינם משגיחים על כבוד רבונם.

א: עשרה שמות חקוקים ברצון המלך. ב: עשרה הם ועולים לחשבון גדול. ג: שבעים גונים לוהטים לכל צד. יוצאים מתוף שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד השמים.

דבוריני) חפמיזן בסכלותנו, יסתכלון למנדע, בשעתא דרישא תנורא אתקין ברסייא על גבי סמכין דאבניו דמרגליטן טבן. בין אנון אבנין אית חד מרגליטא שפירא בחיזו יאה בריוא קומטרא דקנטרא (נ"א דקוטרא) דמלהטא בע' גונוין, אנון ע' גונוין מלהטן לכל סטר.

אלין שבעין מתפרשאן מגו תלת גונוין. אלין זיקין בזיקין דנציצין לארבעה סטרי עלמא, הכא איתא זיקא תקיפא דסטור שמאלא דאתאחיד בשמיא. אנון גונוין שבעין (דניאל ו) דינא נתיב וספרין פתיחו. מהכא נפקי גירין וסייפין ורומחין ואשא דקוסטרא. ואתאחיד אשא תקיפא דנפקא משמים ביה, וכד אתאחד אשא עלאה באלין דלתתא, לית מאן דיכיל לאתבר רוגזא ודינא.

עינין להטין פטיסין דנורא, נחית בהו לעלמא. ווי מאן דאערע ביה, חגיר חרצין (ס"א חרכין), איהו חרפא שגנא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש. דהא (ס"א פסקא) פתקא דאנון שבעין ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידיא שמאלא בכמה דינין, אתהפף בכמה גונוין, הפוף בכל יומא, איהו אקרי כרם זלת דמתקנא לגבי בני אדם. כל גונוין דכלי זעמו דקודשא בריך הוא ביה אתחזיין. ואנון נתיבין ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון לא משגיחי בהון. גפרית ואש התוכא דמיא ואשא דמתהבין מן שמיא אתאחדו דא בדא ונחת על סדם. ווי לחייביא דלא משגיחין על יקרא דמאריהון:

א עשרה שמיהן גליפן בהורמנותא דמלפא. (פירוש השם במלואו עשר אותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א). ב עשר אנון וסקלין לחושבן סגיי. (פי' יוד עולה ב', יוד הא עולה ב', יוד (ג'ל' הה וו) הא ויו עולה מ"ב, ו' יד' יד' יהוה' עולה ע"ב). ג שבעין (הם ע"ב ונקראים ד' מחנות שכינה והם למטה ממלכות). גונון מלהטי לכל סטר. נפקי מגו שמיהן דאגליף רזא דע' שמיהן דמלאכייא. דאנון ברזא דשמיא.

א: עשרה שמות חקוקים ברצון המלך. ב: עשרה הם ועולים לחשבון גדול. ג: שבעים גונים לוהטים לכל צד. יוצאים מתוף שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד השמים.

וְאֵנֹן מִכָּאֵל גְּבִרְיָאֵל רְפָאֵל נוּרְיָאֵל. קַמִּיץ "קְדוּמְיָאֵל
 "מִלְכִיָּאֵל "צְדִיקְיָאֵל. פִּתְ"ח "פִּדְאֵל "תוּמְיָאֵל
 "חֲשִׁדְיָאֵל. צִרְ"י "צְדִיקְיָאֵל "רְזִיָּאֵל. סְגוּ"ל
 "סְטוּטְרִיָּה "גְזוּרְיָאֵל "וּתְרִיָּאֵל (נ"א וּרְדִיָּאֵל) "לְמוּאֵל. חֲרַ"ק
 "חֲזַקְיָאֵל "רַהֲטִיָּאֵל "קְדִישִׁיָּאֵל. שְׁב"א "שְׁמַעְאֵל "בְּרַכִּיָּאֵל
 (נ"א שְׁכִינְיָאֵל וּנ"א בְּרַקִּיָּאֵל) "אֵהִיָּאֵל. חֶל"ם חֲנִיָּאֵל "לְהִדְיָאֵל
 "מַחְנִיָּאֵל. (נ"א חֲנִיָּאֵל לְעִדְיָאֵל מִ"לְכִיָּאֵל). "עֲנִיָּאֵל עֲנָאֵל
 אֵהֲנִיָּאֵל רַחְמִיָּאֵל עֲזִרְיָאֵל (נ"א שְׁבִנְאֵל רַחְמִיָּאֵל קְדוּמְיָאֵל. שִׁרְ"ק.
 חֲכִמְיָאֵל רְמִיָּאֵל קְרִישִׁיָּאֵל. חֲרַ"ק) סִנְיָה וּדְרַגְזִיָּה רְסִיָּסִיָּאֵל דוּמְיָאֵל
 "חֲוִנְיָאֵל "זַכְרִיָּאֵל "וֹאֲרִיָּאֵל "הֲיָנְאֵל דְ"נִדְאֵל גְ"דִיָּאֵל
 בְ"דָאֵל אֲ"נְפִיָּאֵל וְעִדְיָאֵל, אֲדִנְיָ עַל פְּלָהוּ. ד (פִּירוּשׁ כְּשַׁע"ב
 מִלְאָכִים מִתְחַבְרִין בְּמַלְכוּת אֹז נִקְרָא מַלְכוּת הוּא וְכִית דִּינוּ בְּלִשׁוֹן וְה').

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אֵהֲנִיָּאֵל "בְּרַקִּיָּאֵל "גְּדִיָּאֵל "דוּמְיָאֵל "הֲדִרְיָאֵל "וּדְרַגְזִיָּה
 "זַהֲרִיָּאֵל "חֲנִיָּאֵל "טַהֲרִיָּאֵל "יַעֲזוּרִיָּאֵל "כְּרַעִיָּאֵל "לְמַדְיָאֵל
 "מִלְכִיָּאֵל "נַהֲרִיָּאֵל "סִנְיָה "עֲנָאֵל "פִּתְחִיָּאֵל "צוּרִיָּאֵל
 "קִנְאֵל "רְמִיָּאֵל "שְׁעִרִיָּאֵל "תְּבַכִּיָּאֵל :

סדר תשר"ק

"תְּפוּרִיָּא "שְׁכִנְיָאֵל "רְנָאֵל "קַמְרִיָּה "צוּרִיָּה "פְּסִיסִיָּה
 "עִירִיָּאֵל "סַמְכִיָּאֵל "נְרִיָּאֵל "מְדוּנִיָּה "לְסִנְיָה
 "כַּמְסִרִיָּה "יְרִיָּאֵל "טַסְמִסִּיָּה "חֲנִיָּאֵל "זַכְרָאֵל "וּדְרִיָּאֵל
 "הֲנִיָּאֵל "דַּנְבָּאֵל "גְּדִיָּאֵל "בְּדָאֵל "אֲדִירִירוּן אֲדִנְיָ עַל כּוֹלְהוּ
 וְכו' : (עַד כַּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כַּד מִתְחַבְרִין פְּלָהוּ כְּחֶדָא בְּרָזָא חֶדָא בְּחִילָא עֲלָאָה, פְּדִין
 אֶקְרִי וִיהוּהּ פְּלָא בְּכָלְלָא חֶדָא. מְאָת יְיָ מִן הַשְּׁמַיִם,
 שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְגְּלַף בְּעִ' שְׁמָהּ אַתְרִינִין רְזָא דְשְׁמַיִם.
 וְאַלִּין אֲנֹן שְׁבַעִין דְשְׁלִטִין עַל אֲלִין ע' דִּינִין רְזָא דִּיהוּ"ה,
 וְאַלִּין שְׁבַעִין שְׁמָהּ קְדוּשָׁה יְהוּ"ה שְׁמַיִם. ה (פִּירוּשׁ שֵׁם שֶׁל
 ע"ב גִּשְׁרִים הוּצֵא מִפְּסוּק וִיסַע וַיִּבֵּא וַיִּט אֱלֹהִים נִקְרָאִים שְׁמַיִם, וְאוֹתָם ע"ב
 מִלְאָכִים שֶׁל מַטָּה בְּמַלְכוּת"ת מִקְבָּלִים מִע"ב שֶׁל מַעְלָה, וְנוֹטְלִין מִחוּץ).

וְהֵם: מִכָּאֵל, גְּבִרְיָאֵל, רְפָאֵל, נוּרְיָאֵל. קַמִּיץ - "קְדוּמְיָאֵל
 "מִלְכִיָּאֵל "צְדִיקְיָאֵל. פִּתְ"ח - "פִּדְאֵל "תוּמְיָאֵל "חֲשִׁדְיָאֵל.
 צִרְ"י - "צְדִיקְיָאֵל "רְזִיָּאֵל "יּוֹפִיָּאֵל. סְגוּ"ל - "סְטוּטְרִיָּה
 "גְזוּרְיָאֵל "וּתְרִיָּאֵל [נ"א וּרְדִיָּאֵל] "לְמוּאֵל. חֲרַ"ק - "חֲזַקְיָאֵל
 "רַהֲטִיָּאֵל "קְדִישִׁיָּאֵל. שְׁב"א - "שְׁמַעְאֵל "בְּרַכִּיָּאֵל [נ"א שְׁכִינְיָאֵל וּנ"א
 בְּרַקִּיָּאֵל] "אֵהִיָּאֵל. חֶל"ם - "חֲנִיָּאֵל "לְהִדְיָאֵל [נ"א חֲנִיָּאֵל
 לְעִדְיָאֵל מִ"לְכִיָּאֵל]. "עֲנִיָּאֵל עֲנָאֵל
 אֵהֲנִיָּאֵל רַחְמִיָּאֵל עֲזִרְיָאֵל [נ"א שְׁבִנְאֵל רַחְמִיָּאֵל קְדוּמְיָאֵל - שִׁרְ"ק. חֲכִמְיָאֵל
 רְמִיָּאֵל קְרִישִׁיָּאֵל - חֲרַ"ק] סִנְיָה וּדְרַגְזִיָּה רְסִיָּסִיָּאֵל דוּמְיָאֵל "חֲוִנְיָאֵל
 "זַכְרִיָּאֵל "וֹאֲרִיָּאֵל "הֲיָנְאֵל דְ"נִדְאֵל גְ"דִיָּאֵל
 אֲ"נְפִיָּאֵל וְעִדְיָאֵל אֲדִנְיָ עַל פְּלָהוּ. ד [פִּירוּשׁ, כְּשַׁע"ב מִלְאָכִים מִתְחַבְרִים
 בְּמַלְכוּת, אֹז נִקְרָא מַלְכוּת הוּא וְכִית דִּינוּ בְּלִשׁוֹן בְּמַלְכוּת הוּא וְכִית דִּינוּ בְּלִשׁוֹן
 וְה').

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)
 "אֵהֲנִיָּאֵל "בְּרַקִּיָּאֵל "גְּדִיָּאֵל
 "דוּמְיָאֵל "הֲדִרְיָאֵל "וּדְרַגְזִיָּה
 "זַהֲרִיָּאֵל "חֲנִיָּאֵל "טַהֲרִיָּאֵל
 "יַעֲזוּרִיָּאֵל "כְּרַעִיָּאֵל "לְמַדְיָאֵל
 "מִלְכִיָּאֵל "נַהֲרִיָּאֵל "סִנְיָה "עֲנָאֵל
 "פִּתְחִיָּאֵל "צוּרִיָּאֵל "קִנְאֵל
 "רְמִיָּאֵל "שְׁעִרִיָּאֵל "תְּבַכִּיָּאֵל :

סדר תשר"ק

"תְּפוּרִיָּא "שְׁכִנְיָאֵל "רְנָאֵל
 "קַמְרִיָּה "צוּרִיָּה "פְּסִיסִיָּה
 "עִירִיָּאֵל "סַמְכִיָּאֵל "נְרִיָּאֵל
 "מְדוּנִיָּה "לְסִנְיָה "כַּמְסִרִיָּה
 "יְרִיָּאֵל "טַסְמִסִּיָּה "חֲנִיָּאֵל
 "זַכְרָאֵל "וּדְרִיָּאֵל "הֲנִיָּאֵל
 "דַּנְבָּאֵל "גְּדִיָּאֵל "בְּדָאֵל
 "אֲדִירִירוּן אֲדִנְיָ עַל כּוֹלְהוּ וְכו' :

(עַד כַּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

בְּשִׁבְלֵם מִתְחַבְרִים כְּאֶחָד בְּסוּד אֶחָד בְּכַח עֲלִיּוֹן אֹז נִקְרָא וִיהוּהּ, הַכֹּל בְּכָלְלָא אֶחָד. מְאָת ה' מִן
 הַשְּׁמַיִם - שֵׁם קְדוּשׁ שְׁנַחֲקָק בְּשִׁבְעִים שְׁמוֹת אֲחֵרִים, סוּד שֶׁל שְׁמַיִם. וְאַלְהָ הֵם שְׁבַעִים שְׁשׁוּלְטִים
 עַל אֱלֹהִים שְׁבַעִים דִּינִים, סוּד שֶׁל יְהוּ"ה, וְשִׁבְעִים הַשְּׁמוֹת הֵלְלוּ בְּקִדְשָׁה, יְהוּ"ה שְׁמַיִם. ה (פִּירוּשׁ, שֵׁם
 שֶׁל ע"ב גִּשְׁרִים הוּצֵא מִפְּסוּק וִיסַע וַיִּבֵּא וַיִּט, אֱלֹהִים נִקְרָאִים שְׁמַיִם, וְאוֹתָם ע"ב מִלְאָכִים שֶׁל מַטָּה בְּמַלְכוּת"ת מִקְבָּלִים מִע"ב שֶׁל מַעְלָה וְנוֹטְלִין מִחוּץ).

אֵלֶינוּ נוֹטְלִים (נוֹסְעִים) מְאֵלָה, וְיִהְיוּ"ו ו (פירוש, מלכות מתפארת) נוֹטְלֵי מְאֵת יְהוּה זֶה מְזוּה. ז (פירוש, סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לנר). וְאֵלֹה תְלוּיִים בְּאֵלֹה, תְּחַתּוֹנִים בְּעֵלְיוֹנִים, וְהַכֵּל קָשֶׁר אֶחָד. וּבְזוֹה נוֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ. ח (פירוש, ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים) שְׁמַיִם שְׁהֵם שְׁבָעִים סוּד יְהוּה, זְהוּ בְּסוּד שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְאֵלֹה הֵם שְׁיֻצְאִים מִן וַיִּסַּע וַיִּבֵּא וַיֵּט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד. וז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד. נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חלק ששי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד.

וְאֵלֹה הֵם שְׁבָעִים שְׁמוֹת שְׁשׁוּלְטִים עַל שְׁבָעִים דְּרָגוֹת תְּחַתּוֹנוֹת סוּד וְיִהְיוּ"ו. אֵלֹה שְׁבָעִים שְׁמוֹת יְהוּה, סוּד שְׁנֻקְרָא שְׁמַיִם. שְׁבָעָה רְקִיעִים הֵם שְׁעוֹלָיִם לְשְׁבָעִים שְׁמוֹת שֶׁם קְדוֹשׁ. וְזֶהוּ וְיִהוּה הַמְּטִיר. מְאֵת יְהוּה מִן הַשְּׁמַיִם.

סֵתֶר הַסְּתָרִים לְחַכְמִים נִמְסֶר. שֶׁם זֶה שְׁנֻקְרָא שְׁמַיִם, מִמְּנוֹ נִבְרָא סֵתֶר שְׁנֻקְרָא אֲדָם. חֲשׁוֹן אֵיבְרִי הַגּוֹף שֶׁהֵם חֲשׁוֹן מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבְרִים. חֲשׁוֹן אוֹתִיּוֹתָיו מְאֵתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. שֶׁם

אֵלֶינוּ נוֹטְלִין מְאֵלִין וְיִהוּה. ו (פירוש מלכות מתפארת). נוֹטְלֵי מְאֵת יְהוּה זֶה מְזוּה. ז (פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לנר). וְאֵלֶינוּ תְלוּיִין מְאֵלִין, תְּתַאֲיִן בְּעֵלְאִין, וְכֹלָא קְשׁוּרָא חֲדָא. וּבְהַאי קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּמוֹדַע בִּיקְרִיָּה. ח (פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שְׁמַיִם דְּאֲנוּן ע' רְזָא יְהוּה, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְשְׁבָעִין וְתָרִין שְׁמָהּ וְאֵלֶינוּ אֲנוּן דְנִפְקִי מִן וַיִּסַּע וַיִּבֵּא וַיֵּט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם, חלק ששי ברוך שם פבור מלכותו לעולם ועד.

וְאֵלֶינוּ אֲנוּן שְׁבָעִין שְׁמָהּ דְשְׁלֻטִין עַל שְׁבָעִין דְּרָגִין תְּתַאֲיִן רְזָא וְיִהוּה. אֵלֶינוּ שְׁבָעִין שְׁמָהּ יְהוּה רְזָא דְאֶקְרִי שְׁמַיִם. שְׁבָעָה רְקִיעִין אֲנוּן דְסֻלְקִין לְשְׁבָעִין שְׁמָהּ שְׁמָא קְדִישָׁא, וְדָא אִיהוּ וְיִהוּה הַמְּטִיר. מְאֵת יְהוּה מִן הַשְּׁמַיִם.

סֵתֶרָא דְסֵתְרִין לְחַכְמִין אֲתַמְסֶר. שְׁמָא (דף קט ע"א) דָּא דְאֶקְרִי שְׁמַיִם מְגִיָּה אֲתַבְּרִי סֵתֶרָא דְאֶקְרִי אֲדָם. חֲשׁוֹן שְׁיִפְי גּוּפָא דְאֲנוּן חוּשְׁבָן מְאֵתָן וְאַרְבָּעִין וְתַמְנָא שְׁיִפְיָן. חֲשׁוֹן אֲתוּוְהִי מְאֵתָן וְשִׁית סְרִי, שְׁמָא דָּא דְאִיהוּ רְזָא וְסֵתֶרָא

שְׁבָעִים שְׁמוֹת יְהוּה, סוּד שְׁנֻקְרָא שְׁמַיִם. שְׁבָעָה רְקִיעִים הֵם שְׁעוֹלָיִם לְשְׁבָעִים שְׁמוֹת שֶׁם קְדוֹשׁ. וְזֶהוּ וְיִהוּה הַמְּטִיר. מְאֵת יְהוּה מִן הַשְּׁמַיִם.

זֶה שֶׁהוּא סוּד וְסִתְרָה כָּלֵל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה בְּכ"ב אוֹתוֹת וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי שֵׁם זֶה מֵאֲתִים וְשֵׁשׁ עֲשָׂרֵה אוֹתוֹת וְשִׁלְשִׁים וְשָׁנַיִם שְׁבִילִים שְׁפִלוּלִים בָּהּ. הָרִי מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֶה אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

סוּד שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַשּׁוֹלֵט עַל הַפֶּסֶא, סוּד שֶׁל שְׁבָעִים שְׁלֹמֶטָה, וְסִתְרָה זֶה שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַפֶּסֶא דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עֲלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזֶה הוּא סִתְרָה שְׁכָתוּב וְה' הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וְהַפֶּל אֶחָד וְדָבָר אֶחָד, וְסִתְרָה אֶחָד לְחַכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר. אֲשֶׁרִי [הוּא] חֲלָקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

סָדָם נִחְתָּם גְּזוּר דִּין שְׁלֹהֶם עַל שִׁמְנָעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (שם יו') וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיֹן לֹא הִחֲזִיקָה, וְלִכְּן הִדִּין לֹא הָיָה אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם הַפֶּל אֶחָד, וְכָתוּב (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסִדְךָ, מִשּׁוּם שֶׁצְדָקָה תְּלוּיָה בְּשִׁמּוֹ [בשמים], דִּין הוּא מְשָׁמַיִם, שְׁכָתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם.

הַדִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִמְקוֹם זֶה, שְׁכָתוּב (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וַיְרוּשְׁלִים נִקְרָאת אַחוֹת לְסָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (יחזקאל יט) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחוֹתְךָ, וְדִינָם הָיָה מִן הַשָּׁמַיִם דִּין אֶחָד כְּסָדָם עַל שִׁמְנָעוּ צְדָקָה מֵהֶם, פָּרֹט לְזֶה שֶׁזֶה הַתְּהַפֵּף וְזֶה נִחְרַב. לְזוֹ יֵשׁ תְּקוּמָה, וְלְזוֹ אֵין תְּקוּמָה. ע"כ סתרי תורה.

וַיַּעַר לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנֵי עֵמוֹ וְגו'. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁהָיָה קָרוֹב לְסָדָם וְעָלָה מִשָּׁם. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גַחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

כָּלֵלָא דְּכָל אוֹרֵייתָא בְּכ"ב אַתּוּן וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹן, בְּגִין דְּהָא שְׁמָא דָא מֵאֲתָן וְשִׁית סָרִי אַתּוּן וְתַלְתִּין וְתִרְיָן שְׁבִילִין דְּאִתְכַּלִּילֵן בֵּיהּ, הָא מֵאֲתָן וְאַרְבָּעִין וְתִמְנִיָא שְׁיִיפִין דְּגוֹפָא.

וְזֵא דְאֶקְרִי אָדָם דְּשִׁלֵּט עַל פְּרַסְיָא. וְזֵא דְשְׁבָעִין דְּלִתְתָא, וְסִתְרָא דָא דְכָתִיב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַפֶּסֶא דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עֲלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזֵא הוּא סִתְרָא דְכָתִיב וַיִּי הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָלֵא חַד וּמְלָה חַדָא, וְסִתְרָא חַדָא לְחַכְמֵי לְבָא אֲתַמְסָר, וְכָאָה (ר"א ל"ג איהו) חוֹלְקָהוֹן בְּעֻלְמָא דִּין וּבְעֻלְמָא דְאֲתִי.

סָדָם גְּזוּר דִּינָא דְלַהוֹן עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ, כְּמֵא דְאֵת אָמַר, (יחזקאל יו') וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיֹן לֹא הִחֲזִיקָה. וּבְגִין כֵּן דִּינָא לֹא הָיָה אֲלֵא מִן שָׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם פְּלֵא חַד וְכָתִיב, (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסִדְךָ, וּבְגִין דְּתִלְיָא צְדָקָה בְּשָׁמַיָה (נ"א בשמים) דִּינָא הוּא מְשָׁמַיִם דְכָתִיב מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם.

דִּינָא דְיִשְׂרָאֵל מֵהָאֵי אֲתֵר דְכָתִיב, (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וְאֶקְרִי יְרוּשָׁלַם אַחוֹת לְסָדָם כְּמֵא דְאֵת אָמַר, (יחזקאל יו') הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחוֹתְךָ, וְדִינְהוֹן הָיָה מִן שָׁמַיָא דִּינָא חַדָא כְּסָדָם עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ. בַּר דְּדָא אֲתַהַפֵּף וְדָא אֲתַתְּרַב, דָא אֵית לָהּ תְּקוּמָה, וְדָא לֵית לָהּ תְּקוּמָה, (ע"כ סתרי תורה).

וַיַּעַר לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנֵי עֵמוֹ וְגו'. מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּחָמָא דְהָיָה קָרִיב לְסָדָם וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. קְדָשָא בְרִיךְ הוּא מְסֻבּוֹת סְבוּבִין דְּעֻלְמָא וְאֵייתִי קוּמְרִין טְהוּרִין לְמַעַבְדַּ עוֹבְדוֹי, וְלִבְתֵּר מִתְּהַפֵּף לֹון וְעֵבִיד לֹון כְּגוֹוִנָא אַחֲרָא.

יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גַחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

ובמה, בתחבולתו, עביד תחבולין ומסבב סבובין לאפקא לון ולא פאנון קדמאי. (דף קט ע"ב) לפעלם, בגין פעלם דבני נשא, כמה דאנון עבדין עובדין הכי מהפף לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. בגין דעובדין דבני נשא מהפף לאנון מסבות בכל מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר והוא מסבות מתהפף. הקדוש ברוך הוא מסבב סבובין ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימון אנון עובדין, קדשא בריך הוא מהפף לון לאנון עובדין מפמה דהווי בקדמיתא. בתחבולתו. בתחבולתו פתיב פהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא. בעוד דהיא טיקלא אסתחרת קמיה. חשיב למעבד כגונא דא עביד. חשיב למעבד כגונא אחרא עביד. מהפף מאנא דא למאנא דא, בגין דההוא טיקלא אסתחרת קמיה. כף קדשא בריך הוא מהפף עובדוי דאיהו עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן איהו, דא בי דינא לתתא דאיהו טקלא דאסתחרת קמיה, ועל דא מהפף מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. וכל דא כפי פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא טקלא דסחרא אסתרת לון לימינא, וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון פדקא יאות. וטיקלא אסתרת תדיר ולא שכיף בההוא סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה. אתו בני נשא לאבאשא, (דף קי ע"א) תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא באסתרותא דימינא, קדשא בריך הוא אסחר ליה בסטרא דשמאלא

הימין, הקדוש ברוך הוא מסבב אותה לצד שמאל

ובמה? בתחבולתו. עושה תחבולות ומסבב סבובים כדי להפך אותם, ולא כמו אותם הראשונים. לפעלם - משום פעלם של בני אנוש. כמו שהם עושים מעשים, כף הוא מהפף אותם. כל אשר יצום על פני תבל ארצה - משום מעשי בני אדם הוא מהפף אותם מסבות בכל מה שהוא מצוה אותם על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפף - הקדוש ברוך הוא מסבב סבובים ומביא מעשים בעולם להתקיים, ואחר שחושבים בני אדם שיתקיימו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה. בתחבולתו, בתחבולתו כתוב, כמו האמן הזה שעושה פלי חרס, בעוד שאותו הגלגל מסתובב לפניו, חושב לעשות כגון זה - עושה, חושב לעשות כגון אחר - עושה. מהפף כלי זה לכלי אחר משום שאותו הגלגל סובב לפניו. כף הקדוש ברוך הוא מהפף את מעשיו שהוא עושה.

בתחבולתו חסר יו"ד, ומהו? זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפף פלים מפלי זה לכלי אחר, וכל זה כפי פעלם של בני אדם. אם בני אדם מטיבים מעשיהם - אותו הגלגל הסובב מסובב אותם ימינה, ואז נעשים מעשים בעולם להיטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע - תחבולתו שסובבת תמיד והיתה עומדת בסבוב של ומהפף מסבות וכלים שהיו

**בְּמַתְּפֵיךָ מְסֻבּוֹת וּמֵאֵנִי לְאֹתֵהוּ בְּקַדְמֵיטָא
לְהֵהוּא סֵטֶר שְׂמַאלָא.**

**וּבְרִין טַקְלָא אֶסְחָרָא וְאַתְעֵבִידוּ עוּבְדִין
בְּעֵלְמָא לְאַבְאָשָׁא לֹון לְבַנֵי נָשָׂא.
וְטַקְלָא אֶסְחָר לְהֵהוּא סֵטֶרָא עַד דְּבַנֵי נָשָׂא
תֵּיבִין לְאוּטְבָא עוּבְדֵיהוּן. וְטַקְלָא קֵימָא
בְּעוּבְדִין דְּבַנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא בְּתַחֲבוּלְתּוּ
לְפַעְלָם, וְלֹא קֵימָא תְדִיר.**

**הָא חֲזִי, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא גְרַם סְבוּבִין
וְעוּבְדִין בְּעֵלְמָא בְּגִין לְמַעַבְד פְּלָא
כְּדָקָא יְאוּת. וְכֵלָא נְפָקָא מֵעַקְרָא וְשִׁרְשָׁא
דְּלַעֲיָלָא. אַקְרִיב אַבְרָהָם לְגַבִּיּה, נֶפֶק מַגִּיּה
יִשְׁמַעְאֵל דִּלָּא הָוָה אַבְרָהָם גְּזִיר פֶּד נֶפֶק
מַגִּיּה, בְּגִין דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְלֹא אֲשַׁתְּלִים בְּאֵת
קֵימָא קְדִישָׁא.**

**לְבַתָּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא סַבְב סְבוּבִין
בְּתַחֲבוּלוּתֵיהוּ וְאַתְגְּזֹר אַבְרָהָם וְעַל
בְּבָרִית וְאֲשַׁתְּלִים בְּשָׁמִיּה וְאַקְרִי אַבְרָהָם,
וְהוּ עֵלְאָה אַעֲטַרְת לִיּה בְרָזָא דְמִים מְרוּחַ.
כִּיּוֹן דְרָזָא (דְּבִרֵי הַיָּמִים א) אֲשַׁתְּלִים וְאַתְגְּזֹר, נֶפֶק
מַגִּיּה יִצְחָק וְהוּ זִרְעָא קְדִישָׁא וְאַתְקַשֵׁר
לַעֲיָלָא בְרָזָא דְאֵשׁ מִמֵּיּם, וְעַל דָּא כְּתִיב,
(יְרֵמִיָּה ב) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוּרֶק כְּלָה זִרְעָא אֲמַת.
וְלֹא אֲתַקְשֵׁר בְּהֵהוּא סֵטֶרָא אַחֲרָא.**

**הָא חֲזִי, לוּט נֶפְקוּ מַגִּיּה וּמַבְנֵתִיָּה תְרִין
אוּמִין מִתְפָּרְשֵׁן, וְאַתְקַשְׁרוּ בְּהֵהוּא
סֵטֶרָא דְאַתְחֲזִי לֹון, וְעַל דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא מְסַבְב (דְּקִי ע"ב) סְבוּבִין וּמַגְלָגֵל גְּלַגּוּלִין
בְּעֵלְמָא דִּיתְעֵבִיד כְּלָא כְּדָקָא יְאוּת וְיִתְקַשֵׁר
כְּלָא בְּאַתְרֵיהּ.**

**הָא חֲזִי, יְאוּת הָוָה לְלוּט דְקְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא יְפִיק מַגִּיּה (וּמַבְנֵתִיָּה) וּמֵאַתְתֵּיָּה תְרִין
אוּמִין אֵלִין, אֵלָא בְּגִין לְאַתְקַשְׁרָא בְּאַתְרֵיהוּ דְאַתְחֲזִי לְהוּ. וְאַתְעֵבִידוּ**

**צַד שְׂמַאל.
וְאִן הַגְּלָגֵל סוֹכֵב וְנַעֲשִׂים מַעֲשִׂים
בְּעוֹלָם לְהִרְע לְבַנֵי אָדָם. וְהַגְּלָגֵל
סוֹכֵב לְאוּתוּ צַד עַד שְׁבַנֵי אָדָם
שְׂבִים לְהִיטִיב מַעֲשִׂיהֶם, וְהַגְּלָגֵל
עוֹמֵד בְּמַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם. וְעַל כֵּן
בְּתַחֲבוּלְתּוּ לְפַעְלָם, וְלֹא עוֹמֵד
תְּמִיד.**

**בֵּא רָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹרַם
סְבוּבִים וּמַעֲשִׂים בְּעוֹלָם כְּדִי
לַעֲשׂוֹת הַכֹּל כְּרָאוּי, וְהַכֹּל יוֹצֵא
מִהַעֲקָר וְהַשֵּׁרֵשׁ שְׁלַמְעֵלָה. קָרַב
אֶת אַבְרָהָם אֵלָיו - יֹצֵא מִמֶּנּוּ
יִשְׁמַעְאֵל, כְּשֵׁלָא הִיָּה אַבְרָהָם
מֵהוּל כְּשִׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
לְמַטָּה וְלֹא נִשְׁלַם בְּאוּת בְּרִית
קְדָשׁ.**

**אַחַר כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סַבְב
סְבוּבִים בְּתַחֲבוּלוּתֵיהוּ וְנִמּוּל
אַבְרָהָם, וְנִנְכַס בְּבָרִית וְנִשְׁלַם
בְּשָׁמוּ וְנִקְרָא אַבְרָהָם, וְהוּ עֲלִיוֹנָה
עֲטָרָה אוּתוּ כְּסוּד שֶׁל מִים מְרוּחַ.
כִּיּוֹן שֶׁהַסּוּד [שֶׁל ה"א] נִשְׁלַם וְהוּא
נִמּוּל, יֹצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק וְהִיָּה זִרְעָ
קְדָשׁ, וְנִקְשֵׁר לְמַעֲלָה כְּסוּד שֶׁל
אֵשׁ מִמֵּיּם, וְעַל זֶה כְּתוּב (יְרֵמִיָּה ב)
וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוּרֶק כְּלָה זִרְעָ
אֲמַת, וְלֹא נִקְשֵׁר בְּאוּתוּ הַצַּד
הָאֲחֵר.**

**בֵּא רָאָה, מְלוּט יֹצֵאוּ מִמֶּנּוּ
וּמַבְנֹוּתֵיהוּ שְׁתֵּי אֲמוֹת נִפְרָדוֹת
וְנִקְשְׁרוּ בְּאוּתוּ צַד שְׁרָאוּי לְהֶם,
וְעַל זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסוֹכֵב
סְבוּבִים וּמַגְלָגֵל גְּלַגּוּלִים בְּעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל יַעֲשֶׂה כְּרָאוּי וְיִתְקַשֵׁר הַכֹּל
בְּמַקּוּמוֹ.**

**בֵּא רָאָה, נֹאָה הִיָּה לְלוּט שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מִמֶּנּוּ [וּמַבְנֹוּתֵיהוּ]
וּמֵאַשְׁתּוֹ שְׁתֵּי הָאֲמוֹת הַלְלוּ, אֵלָא
בְּשִׁבִיל לְהַתְקַשֵׁר בְּמַקּוּמָם הַרְּאוּי
לְהֶם, וְנַעֲשׂוּ מִתּוֹךְ יִין, וְאוּתוּ חֲזִין
הַזְּמַן לְהֶם בְּמַעֲרָה בְּאוּתוּ לִילָה,**

וְאַתְעֵבִידוּ

וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר וישת מן היין וישכר, והרי נתבאר ובארוה.

בא ראה, מואב ועמון הן קראו להם שמות. מואב - מאב. רבי יוסי אמר, הבכירה אמרה בחצפה, אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בן עמי, ולא אמרה ממי הוא.

בא ראה, בהתחלה כתוב ולא ידע בשכבה ובקומה, בוא"ו, ונקוד על וא"ו, משום שסיוע מלמעלה היה נמצא באותו מעשה שעתידי מלך המשיח לצאת ממנו, ולכן נשלם פאן בוא"ו. ובאחרת כתוב ובקמה, חס וי"ו, משום שלא יצא ממנה חלק לקב"ה כמו האחרת הזו, ועל זה כתוב באחרת הזו הגדולה ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עליו.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתידי הקדוש ברוך הוא להעמיד ממנה דוד המלך ושלמה וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד ובקומה, כמו שכתוב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובאותו היום היתה לה קימה ודאי, התחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, והוקמו ממנה כל המלכים הללו וכל העלוי של ישראל. ולא ידע בשכבה, שכתוב ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, שכתוב בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. משום כף ובקומה נקוד וא"ו.

בא ראה את ענותותו של אברהם, שהרי אפלו בתחלה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו רחמים על לוט. [שהרי] אחר שכתוב וירא

מגו יינא, ויהוה יינא אזדמן להון במערתא ההיא ליליא, ודא הוא רזא דאתעבידו כמה דאת אמר וישת מן היין וישכר והא אתמר ואוקמוה.

תא חזי, מואב ועמון אנון קראן לון שמהן, מואב מאב. רבי יוסי אמר בכירה בחציפו אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בר עמי, ולא אמרה ממאן הוה.

תא חזי, בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ו ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא הוה אשתכח בההוא עובדא דזמין מלפא משיחא לנפקא מניה, ובגין כף אשתלים הכא בוא"ו. ובאחרא כתיב ובקמה חסר וי"ו, בגין דלא נפק מינה חולקא לקודשא בריך הוא כהאי אחרא, ועל דא כתיב בהאי אחרא קשישא ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עלה.

רבי שמעון אמר, לא ידע דזמין קדשא בריך הוא לאוקמא מינה דוד מלפא ושלמה וכל שאר מלכין ומלפא משיחא. תו ובקומה, דכתיב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובההוא יומא הוה לה קימה ודאי (דף קיא ע"א) אתחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, ואתקם מנה כל הני מלכין וכל עלויה דישראל. ולא ידע בשכבה דכתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה דכתיב ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. בגין כף ובקומה נקוד וא"ו.

תא חזי, ענותותא דאברהם דהא אפילו בקדמיתא כד בעא קדשא בריך הוא

למעבד דינא בסדום לא בעא מניה רחמי על לוט (דקא), לבתר דכתיב

והנה עלה קיטר הארץ בקיטר הפכשן, לא בקש על לוט ולא אמר עליו לקב"ה כלום. אף כף לא אמר לו הקדוש ברוך הוא דבר, כפי שלא יחשב אברהם שהקדוש ברוך הוא גרע מזכותו כלום.

ואם תאמר שאברהם לא החשיב בלבבו את לוט לכלום - הרי מסר נפשו ללכת להלחם בקרב עם חמשה מלכים חזקים, כמו שנאמר וישמע אברם פי נשבה אחיו, וכתוב ויחלק עליהם לילה, וכתוב וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגו'. אבל באהבה שאהב את הקדוש ברוך הוא וראה שמעשיו של לוט אינם פשרים פראוי, לא רצה אברהם שבגללו יעזב הקדוש ברוך הוא כלום משלו, ולכן לא בקש עליו רחמים לא בתחלה ולא בסוף.

מדרש הנערים

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא ראה מה פתוב ביצור הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן, שפתוב (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם. זהו שפתוב ויעל לוט מצוער, מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא פת הנשמה הקדושה. והנהגת התאוה, שהיא מתאוה בכל תאוות רעות, וזהו פת התאוה. והנהגת המנהגת לבני אדם ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רבי דימי, זהו פת המחזיק. אמר רבי יהודה, בא ראה,

וירא והנה עלה קיטר הארץ הפכשן לא תבע עליה לוט ולא אמר עליה לקדשא בריך הוא כלום, אוף הכי קדשא בריך הוא לא אמר ליה מידי, בגין דלא יחשב אברהם דקודשא בריך הוא גרע מזכותיה כלום.

ואי תימא דאברהם לא הוה חשיב ליה ללוט בלביה כלום, הא מסר נפשיה למיהף לאגחא קרבא בחמשה מלכין תקיפין, כמה דאתאמר, (בראשית יד) וישמע אברם פי נשבה אחיו וגו'. וכתוב ויחלק עליהם לילה. וכתוב וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגו'. אבל ברחימותא דרחים לקדשא בריך הוא וחקמא עובדוי דלוט דלא כשרן פדקא יאות, לא בעא אברהם דבגיגיה ישבוק קדשא בריך הוא כלום מדיליה, ובגיגי כף לא תבע עליה רחמי לא בקדמיתא ולא בסופא:

מדרש הנעלם

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה פתיב ביצור הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן דכתיב, (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם, הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצוער. מצערה של גיהנם משם עולה לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם, הנהגת השכל והחכמה וזו היא (דף קט ע"ב) פת הנשמה הקדושה. והנהגת התאוה שהיא מתאוה בכל תאוות רעות, וזהו כח התאוה. והנהגת המנהגת לבני אדם ומחזקת הגוף והיא נקראת נפש הגוף, אמר רב דימי זהו כח המחזיק.

אמר רבי יהודה בא וראה לעולם אין יצר הרע שולט

אֵלָא בְּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלִין דְּאִמְרִין, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַרְוּדָפֶת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע דְּכְתִיב וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְעִירָה אֲבִינוּ זְקֵן. נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוּרְרַת אֶת הָאֲחֵרִת וּמְפַתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכֹה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִי וְנִשְׁכָּה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָ וְנִרְדָּף אַחַר יֵצֵר הָרַע וְאַחַר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת, שְׂתִיחֵן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵק בּוֹ, מַה פְּתִיב וּתְשַׁקִּינְךָ אֶת אֲבִיחֵן יִי מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוּרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיָּהּ. כְּשֶׁאֲדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ בְּלִילָה, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַמְעוּרְרַת לַיֵּצֵר הָרַע, וּמַהֲרֵהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (ס"א מִמְּנוֹ) (ר"א ל"ג ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִבִּיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמְחַשְׁבָּה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעִדִּין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאַוָּה מְעוּרְרַת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְלָה לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה, הִדָּא הוּא דְכְתִיב וּתְהִרִין שְׂתִי בְּנוֹת לוֹט (י"ד ק"ו ע"א) מְאֲבִיחֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע מִתְּפַתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתִיב בֵּיהּ (מְשַׁלִּי י"ג) צַדִּיק אֲכָל לֶשְׂבַע נִפְשׁוֹ. וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵיאַ צוּרְבָא מְרַבְּנֵן דְּמְרוּי, קְרִינָא עֲלֵיהּ (מְשַׁלִּי י"א) גְּזִים זְהִב בְּאֶף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיָּם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ (יִשְׁעִיהַ כ"ב) הִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשְׂמַחָה. הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַפְּתוּב (מְשַׁלִּי ה) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקֵּר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגו'. כְּדִי לְעוּרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְעוּרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵיִן, הִדָּא הוּא דְכְתִיב וּתְשַׁקִּינְךָ אֶת אֲבִיחֵן יִי.

לְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט אֵלָא בְּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלוּ שְׂאִמְרֵנוּ, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַרְוּדָפֶת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע שְׂכְּתוּב וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְעִירָה אֲבִינוּ זְקֵן. נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוּרְרַת אֶת הָאֲחֵרִת וּמְפַתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכֹה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִי וְנִשְׁכָּה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָ וְנִרְדָּף אַחַר יֵצֵר הָרַע וְאַחַר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת? שְׂתִיחֵן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵק בּוֹ. מַה פְּתִיב? וּתְשַׁקִּינְךָ אֶת אֲבִיחֵן יִי. מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוּרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיָּהּ. כְּשֶׁאֲדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ בְּלִילָה, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַמְעוּרְרַת לַיֵּצֵר הָרַע וּמַהֲרֵהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (מִמְּנוֹ) (ר"א ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִבִּיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמְחַשְׁבָּה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעִדִּין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאַוָּה מְעוּרְרַת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְלָה לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה. זֶהוּ שְׂכְּתוּב וּתְהִרִין שְׂתִי בְּנוֹת לוֹט מְאֲבִיחֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע מִתְּפַתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתוּב בּוֹ? (מְשַׁלִּי י"ג) צַדִּיק אֲכָל לֶשְׂבַע נִפְשׁוֹ, וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם. שְׂאִמְרַת רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ תְּלַמִּיד חֲכָם שְׂשׁוֹתָהּ, קוֹרְאִים עֲלֵיו (ש"ס י"א) גְּזִים זְהִב בְּאֶף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיָּם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ? (יִשְׁעִיהַ כ"ב) הִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשְׂמַחָה. הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַפְּתוּב (ש"ס ה) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקֵּר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגו'. כְּדִי לְעוּרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְעוּרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵיִן. זֶהוּ שְׂכְּתוּב וּתְשַׁקִּינְךָ אֶת אֲבִיחֵן יִי.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ מַה כְּתִיב וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוָמָהּ. כְּלוּמַר יֵצֵר הָרַע אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוָמָהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרֵר עִם כַּח הַגּוֹף לְעַבֵּד תַּאֲוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. דְּאָמַר רַבִּי אַבְהוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁנֹכְנְסִין הִרְשָׁעִים בְּגִיהֵנָם מִכְּנִיסִים לִיצֵר הָרַע לְרֵאוֹת בְּהֵן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וְלוֹט בָּא צִעְרָה לְצִעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם, וְנִפְקֵי לִיהּ מִתַּמָּן לְנִסּוּתָא לְכִרְיִיתָא כְּדַקְאֲמַרְן. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר מִצִּעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהַר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשְׁמַע דְּכְּתִיב בְּהַר מְלֻמָּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמִקּוּם הַר. גּוּף שֶׁהוּא חָרַב כְּהַר דְּלִית בֵּיהּ טִיבוּתָא. וּשְׁתֵּי בְּנוּתֵי עֵמוֹ. אֱלוֹ הַשְּׁתֵּי כַחוֹת דְּאֲמַרְן. כִּי (דף ק"ט ע"ב) יָרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוֹעַר, יִרְאֶה וְחִרְדָּה נּוֹפְלַת עָלָיו בְּשַׁעֲהָ שְׁרוּאָה צִעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצְעֵרִין לְרִשָּׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יְדוֹן, כִּינּוֹן שְׁרוּאָה שְׁאֵינּוּ נִדּוֹן שָׁם יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵיו.

רַב הוּנָא כַּד הוּוּ דְרִישׁ לְאַזְהָרָא לְבְנֵי אָדָם, הוּוּ אָמַר לְהוּ בְנֵי אִסְתְּמָרוּ מִשְׁלִיחָא שֶׁל גִּיהֵנָם, וּמֵאֵן הוּא זֶהוּ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מָאי דְכְּתִיב, (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַבַּיִת. אֱלוֹ שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט דְּאֲמַרְן, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנִפְשׁ הַמִּשְׁתַּתְּפָת בְּגוּף הַרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב הֵכָא בְּלוֹט כִּי יָרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוֹעַר, וְכְּתִיב הֵתָם לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַבַּיִת. יִרְ"א בְּגִימְטְרִיא הוּא עִלּוּקָה"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵי יָרָא הוּא לְמָאי אָתִי לְמִטְעֵי כְּרִייתָא, אֲלֵא כִּף דְּרָף כִּף עוֹשֶׂה עוֹלָה, כְּשְׁרוּאָה הָרַע מִתְּיָרָא לְפִי שַׁעֲהָ, מִיַּד חוּזֵר לְרִשָּׁעָתוֹ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְכֻלּוּם, כִּף יֵצֵר הָרַע בְּשַׁעֲהָ שְׁרוּאָה דִּין בְּרִשָּׁעִים יָרָא, כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּץ (לְעִשׂוֹת) אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, מַה כְּתוּב? וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוָמָהּ. כְּלוּמַר, יֵצֵר הָרַע אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוָמָהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרֵר עִם כַּח הַגּוֹף לְעַבֵּד תַּאֲוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׁאָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, בְּשַׁעֲהָ שְׁנֹכְנְסִים הִרְשָׁעִים בְּגִיהֵנָם, מִכְּנִיסִים לִיצֵר הָרַע לְרֵאוֹת בְּהֵן, זֶהוּ שְׁכִתּוּב וְלוֹט בָּא צִעְרָה, לְצִעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם. וַיֵּצֵא לוֹ מִשָּׁם לְנִסּוּת אֶת הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרֵנוּ. זֶהוּ שְׁכִתּוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר - מִצִּעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהַר - אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁמַע שְׁכִתּוּב בְּהַר, מְלֻמָּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמִקּוּם הַר. גּוּף שֶׁהוּא חָרַב כְּמוֹ הַר שְׁאֵינּוּ בּוֹ טוֹבָה. וּשְׁתֵּי בְּנוּתֵי עֵמוֹ - אֱלוֹ שְׁתֵּי הַכַּחוֹת שְׁאָמְרֵנוּ. כִּי יָרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוֹעַר - יִרְאֶה וְחִרְדָּה נּוֹפְלַת עָלָיו בְּשַׁעֲהָ שְׁרוּאָה צִעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצְעֵרִין לְרִשָּׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יְדוֹן. כִּינּוֹן שְׁרוּאָה שְׁאֵינּוּ נִדּוֹן שָׁם, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵיו.

רַב הוּנָא כְּשֶׁהִיא דוֹרֵשׁ לְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי הָאָדָם, הִיא אוֹמֵר לְהֵם: בְּנֵי, הַשְּׁמָרוּ מִשְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם, וּמֵיחֵוּ? זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה זֶה שְׁכִתּוּב (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַבַּיִת? אֱלוֹ שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט שְׁאָמְרֵנוּ, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנִפְשׁ הַמִּשְׁתַּתְּפָת בְּגוּף הַרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב כִּינּוֹן בְּלוֹט כִּי יָרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוֹעַר, וְכְּתוּב שָׁם לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַבַּיִת. יִרְ"א בְּגִימְטְרִיא הוּא

עִלּוּקָה"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יָרָא הוּא, אִזְ לְמָה הוּא בָּא לְהִטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת? אֲלֵא כִּף דְּרָף כִּף עוֹשֶׂה עוֹלָה - כְּשְׁרוּאָה הָרַע, מִתְּיָרָא לְפִי שַׁעֲהָ, וּמִיַּד חוּזֵר לְרִשָּׁעָתוֹ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְכֻלּוּם. כִּף יֵצֵר הָרַע, בְּשַׁעֲהָ שְׁרוּאָה דִּין בְּרִשָּׁעִים, יָרָא. כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּץ (לְעִשׂוֹת), אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

רבי אבא אמר מהו דאמרו ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן. מאי אבינו זקן. זהו יצר הרע שנקרא
זקן שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן שנולד
עם האדם.

דתנינן. אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו פשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום הדרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צונחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקינן את אביהן
זין. דרך הרשעים לטעות אחרי היין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מהוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק
בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרא
לאחר שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת
ונדבקת בו ותשקינן את (דף קיא ע"ב) אביהן זין. כמו בן
לעורר ליצר הרע ונדבקת בו ואזי תשלום הרעות

רבי אבא אמר, מה זה שאמרו
ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן? מה זה אבינו זקן?
זהו יצר הרע שנקרא זקן,
שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל.
שהוא זקן, שנולד עם האדם.

ששנינו, אמר רבי יהודה אמר
רבי יוסי, אותה נפש המתאנה
אומרת לאחרת: אבינו זקן, נדרף
אחריו ונדבק בו פשאר כל
הרשעים שבעולם. ואיש אין
בארץ לבא עלינו - אין איש
צדיק בארץ ואין איש שליט על
יצרו. הרבה רשעים בארץ, אין
אנחנו בלבדנו רשעים, נעשה
כדרך כל הארץ שהם רשעים,
שעד היום דרך כל הארץ הוא.
לכה נשקה את אבינו זין - נשמח
בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
זין ונדבק באבינו, ביצר הרע,
ונשכבה עמו. ורוח הקדש
צונחת ואומרת: (ישעיה כח) גם
אלה ביין שגו ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה, בא ראה מה
פתוב? ותשקינן את אביהן זין.
דרך הרשעים לטעות אחרי היין,
לפנק ליצר הרע ולעוררו. ועד
שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד - ותקם הבכירה
ותשכב את אביה. היא מזמנת
עמו ומתאנה ומתהרת בכל
הרהורים רעים, ויצר הרע
מתחבר עמה ונדבק בה ואינו
משגיח בה (באוחו זמן) מה הוא
ממנה. בשכבה ובקומה -
בשכבה בעולם הזה, ובקומה
לעתיד לבא. בשכבה - בעולם
הבא פשתן דין וחשבון,
ובקומה - ליום הדין, שפתוב
(דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר
קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בו
יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת. לאחר שהרהור גדול נדבק

בַּיָּצָר הָרַע, בָּאָה הָאֲחֵרֶת וַנִּדְבַקְתָּ בוֹ, וּתְשַׁקֵּינִי אֶת אֲבִיָּהֶן יִזַּן. כִּמוֹ כֵּן לְעוֹרֵר לִיָּצָר הָרַע וַנִּדְבַקְתָּ בוֹ, וְאֲנִי תִשְׁלֹים הָרַעוֹת לַעֲשׂוֹת, וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיָּהֶן מִיָּצָר הָרַע. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וּתְהַרִּין שְׂמִי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיָּהֶן.

עַד שְׂיִצָּא לַפֶּעַל מֵעֲשִׂיָּהֶן - זֶה יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ, וְזוֹ יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ. וְכֵן דְּרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעֵנִין זֶה עִם יָצָר הָרַע, עַד שְׂהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיָּהֶנָּם וּמְכַנְּסֵו שָׁם, וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה מִשֵּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵּי אָדָם כִּמוֹ כֵּן. וְיָמִי שְׂמַכִּיר בוֹ, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאִינוּ מִתְחַבֵּר עִמוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְכַת לְסֻטִים שֶׁהִיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגוֹל וּלְהֵרֵג לְבַנֵּי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִוָּדַע לְהִסִּית לְבַנֵּי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַף. מָה עוֹשֶׂה? מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבָד לַפְּנִיָּהֶם, עַד שְׂמֵאֲמִינִים הִטְפְּשִׁים בוֹ וּבִטְחִים בְּאֵהְבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִחִים עִמוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֻלְק דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם. בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׂהוֹרֵג בְּסֵם לְאַחֵר שְׂנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהִרְגָם וּלְקַחַת מִמוֹנָם. וְהֵם צוֹנְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי שֶׁהִקְשַׁכְנוּ לוֹ וְלָרֵף לְשׁוֹנוֹ. לְאַחֵר שְׂהִרְגוּ אֱלֹהִים, עוֹלָה מִשֵּׁם וְיִצָּא לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם כִּמִּתְחַלֵּה. הַפְּקָחִים מֵהֶם עוֹשִׂים כְּשִׂרְוֹאִים לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם? מִפְּרִיָּן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם, וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים בְּדָרָף אַחֲרָת.

לַעֲשׂוֹת וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיָּהֶן מִיָּצָר הָרַע, הָדָא הוּא דְכָתִיב וּתְהַרִּין שְׂמִי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיָּהֶן.

עַד שְׂיִצָּא לַפֶּעַל מֵעֲשִׂיָּהֶן זֶה יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ וְזוֹ יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ, וְכֵן דְּרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעֵנִין זֶה עִם יָצָר הָרַע, עַד שְׂהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיָּהֶנָּם וּמְכַנְּסֵו שָׁם, וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה מִשֵּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵּי אָדָם כִּמוֹ כֵּן. וְיָמִי שְׂמַכִּיר בוֹ נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאִינוּ מִתְחַבֵּר עִמוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לְכַת לְסֻטִים שֶׁהִיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגוֹל וּלְהֵרֵג לְבַנֵּי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִוָּדַע לְהִסִּית לְבַנֵּי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַף, מָה עֲבִיד מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבָד לַפְּנִיָּהֶם עַד שְׂמֵאֲמִינִים הִטְפְּשִׁים בוֹ וּבִטְחִים בְּאֵהְבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִחִים עִמוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֻלְק דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם, בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׂהוֹרֵג בְּסֵם, לְאַחֵר שְׂנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהִרְגָם וּלְקַחַת מִמוֹנָם, וְאִינוּ צוֹנְחִין וְאוֹמְרִין וְיִ דְאַצִּיתָנָא לְדִין וְלְרִפְיָא דְלִישְׁנִיָּה. לְאַחֵר שְׂהִרְגוּ אֱלֹהִים, עוֹלָה מִשֵּׁם וְיִצָּא לְפִתּוֹת לְבַנֵּי אָדָם כִּמִּתְחַלֵּה. הַפְּקָחִים מֵהֶם עוֹשִׂים כְּשִׂרְוֹאִים לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם, מִפְּרִיָּן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ וְהוֹלְכִים בְּדָרָף אַחֲרָת.

כֶּף הוּא יָצָר הָרַע יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים עוֹלָה מִגִּיָּהֶנָּם לְקַבְּלָא דְבַנֵּי נָשָׂא וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְק דְּבָרֵיו, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעַר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כִּמוֹ לְסֻטִים לְאַרְב לְבַנֵּי אָדָם, מָה עוֹשֶׂה עוֹבֵד לַפְּנִיָּהֶם, וְהִטְפְּשִׁים מֵאֲמִינִים בוֹ וּבְאֵהְבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבָד, שְׂנוֹתָן לָהֶם נָשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתָן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרַק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הִטְפְּשִׁים רוֹאִים כֶּף, בּוֹטְחִים בְּאֵהְבָתוֹ, עַד

כֶּף הוּא יָצָר הָרַע, יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים, עוֹלָה מִגִּיָּהֶנָּם כִּנְגַד בְּנֵי אָדָם וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְק דְּבָרֵיו. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעַר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כִּמוֹ לְסֻטִים לְאַרְב לְבַנֵּי אָדָם. מָה עוֹשֶׂה? עוֹבֵד לַפְּנִיָּהֶם, וְהִטְפְּשִׁים מֵאֲמִינִים בוֹ וּבְאֵהְבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבָד, שְׂנוֹתָן

שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל, בין שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואנון צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדיון, ולא מהניא לון.

לאחר כן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין כשרואין אותו מפירים אותו ומתגברים עליו עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף פד הוה נחית לבבל חמא אנון ריוקנא דהווי עיילי ונפקי בניי נשי שפירן ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע, אמרו ליה לא מקונדיטון בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגזרנא, דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בניי קדישי בניי מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים.

רבי אבא אמר מאי דכתיב, (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו, אלא אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת, ומזהר להו דהואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו. פלומר קדשו עצמכם בשבתותי בההוא תשמיש דמצוה.

אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דעייל לקרתא וחקמי נשי שפירן, ירפין עינוי ויימא הכי, בך (נ"א פד) ספאן איגור איגורנא (ברדינא) קרדיטא תקיל פוק פוק דאבוי קדישא דשבתא הוא. מאי טעמא דחקימות דארחא שלט ביה ויכיל יצר הרע לשלטה עלוי, (עד פאן מדרש הנעלם)

להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם על תורה ועל מלכות שמים. הטפשים רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל. בין שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידים להם מלאכי חבלה, והם צווחים ואומרים: אוי שהקשכנו לזה. ולא מועיל להם. לאחר כן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחים כשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך ולוקחים דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף כשהיה יורד לבבל, ראה את אותם רוקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים. אמר להם: האם אלה לא פוחדים מיצר הרע? אמרו לו: לא מקונדיטון רע באנו. אנו נגזרנו מקדשת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים בנים מעלים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים. רבי אבא אמר, מה זה שכתוב (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו? אלא אין עונתם של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת. ומזהיר אותם, שהואיל ותשמיש המטה היא מצוה - קדשו, פלומר קדשו עצמכם בשבתותי באותו תשמיש של מצוה.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שנכנס לעיר ורואים נשים יפות, ירפין עינוי ויאמר בך: בך (ראה) מחשבים חצוב נחצבתי [הק] דפוס התקלה, צא צא, שאבי הקדוש של שבת הוא. מה הטעם? משום שחקימות הדרך שולט בו, ויכול יצר הרע לשלט עליו. עד כאן מדרש הנעלם

סתרי תורה

ויצל לוט מצוער וגו', מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא
מסטרא דימינא חד התוכא דקטורא דגולפא מתדבקא
כגו התופא דדהבא מסטרא דשמאלא כגו מסאבו (דיצריה)
(ג"א ודייריה) ואתעביד דקטורא חדא דאילנא.

כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא
אתתקף ופריש דרגין מקיומיהו, ואתתקף אברהם
ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא מגו ההוא מסאבו.
ההוא נחש קדמא עאל באנביה דההוא אילנא, ואיהו
חמרא דשתא, ואוליד תרין דרגין קטירין דא בדא. ואנון
דרגין דסתרון בסטר מסאבו חד אקרי מלכו"ם וחד אקרי
פעו"ר.

דא עיטא דאתפסא ודא עיטא דאתגליא. פעור דאתגליא
איהו וכל עובדוי באתגליא. מלכו"ם דאתפסא איהו
וכל עובדוי באתפסא. מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין
לזניניהו, וסתרון ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו. וכל חד
וחד שף (ג"א נזף) לדוכתיה.

כגוונא דא איהו לתתא. לוט אתפרש מאברהם ושוי דיצריה
באנשי סדום, כד אתער דינא בהו אדכר לאברהם
ושלח ליה מתמן ואתפריש מניהו. יין אשקיאו ליה בנתיה
ואולידו בהו תרין אומין, חד אקרי עמון וחד אקרי מואב.
חד באתגליא וחד באתפסא. עמון דרגא דיליה מלכו"ם
עיטא דאתפסא. מואב דרגא דיליה פעו"ר פלא באתגליא.
כגוונא דא בנתיה, דא אמרת פן עמי ברא אית לי מעמי ולא
אמרת ממאן הוא, פגין פך איהו הוה באתפסא. דא
אמרת מואב מאב הוא דנא. מאבא אולידת ליה. דרגא
דיליה פעו"ר מלה באתגליא.

ובתרין אלין אחיד דוד מלכא, לבתר מן מואב אתת רות
ונפק מינה דוד מלכא. מן עמון (ד קי ע"ב) אתעטר

סתרי תורה

ויצל לוט מצוער וגו', מתוך
רצון המלך, נפרד מצד המין
התוך אחד של קשר שהתקיקה
דבוקה בתוך התוף הזהב מצד
השמאל בתוף טמאה [של יצרו] (ג"א
ומקומו) ונעשה של קשר אחד של
האילן.

בשרצה יצחק להתעורר בעולם,
בחזק של הדין הקשה התחזק
והפריד דרגות מקיומם, והתחזק
אברהם והפריד אותו קשר אחד
של האילן מתוך אותה טמאה.
אותו נחש הקדמוני נכנס
בשרשו של אותו העץ, והוא
היין ששתה והוליד שתי דרגות
קשורות זו בזו. והן הדרגות
שסוכבות בצד הטמאה, אחד
נקרא מלכו"ם ואחד נקרא
פעו"ר.

זו עצה בכסיה, וזו עצה בגלוי.
פעו"ר, שהתגלה הוא וכל
מעשיו בגלוי. מלכו"ם, שהוא
בכסוי. הוא וכל מעשיו מכסויים.
משני אלה נפרדים מינים רבים
למיניהם וסוככים את היים
הגדול ואת כל הצדדים הטמאים
הללו, וכל אחד ואחד קופץ (ג"א
למקומו).

כמו כן הוא למטה. לוט נפרד
מאברהם ושם דיורו עם אנשי
סדום, כשהתעורר עליהם הדין
נזכר באברהם, ושלח לו משם
ונפרד מהם. בנותיו השקוהו יין
והולידו ממנו שתי אמות. אחת
נקראת מואב ואחת נקראת
עמון. אחת בגלוי ואחת בכסוי.
עמון דרגתו מלכו"ם, עצה
בכסוי. מואב דרגתו פעו"ר, הכל
בגלוי.

כמו זה בנותיו. אחת אמרה בן
עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, משום פך הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא
זה, מאבא הולדתיהו, דרגתו פעו"ר, הדבר בגלוי.

ובשני אלה אחז דוד המלך. לאחר מכן ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך, ומעמון התעטר

דוד מלפא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב, (מלכים ב יא) ויתן עליו את הגזר ואת העדות. והאי תות מן מלכם דרגא דבני עמון דכתיב, (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלכם.

מלכם דרגא דבני עמון הוא דכתיב ותהי על ראש דוד ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלפא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף). דאפילו אתגליד בהווא יומא יכיל הוה למסבל ההיא עטרא על רישיה (דהא איהו) דהות משקל כפר זקב ואבן יקרה תות. ובר נש אחרא לא יכיל למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הגזר ואת העדות.

ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלפא, ואנון תקפא דמלכותיה לאתתקפא על שאר עמין, דאי לא אתפליל בסטרא דלהון לא יכיל לאתתקפא עליהו, כל (גויניו) דרגין דשאר עמין פלילן ביה בדוד לאתגברא ולאתתקפא עליהו:

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתיב, (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אלין שתי בנות דיצר הרע דאנון מתערין ליה (ד"א ל"ג בגין) לשלטא בגופא, חדא איהי נפש דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין בישין (ד"א ל"ג דהא עלמא) ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה ודא (ד"א ואחרא) איהי צעיר"ה.

ויצר הרע לא אתחבר תדיר אלא בתרין אלין בגין לפתא לבני נשא ובגין דיהמנון ליה (ס"א לאובלא) לאובדא להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה. כמה דאת אמר, (משלי ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים דמקפחי בטוריא (ובמינו) וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתממן גרמייהו למיהן באנון דוכתי, מה עבדי ברירו מנייהו ההוא דחדידא בלישניה מפלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מביניהו ויתיב בארז מישר דכל בני עלמא

חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב (מלכים-ב יא) ויתן עליו את הגזר ואת העדות. וזו היתה ממלכו"ם דרגת בני עמון, שכתוב (שמואל-ב יב) ויקח את עטרת מלכם.

מלכם דרגת בני עמון הוא, שכתוב ותהי על ראש דוד, ומשם היתה עדות לבנוי לעולמים, ובה נודע מי הוא מן בני דוד המלך שראוי למלך ודאי שאומרים מן דוד הוא (הגוף). שאפלו שגולד באותו היום, יכול היה לסבל בעטרה ההיא על ראשו [שהרי הוא] שהיה משקל כפר זקב ואבן יקרה היתה, ובן אדם אחר לא יכול לסבל אותה. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הגזר ואת העדות.

ובשתי דרגות נאחו דוד המלך, והם תקף מלכותו להתחזק על שאר העמים, שאם לא נכלל בצד שלהם, לא יכול להתגבר עליהם כל (הגוינים) הדרגות של שאר העמים פלולים בדוד להתגבר ולהתחזק עליהם.

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתוב (משלי ל) לעלוקה שתי הב הב. אלו שתי בנות יצר הרע מעוררות אותו [כדי] לשלט על הגוף. אחת היא נפש שמתרבה תמיד בגוף, ואחת היא נפש שפוספת לתאוות רעות [ד"א של העולם הזה] ובכל הכסופים הרעים של העולם הזה. זוהי הבכיר"ה, וזו [ואחרת] הצעיר"ה.

ויצר הרע לא מתחבר תמיד אלא בשתי אלה כדי לפתות בני אדם, וכדי שיאמינו לו [להוביל] להאביד אותם למקום חצי המות ויעבדו אותו, כמו שנאמר (שם ז) עד יפלח

חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

עברין תפון, פיון דמטא לגבייהו שרי לאתחברא תפון, עד
כאן סתרי תורה

ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי
הוּו לסטרא דדרומא (דף קיא ע"ב) יתיר
מסטרא אחרא, בגין דהא בחכמתא עבד
לאתדבקה בדרומא:

ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא.
תגינן (פיון) לא ליבעי ליה לבר נש
לסמכא על ניסא, ואי קדשא בריה הוא
ארחיש ניסא לבר נש, לא אית ליה לסמכא
(תדיר) על ניסא זמנא אחרא. בגין דלאו בכל
שעתא ושעתא אתרחיש ניסא.

ואי ייעול בר נש גרמיה באתר דנזקא
אשתכח לעינא, הא פקע כל זכותיה
דעבד בקדמיתא ואוקמוה. כמה דאת אמר,
(בראשית לב) קטונתי מפל החסדים ומפל
האמת וגו'. ואברהם פיון דסליק ממצרים
ואשתזיב זמנא חדא, השתא אמאי אעיל
גרמיה בצערא פקדמיתא ואמר אחתי היא.
אלא אברהם לא סמיה על גרמיה כלום,
וחמא שכינתא תדיר בדיורה דשרה
ולא אעדי מתפון, ובגין דהות תפון, אסמיה
אברהם ואמר אחתי היא כמה דכתיב (משלי
1) אמר לחכמה אחתי את. ובגין כן אמר
אחתי היא (ס"א את):

ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי קדשא
בריה הוא אתא לגבייהו דרשיעיא
כמה דכתיב, (במדבר כב) ויבא אלהים אל
בלעם. (בראשית לא) ויבא אלהים אל לכן.
אלא ההוא ממנא שליחא דאתפקדא עלייהו
הוה, בגין דכלהו כד עבדי שליחותא
נטלי שמא דא, ומסטרא דדינא קא
אתיין. ועל דא ויבא אלהים אל אבימלך בתלום הלילה ויאמר

מכלם, אותו שיודע לפתות בני
אדם, ויוצא מביניהם ויושב בדרך
ישרה שכל בני העולם עוברים
שם. פיון שמגיע אליהם, מתחיל
להתחבר עמם (ולפתותם). (עד כאן סתרי
תורה).

ויסע משם אברהם ארצה הנגב.
כל מסעותיו היו לצד דרום יותר
מלצד אחר, משום שהרי בחכמה
עשה להדבק בדרום.

ויאמר אברהם אל שרה אשתו
אחתי הוא. שגיננו, (פיון) לא צריף
אדם לסמך על הנס, ואם הקדוש
ברוך הוא מרחיש נס לכן אדם,
אין לו לסמך תמיד על נס בפעם
אחרת, כי לא בכל שעה ושעה
מתרחש נס.

ואם יכניס אדם את עצמו למקום
שהנזק מצוי לעין, הרי פקעה כל
זכותו שעשה בתחלה ובארובה,
כמו שנאמר (בראשית לב) קטנתי מפל
החסדים ומפל האמת וגו'.
ואברהם, פיון שעלה ממצרים
ונצול פעם אחת, כעת למה הכניס
את עצמו בצער כבתחלה ואמר
אחתי הוא?

אלא אברהם לא סמך על עצמו
כלום, שראה את השכינה תמיד
במדורה של שרה ולא וזה משם,
ומשום שהיתה שם, סמך אברהם
ואמר אחתי הוא, כמו שכתוב
(משלי 1) אמר לחכמה אחתי את,
ולכן אמר אחתי הוא.

ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי
הקדוש ברוך הוא בא אל רשעים?
כמו שכתוב (במדבר כב) ויבא אלהים
אל בלעם, (בראשית לא) ויבא אלהים
אל לכן? אלא אותו ממנה השליח
שמפקד עליהם היה משום שכלם,
כשעושים שליחות, נוטלים השם
הזה, מצד הדין הם באים. ועל זה
ויבא אלהים אל אבימלך בתלום

הלילה ויאמר

הלילה ויאמר לו הנך מת על
האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב)
שפת אמת וגו'. שפת אמת תכון
לעד - זה אברהם, שכל דבריו
בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד
ארגיעה לשון שקר - זה
אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר
אברהם אל שרה אשתו אחתי
הוא. זה בהתחלה שאמר משום
השכינה שהיתה עמה של שרה
אחתי היא, ואברהם עשה
בחכמה. מה הטעם? משום
שאברהם הוא מצד הימין, אמר
אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר
ג) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל
זה אברהם קרא לה תמיד
אחותי, משום שנדבק עמה, ולא
יזוזה זה מזה לעולמים.

לכסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי
אחתי בת אבי הוא אף לא בת
אמי. וכי כך היה? אלא הכל
משום השכינה אמר אחתי הוא
בהתחלה, שפתוב אמר לחכמה
אחתי את. אחר כך וגם אמנה.
מה זה וגם? להוסיף על מה
שאמר בהתחלה. אחתי בת אבי
הוא, הבת של החכמה העליונה,
ולכן נקראת אחותי ונקראת
חכמה, אף לא בת אמי, מהמקום
של ראשית הכל הנסתר העליון.
ועל זה ויתהי לי לאשה, באחזה
וחביבות, שפתוב (שם ב) וימינו
תחבקני, והכל סוד של חכמה.
בא ראה, בהתחלה פשיטתו
למצרים כך אמר בשביל להדבק
בתוך האמונה, וקרא לה אחתי
כדי שלא יטעו לתוף אותם
הדרגות שבחוץ. אף כן אחתי,
כדי שלא תזוז מתוך האמונה
כראוי. שהרי אבימלך וכל אותם
יושבי הארץ היו הולכים אחר
עבודה זרה, והוא נדבק בתוף
האמונה ומשום כך נכנס לשם

לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת
וגו'. שפת אמת תפון לעד. דא אברהם,
דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוה באמת. ועד
ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך. באברהם
נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי
היא. דא בקדמיתא, דאמר בגין שכינתא
דהות עמה דשרה אחתי היא, ואברהם
בחכמתא עבד. מאי טעמא (דף קיב ע"א) בגין
דאברהם מסטרא דימינא איהו, אמר אחתי
היא, ורזא כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) אחתי
רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה
תדיר אחתי, בגין דאתדבק בהדה, ולא
יתעדון (ויקרא קב) דא מן דא לעלמין.

לכסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי
היא אף לא בת אמי. וכי הכי הוה.
אלא כלא בגין שכינתא קאמר, אחתי היא
בקדמיתא, דכתיב אמר לחכמה אחתי את.
ולביתר וגם אמנה. מאי וגם. לאתוספא על
מה דקאמר בקדמיתא. אחתי בת אבי היא.
ברתיה דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחתי
ואתקרי חכמה. אף לא בת אמי. מאתר
דשירותא דכלא סתימא עלאה. ועל דא ותהי
לי לאשה באחזה בחביבותא דכתיב, (שיר השירים
ב) וימינו תחבקני וכלא רזא דחכמתא איהו.
הא חזי, בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי
קאמר בגין לאתדבקא בגו מהימנותא,
וקרא לה אחתי, בגין דלא יטעון גו אנון
דרגין דלבר. אוף הכא אחתי, בגין דלא
אתעדי מגו מהימנותא כדקא יאות. דהא
אבימלך וכל אנון יתבי ארעא הוה אזלי בתר
פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו
מהימנותא, ובגין כך עאל לתמן ואמר אחתי,

וְאָמַר אַחֲתִי. מִה־הָאֲחֹת לֹא נִפְרַדְתָּ מִן הָאֶחָד לְעוֹלָמִים - אַף כָּאֵן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יִכּוֹלָה לְהַפְרֹד, אֲבָל אֲחֹת לֹא נִפְרַדְתָּ, שְׁהָרִי שְׁנֵי אֲחִים לֹא יִכּוֹלִים לְהַפְרֹד לְעוֹלָמִים וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הוּא, שְׁהָרִי כָּלֵם הָיָה לְהוֹטִים בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הִיָּה דְבֵק בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְאָמַר אַחֲתִי, שְׁלֹא נִפְרַד לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לְדַבָּר - (ויקרא כא) וְלֹאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה, שְׁנֵאֲמַר לִפְנֵי הַמֶּקוֹם שְׁאַבְרָהָם שְׁרִי בּוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְכוּ תִדְבֹק וּבִשְׂמוֹ תִשָּׁבַע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחֹהוּ. אֲבָל בֹּא רֵא, לְה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא כְּתוּב אֵת ה'. מִה־זֶה אֵת? זֶה הַדְרָגָה הָרִאשׁוֹנָה, הַמֶּקוֹם שֶׁל יְרֵאת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּן כְּתוּב תִירָא, שֶׁשֵּׁם אָדָם צָרִיךְ לִירָא לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ הַמְּקוֹשֵׁה בְרוּךְ הוּא, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא [בית] דִּין.

וְאֵתוֹ תַעֲבֹד - זֶה הַדְרָגָה הַשְּׁלִישִׁית שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. אֵת וְאֵתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבָקִים וְלֹא נִפְרָדִים. מִה־זֶה וְאֵתוֹ? זֶה מֶקוֹם בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינּוּ לְעַבְד אֲלֹא לִירָא, אֲבָל הַעֲבוּדָה הִיא לְמַעְלָה, וְלִכְּן וְאֵתוֹ תַעֲבֹד.

וְכוּ תִדְבֹק - בְּמֶקוֹם שֶׁהוּא דְּבָקוֹת לְהַדְבֵק שֶׁהוּא גּוֹף שְׁשׁוּרָה בְּאֲמָצַע. וּבִשְׂמוֹ תִשָּׁבַע - הַמֶּקוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַדְרָגוֹת, וְסִימָן לְדַבָּר - (ירמיה ל) וְאֵת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. מִשּׁוֹם כִּי נִפְרָדוּ אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נָחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אָזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יִכִּיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁר חַד קִשְׁרָא

מִה־אֲחֹת לֹא אֲתַפְּרֵשׁ מֵאַחָא לְעֵלְמִין אוּף הַכָּא. דְּהָא אֲתַתָּא יִכִּילתָּ לְאַתַּפְּרֵשָׁא אֲבָל אֲחֹת לֹא אֲתַפְּרֵשׁ, דְּהָא תְרִין אַחִין לֹא יִכִּלִין לְאַתַּפְּרֵשָׁא לְעֵלְמִין וּלְעֵלְמֵי עֵלְמִין.

וּבְגִין כִּי אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הִיא, דְּהָא כְּלַהוֹן הוּוּ לְהוֹטִין גּוֹ טְהָרִי כְּכַבִּיא וּמַזְלֵי וּפְלַחֵי לוֹן, וְאַבְרָהָם הוּוּ מִתְדַבֵּק גּוֹ מַהִימְנוּתָא וְאָמַר אַחֲתִי דְלֹא נִתַּפְּרֵשׁ לְעֵלְמִין. וְסִימָנֵיהּ (ויקרא כא) וְלֹאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה דְּאֲתַמְר לְכַהֵן, אֲתַרָא דְאַבְרָהָם שְׁרִיא בֵיה.

כְּתוּב, (דברים י) אֵת יי אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְכוּ תִדְבֹק וּבִשְׂמוֹ תִשָּׁבַע. הַאי קִרָא אוּקְמוּהֵי. אֲבָל תָּא חֲזִי, לִי אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא אֵת (דף קיב ע"ב) יי, מָאי אֵת, דָּא דְרָגָא קְדָמָא אֲתַר דְּחִלָּא דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּבְגִין כִּי כְּתוּב תִירָא, דְּתַמָּן בְּעֵי בַר נֶשׁ לְדַחֲלָא קָמֵי מְאָרִיָּה (קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא) בְּגִין דְּאִיהוּ (כ"י) דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. דָּא דְרָגָא עֲלָאָה דְקִיּוּמָא עַל הַאי דְרָגָא תַתָּאָה, וְלֹא מִתַּפְּרֵשָׁאן לְעֵלְמִין, אֵת וְאוֹתוֹ, דָּא בְּדָא דְבִקִין וְלֹא אֲתַפְּרֵשָׁן. מָאי וְאוֹתוֹ. דָּא אֲתַר בְּרִית קְדִישָׁא אוֹת לְעֵלְמִין. דְּהָא פּוּלְחָנָא לֹא שְׁרִיא בְּאֵת וְלֹא אִיהוּ לְמַפְלַח אֲלֹא לְמַדְחַל, אֲבָל פּוּלְחָנָא אִיהוּ לְעֵילָא, וּבְגִין כִּי וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. וְכוּ תִדְבֹק. בְּאֲתַר דְּאִיהוּ דְבָקוֹתָא לְאַתַּדְבִּיקָא דְּאִיהוּ גּוּפָא דְשְׁרִי בְּאֲמָצַעִיתָא. וּבִשְׂמוֹ

תִשָּׁבַע אֲתַר שְׁבִיעָאָה דְּדְרָגִין. וְסִימָנֵיהּ (ירמיה ל) וְאֵת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כִּי אֲתַדְבִּיק אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נָחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אָזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יִכִּיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁר חַד קִשְׁרָא

דְּחָבַל לְעִילָא מִן גּוּבָא, אָמַר הוּאִיל דְּקִשְׁרִנָא
קִשְׂרָא דָא מִכָּאן וְלֵהֲלָאָה אִיעוּל תַּמָּן. כֶּף
אֲבָרְהֵם בְּשַׁעֲתָא דְבָעָא לְנַחְתָא לְמַצְרִים. עַד
לָא יִיחֹת תַּמָּן קִשְׂרָא דְמַהִימְנוּתָא
בְּקַדְמִיתָא לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיה, וְלִבְתַר נַחַת.

אוּף הָכִי נָמִי כַד עָאל לְאַרְעָא דְפִלְשִׁתִּים.
בְּגִין כֶּף (משלי יב) שְׁפַת אַמֶּת תַּכּוֹן לְעַד.
וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שְׁקַר, דָּא אַבְימֶלֶךְ דְּאָמַר
בְּתָם לְבָבִי וּבְנִקִּין פִּפְי. וְכַד אֶהְדְּרוּ לִיה מַה
כְּתִיב גַּם אֲנֹכִי יַדְעֵתִי כִי בְתָם לְבַבְךָ עֲשִׂיתָ
זֹאת, וְלֹא כְתִיב נִקְיוֹן פִּפְיִם:

וְעַתָּה הֲשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ פִּי נְבִיא הוּא. רַבִּי
יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר (שמואל א ב) רַגְלֵי
חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ וְגו'. חֲסִידוֹ כְּתִיב חַד, וְדָא
אֲבָרְהֵם דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לִיה תְּדִיר
וְלֹא אַעֲדִי נָטִירוֹ מִנְיָה לְעֶלְמִין. וּמַה דְּאָמַר
רַגְלֵי, דָּא אֶתְתִּיָּה, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂדֵר
שְׁכִינְתָּיה עִמָּה וְנָטַר לָהּ תְּדִיר.

דְּבַר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ. חַד, דָּא
אֲבָרְהֵם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמָּיה
תְּדִיר בְּגִין דְּלֹא יִיכְלוּן לְנַזְקָא לִיה. וּרְשָׁעִים
בְּחֻשְׁףָּהּ יִדְמוּ. אֵלִין אַנוּן מְלַכִּין דְּקַטְל קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא לִילְיָא דְרַדְף בְּתַרְיָיהוּ.

הָדָא הוּא דְכְתִיב בְּחֻשְׁףָּהּ יִדְמוּ, דָּא לִילְיָא
דְּאַתְקִשְׂר בְּחֻשׁוּכָא וְקַטְל לֹון, וְאַבְרָהֵם
רְדִיף וְלִילְיָא קַטִּיל לֹון, הָדָא הוּא דְכְתִיב
וַיַּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה הוּא וְעַבְדֵּי וַיִּפְסֹם. וַיַּחַלֵּק
עֲלֵיהֶם לִילָה, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְפְלִיג
רַחֲמֵי מִן דִּינָא בְּגִין לְמַעַבְדַּ נְיוּקְמִין לְאַבְרָהֵם,
וּבְגִין כֶּף וּרְשָׁעִים בְּחֻשְׁףָּהּ יִדְמוּ. וַיִּפְסֹם
מִיבְעֵי לִיה. אֵלָא דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פִּי לֹא

לְכוּר עֵמֶק, פִּתַח שְׁלֹא יוּכַל
לְעֲלוֹת מִתּוֹף הַבּוּר, מַה עֲשֵׂה?
קִשְׂרָא קִשְׂרָא אֶחָד שֶׁל חָבַל לְמַעְלָה
מִהַבּוּר. אָמַר, הוּאִיל וְקִשְׂרָתִי
קִשְׂרָא זֶה, מִכָּאן וְלֵהֲלָאָה אֲפָגַס
לְשָׁם. כֶּף אֲבָרְהֵם, בְּשַׁעֲה שְׂרָעָה
לְרַדַּת לְמַצְרִים, עַד שְׁלֹא יִרַד
לְשָׁם קִשְׂרָא בְּתַחֲלָה אֶת קִשְׂרָא
הָאִמוּנָה לְהַתְחַזֵּק בּוֹ, וְאַחַר כֶּף
יִרַד.

אִף כֶּף גַּם כְּשֶׁנִּכְנַס לְאַרְץ
פִּלְשִׁתִּים. מִשׁוּם כֶּף (משלי יב) שְׁפַת
אַמֶּת תַּכּוֹן לְעַד. וְעַד אַרְגִּיעָה
לְשׁוֹן שְׁקַר - זֶה אַבְימֶלֶךְ שְׁאָמַר
בְּתָם לְבָבִי וּבְנִקִּין פִּפְי.
וְכִשְׁהַחֲזִירוּ לוֹ מַה פְּתוּב? גַּם
אֲנֹכִי יַדְעֵתִי כִי בְתָם לְבַבְךָ עֲשִׂיתָ
זֹאת, וְלֹא כְתוּב נִקְיוֹן פִּפְיִם.

וְעַתָּה הֲשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ פִּי נְבִיא
הוּא. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר,
(שמואל-א ב) רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ
וְגו'. חֲסִידוֹ כְּתוּב אֶחָד, וְזֶה
אֲבָרְהֵם שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד וְלֹא מְסִיר
מִמֶּנּוּ אֶת שְׁמִירָתוֹ לְעוֹלָמִים.
וּמַה שְׁאָמַר רַגְלֵי - זֶה אֶשְׁתּוֹ,
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַח
שְׁכִינְתּוֹ עִמָּה וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ
תָּמִיד.

דְּבַר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ -
אֶחָד, זֶה אֲבָרְהֵם, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִלְךְ עִמּוֹ תָּמִיד כְּדֵי שְׁלֹא
יִוָּכְלוּ לְהַזִּיק לוֹ. וּרְשָׁעִים בְּחֻשְׁףָּהּ
יִדְמוּ - אֵלוֹ אוֹתָם מְלַכִּים שְׁהַרְג
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ לִילָה
שְׂרַדְף אַחֲרֵיהֶם.

זֶהוּ שְׁפַתוֹ בְּחֻשְׁףָּהּ יִדְמוּ, זֶה
הַלִּילָה שְׁנִקְשַׁר בְּחֻשְׁףָּהּ וְהַרְג
אוֹתָם, וְאַבְרָהֵם רַדְף וְהַלִּילָה
הַרְג אוֹתָם. זֶהוּ שְׁפַתוֹ וַיַּחַלֵּק
עֲלֵיהֶם לִילָה הוּא וְעַבְדֵּי וַיִּפְסֹם.
וַיַּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה - זֶה הַקְדוּשׁ
וּמִשׁוּם כֶּף וּרְשָׁעִים בְּחֻשְׁףָּהּ יִדְמוּ.

בְּרוּךְ הוּא שְׁחַלֵּק רַחֲמִים מִן הַדִּין כְּדֵי לְעֲשׂוֹת נְקָמוֹת לְאַבְרָהֵם,

בְּכַח יִגְבֵר אִישׁ. דְּאִיהוּ וְאַלְיַעְזֵר הוּוּ
בְּלַחְדוּדֵיהוּ.

ויפס? הִיָּה צְרִיף לְכַתֵּב וַיְכַוֵּם!
אֵלָא זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, כִּי
לֹא בְּכַח יִגְבֵר אִישׁ, שֶׁהוּא
וְאַלְיַעְזֵר הָיוּ לְבָדֵם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר וְהָא תַנִּינָן בְּאַתֵּר דְּנִזְקָא
שְׂכִיחַ לֹא יִסְמָךְ בַּר נָשׁ עַל נִיסָא, וְלֹא
הָוָה אַתֵּר דְּנִזְקָא אֲשַׁתְּכַח כְּהַאי דְּאַבְרָהָם
אֲזִיל בְּתַר חֲמִשָּׁה מְלָכִין לְמַרְדֵּף בְּתַרְיֵיהוּ
וְלֹאֲגַחַא קֶרְבָּא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהָרִי שְׁנִינוּ
שְׂבַמְקוּם שְׁנִזֵּק מְצוּי שְׁלֹא יִסְמָךְ
בֶּן אָדָם עַל הַנֶּס, וְלֹא הָיָה מְקוּם
שֶׁהַנִּזֵּק מְצוּי כְּמוֹ זֶה שְׂאֲבָרְהֵם
הוֹלֵף אַחַר חֲמִשָּׁה מְלָכִים לְרַדֵּף
אֲחֵרֵיהֶם וְלַעְרֹף קֶרֶב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כַּד אֲזִיל אַבְרָהָם לְהַאי לֹא
אֲזַל לֹאֲגַחַא קֶרְבָּא, וְלֹא סָמָךְ עַל
נִיסָא, אֵלָא צַעֲרָא דְלוּט אֲפָקִיָּה מִבֵּיתָהּ,
וְנָטִיל מְמוֹנָא לְמַפְרָק לֵיהּ, וְאִי לֹאוּ דִימּוֹת
בְּהַדִּיָּה גּוּ שְׂבִיָּה. פִּינָן דְּנַפְקַת חֲמָא שְׂכִינְתָּא
דְּנַהֲרָא קַמֵּיהּ וְכַמָּה חִילִין סַחְרַנְיָה, בְּהַהִיא
שַׁעֲתָא רַדֵּף בְּתַרְיֵיהוּ, וְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא
קָטִיל לוּן, הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיִּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁף
יְדָמוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהֲלֵף
אַבְרָהָם עַל זֶה, לֹא הֲלֵף לַעְרֹף
קֶרֶב וְלֹא סָמָךְ עַל הַנֶּס, אֵלָא
צַעֲרוּ שֶׁל לוּט הוֹצִיא אוֹתוֹ
מִבֵּיתוֹ, וְלָקַח מְמוֹן לַפְדוּת אוֹתוֹ,
וְאִם לֹא - שְׂמִימּוֹת יַחַד אִתּוֹ בְּתוֹף
שָׂבִיו. פִּינָן שְׂעִיצָא רָאָה שְׂכִינָה
שְׂמֵאִירָה לְפָנָיו וְכַמָּה צְבָאוֹת
סְבִיבָהּ, וּבְאוֹתָהּ שַׁעָה רַדֵּף
אַחֲרֵיהֶם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
הָרַג אוֹתָם. זֶהוּ שְׂכַתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בַּחֲשָׁף יְדָמוּ.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר רְזָא אִיהוּ, רַגְלֵי חֲסִידוֹ
יִשְׁמָרוּ, דָּא אַבְרָהָם. וְכַד נָפַק אֲשַׁתְּתַף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה וְנִפְלוּ קַמֵּיהּ, וְאִי לֹאוּ דְאֲשַׁתְּתַף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה דְאַבְרָהָם לֹא אֲשַׁתְּצִיאוּ הָדָא
הוּא דְכַתִּיב וַיִּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁף יְדָמוּ. כִּי לֹא בְּכַח
יִגְבֵר אִישׁ. אַף עַל גַּב דְּחִילָא אֲשַׁתְּכַח תְּדִיר
בְּיַמִּינָא, אִי לֹא הָוָה בְּסִטְרָא דְשְׂמָאֲלָא לֹא
אֲתַדְחִינָן קַמֵּיהּ.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, סוּד הוּא, רַגְלֵי
חֲסִידוֹ יִשְׁמָרוּ - זֶה אַבְרָהָם,
וּכְשֶׁצִּיצָא, הִשְׁתַּתַּף עִמּוֹ יִצְחָק
וְנִפְלוּ לְפָנָיו, וְאִם לֹא שֶׁהִשְׁתַּתַּף
יִצְחָק יַחַד עִם אַבְרָהָם, לֹא
הִשְׁמָדוּ. זֶהוּ שְׂכַתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בַּחֲשָׁף יְדָמוּ. כִּי לֹא בְּכַח יִגְבֵר
אִישׁ. אַף עַל גַּב שֶׁהִכַּח נִמְצָא
תְּמִיד בְּיַמִּין, אִם לֹא הָיָה בְּצַד
הַשְּׂמָאל לֹא הָיוּ נִדְחִים לְפָנָיו.

דְּבַר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמָרוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר
נָשׁ רַחִים לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא.
קַדְשָׁא בְרִיף הוּא רַחִים לֵיהּ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ
עֲבִיד וְנָטִיר אַרְחוּי כְּמַה דְאַתָּה אָמַר (תהלים קכא) יי
יִשְׁמָר צַאֲתָךְ וּבּוֹאָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

דְּבַר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמָרוּ -
בְּשַׁעָה שְׂבָן אָדָם אוֹהֵב אֵת
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, הַקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל מַה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה וְשׁוֹמֵר דְרָכָיו, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר
(תהלים קכא) ה' יִשְׁמָר צַאֲתָךְ וּבּוֹאָךְ
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם

הָא חֲזִי, כְּמַה חֲבִיבוּתָהּ דְאַבְרָהָם לְגַבֵּי
קַדְשָׁא בְרִיף הוּא, דְּבְכָל אַתֵּר דְּהָוָה
אֲזִיל לֹא הָוָה חֲזִיִּס עַל דִּילֵיהּ כְּלוּם, (דף קיג ע"א)
אֵלָא בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְרִיף

בַּא רָאָה כְּמַה חֲבִיבוּתוֹ שֶׁל
אַבְרָהָם לְקַב"ה, שְׂבְכָל מְקוּם
שֶׁהָיָה הוֹלֵף, לֹא הָיָה חָס עַל שְׁלוֹ
כְּלוּם, אֵלָא רַק כְּדִי לְהַדְּבִק
בְּקַב"ה, וּמִשׁוּם כֶּף רַגְלֵי חֲסִידוֹ

הוא, ובגין כן רגלי חסידו ישמר. ודא היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתיב כי על פן לא נתתיך לנגע אליה.

בפרעה מה כתיב, (בראשית יב) וינגע יי את פרעה וגו' על דבר.

וקדשא בריך הוא הוה מחי, ובגין כן רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו, אלין פרעה ואבימלך, דקדשא בריך הוא עבד בהו דינין בליליא. כי לא בכח יגבר איש. מאן איש, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת איש וגו'.

ישמר, וזוהי אשתו, שכתוב ואבימלך לא קרב אליה, וכתוב כי על פן לא נתתיך לנגע אליה. בפרעה מה כתוב? (בראשית יב) וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי. היא אמרה - והקדוש ברוך הוא היה מפה, ומשום כן רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו - אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. כי לא בכח יגבר איש, מי זה איש? זה אברהם, שכתוב ועתה השב אשת האישי וגו'.

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (זכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד על ימינו לשטנו. בפסוק זה יש להסתפל בו. ויראני את יהושע הפהן הגדול - זה יהושע בן יהוצדק. עמד לפני מלאך ה', מי זה מלאך ה'? זהו המקום ושגשמות הצדיקים צרות] צרור של נשמת הצדיק צרורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו מלאך ה'.

והשטן עמד על ימינו לשטנו - זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך בעולם לטל נשמות ולהוציא רוחות ולהקטות את הבריות למעלה ולמטה. וזהו בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה כדי שישרף עם.

שכך היא דרכו - שאינו מקטרג אלא בזמן של ספנה ובזמן שהצער שורה בעולם, ויש לו רשות להקטות ולעשות דין אפלו בלי דין, כמו שנאמר (משלי א) ויש נספה בלא משפט. מה זה לשטנו? שהיה אומר, או שפלים ינצלו או שפלים ישרפו.

ויי פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר (זכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עומד לפני מלאך יי והשטן עומד על ימינו לשטנו. האי קרא אית לאסתפלא ביה. ויראני את יהושע הפהן הגדול דא יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר צורא (ס"א דנשמתין דצדיקאי צרירי) דנשמתיה דצדיק צרירא ביה, וכל אנון נשמתין דצדיקאי קיימין תמן, ודא הוא מלאך יי.

והשטן עומד על ימינו לשטנו. דא יצר הרע דאיהו משוטט ואזיל בעלמא לנטלא נשמתין ולאפקא רוחין ולמסטי לון לברייתא לעילא ותתא. ודא הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא עם אנון נביאי השקר, והאי הוה מסטין לעילא בגין דיתוקד עמהון.

דהכי הוא ארחוי דלאו איהו מקטרג אלא בזמנא דספנה ובזמנא דצער שריא בעלמא, ואית ליה רשו למסטי ולמעבד דינא אפלו בלא דינא כמה דאת אמר, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו, דהוה אמר או פלהו ישתזבון או פלהו יתוקדון.

דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְיִיב רְשׁוּתָא לְמַחְבְּלָא
 לְחַבְּלָא לָא אֲשַׁתְּזִיב וּפְאָה מִן חֵיִיבָא,
 וּבְגִין כֶּךָ בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיָּא בְּמַתָּא בְּעִי
 בַר נָשׁ לְעַרְקָא עַד לָא אַתְּפֵס תַּמָּן, דְּהָא
 מַחְבְּלָא כִּיּוֹן דְּשָׂרֵי הָכִי נָמִי עֶבֶיד לְזַפְּאָה
 כְּחֵיִיבָא. וְכָל שְׁפָן דְּהוּוּ תַלְתִּיהוֹן פְּחַד. וְהוּוּ
 תַבַּע דִּיתוּקְדוֹן פְּלָהוּ אוּ יִשְׁתַּזְבוֹן פְּלָהוּ. בְּגִין
 דְּכַד אַתְּעֶבֶיד (דף קיג ע"ב) נִיסָא לָא אַתְּעֶבֶיד
 פְּלָגוּ נִיסָא וּפְלָגוּ דִינָא, אֶלָּא כְּלָא כְּחַדָּא, אוּ
 נִיסָא אוּ דִינָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְלָא, וְהָא בְּזַמְנָא דְּבַקַּע
 קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל הוּוּ
 קָרַע יִמָּא לְאֵלִין וְאֵלִין בִּיבְשַׁתָּא, וּמֵיָּיא הוּוּ
 תַבִּין מִסְטָרָא אַחְרָא וְטַבְעִין לְאֵלִין וּמַתִּין,
 וְאַשְׁתַּכַּח נִיסָא הֵכָא וְדִינָא הֵכָא כְּלָא כְּחַדָּא.
 אָמַר לִיה וְדָא הוּא דְקִשְׂיָא קַמִּיה, דְּכַד
 קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא עֶבֶיד דִּינָא וְנִיסָא
 פְּחַדָּא, לָאוּ בְּאַתְרַּ חַד וְלָא בְּבִיתָא חַדָּא
 (דְּאַשְׁתַּכַּח בְּלָא כְּחַדָּא), וְאִי אַתְּעֶבֶיד קִשְׂיָא קַמִּיה,
 דְּהָא לְעִילָא לָא אַתְּעֶבֶיד פְּלָא אֶלָּא בְּשְׁלִימוּ
 כְּחַדָּא אוּ נִיסָא אוּ דִינָא בְּאַתְרַּ חַד וְלָא
 בְּפְלָגוּ.

בְּגִין כֶּךָ לָא עֶבֶיד קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא דִינָא
 בְּחֵיִיבָא עַד דְּאַשְׁתַּלִּימוּ בְּחוּבֵייהוּ
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֹון
 הָאֱמֹרִי עַד הִנֵּה. וְכְּתִיב (ישעיה כז) בְּסַאסְאָה
 בְּשַׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל דָּא הוּוּ אֲסֻטִּין לִיה
 לִיהוֹשֻׁעַ דִּיתוּקְדָּ בְּהוּ, עַד דְּאָמַר לִיה (זכריה א)
 יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשְּׁטָן. מָאן אָמַר לִיה, דָּא מְלֻאָף
 יְיָ (ואתמר ויאמר יי אל השטן).

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשְּׁטָן יִגְעַר יְיָ בְּךָ
 וַיֹּגוּ. תָּא חֲזִי, הָכִי נָמִי לְמַשָּׁה בְּסַנְהַ
 דְּכְתִיב, (שמות א) וַיֹּרֵא מְלֻאָף יְיָ אֶלְיוּ בְּלַבַּת
 אֵשׁ. וְכְּתִיב וַיֹּרֵא יְיָ כִּי סָר

שְׁהָרִי בְּשַׁעְתָּא שְׁנַתְּנָה רְשׁוּתָא
 לְמַשְׁחִית לְחַבְּלָא, לָא נִצְלוּ הַצְּדִיקִים
 מִהַרְשָׁעִים. וְלָכֵן בְּשַׁעְתָּא שְׁהָרִין
 שְׂרִוֵי בְּעִיר, צְרִיף בְּן אָדָם לְבִרְחָ
 בְּטָרְס שְׂתִפְסֵם שָׁם, שְׁהָרִי
 הַמַּשְׁחִית, כִּיּוֹן שְׂמַתְחִיל, כֶּךָ גַּם
 עוֹשֵׂה לְצְדִיק כְּמוֹ לְרָשָׁע, וְכָל שְׁפָן
 שְׁהָרִי שְׁלִשְׁתָּם כְּאַחַד. וְהִיָּה תוֹבַע
 שְׂיִשְׂרָפוּ כְּלָם אוּ יִנְצְלוּ כְּלָם.
 מִשׁוּם שְׁכַשְׁנַעְשָׂה נִס, לָא נַעֲשֵׂה
 חֲצִי נִס וְחֲצִי דִין, אֶלָּא הַכֹּל
 כְּאַחַד, אוּ נִס אוּ דִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלָא? וְהָרִי
 בְּזַמֵּן שְׁבַקַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא אֶת
 הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הִיָּה קוֹרַע אֶת הַיָּם
 לְאֵלָה וְהֵם הוֹלְכִים בִּיבְשָׁה,
 וְהַמַּיִם הָיוּ שְׁבִים מִצַּד אַחַד
 וּמִטְּבִיעִים אֶת אֱלֹהִים וּמַתִּים.
 וְנִמְצָא נִס כְּפִין וְדִין כְּפִין, הַכֹּל
 כְּאַחַד.

אָמַר לוֹ, וְהוּוּ שְׁקֻשָּׁה לְפָנָיו,
 שְׁכַשְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא עוֹשֵׂה דִין
 וְנִס כְּאַחַד, לָא בְּמָקוֹם אַחַד וְלָא
 בְּבֵית אַחַד (שְׁהַכֵּל נִמְצָא כְּאַחַד). וְאִם
 נַעֲשֵׂה קֻשָּׁה לְפָנָיו, שְׁהָרִי לְמַעְלָה
 לָא נַעֲשֵׂה הַכֹּל אֶלָּא בְּשַׁלְמוֹת
 כְּאַחַד, אוּ נִס אוּ דִין בְּמָקוֹם אַחַד
 וְלָא לְחֻצָּאִין.

רַבֵּן לָא עוֹשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא
 דִין בְּרָשָׁעִים עַד שְׂיִשְׁתַּלְמוּ
 בְּחַטָּאָם. זְהוּ שְׁכַתוּב (בראשית טו) כִּי
 לֹא שָׁלַם עֹון הָאֱמֹרִי עַד הִנֵּה,
 וְכַתוּב (ישעיה כז) בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְחָה
 תְּרִיבְנָה. וְעַל זֶה הִיָּה מִסְטִין
 לִיהוֹשֻׁעַ שְׂיִשְׂרָף עִמָּם, עַד שְׁאָמַר
 לוֹ (זכריה א) יִגְעַר ה' בְּךָ הַשְּׁטָן. מִי
 אָמַר לוֹ? זֶה מְלֻאָף ה' (ואתמר ויאמר ה'
 אל השטן).

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשְּׁטָן
 יִגְעַר ה' בְּךָ וַיֹּגוּ? בָּא רָאָה, כֶּךָ גַּם
 לְמַשָּׁה בְּסַנְהַ, שְׁכַתוּב (שמות א) וַיֹּרֵא
 מְלֻאָף ה' אֶלְיוּ בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכַתוּב

וַיֹּרֵא יְיָ כִּי סָר

וירא ה' כי סר לראות. לפעמים מלאך ה', ולפעמים מלאך, ולפעמים ה'. ולכן אמר לו יגער ה' בך השטן ולא אמר הנני גוער בך.

בא ראה, כמו זה ביום שנמצא דין בעולם והקדוש ברוך הוא יושב על פסא הדין, אז נמצא השטן הנה שמסטה למעלה ולמטה, והוא נמצא להשחית את העולם ולטל הנשמות.

רבי שמעון הנה יושב ולומד תורה, והנה משתדל בפסוק הנה, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל. והדין הוא בספיץ לערף אותה. אמר לו רבי אלעזר, למה צריך את זה?

בכה רבי שמעון ואמר, אוי לעולם שנמשך אחר זה, שהרי מאותו היום שאותו הנחש הרע התפתה בו אדם, שולט על האדם ושולט על בני העולם, הוא עומד להסוות את העולם, והעולם לא יכול לצאת מענישו עד שיבא מלאך המשיח ויקים הקדוש ברוך הוא את ישגי העפר, שכתוב (ישעיה כא) בלע המות לנצח וגו', וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. והוא עומד על עולם זה לטל את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב (דברים כא) כי ימצא חלל וגו'. בא ראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. אם תאמר שבין אדם הנה יצאה נשמתו על ידי אותו מלאך המות - לא כן! אלא מי שהורג אותו, הוציא את נשמתו בטורם הגיע זמנו שישלט בו אותו מלאך המות.

ולכן ולארץ לא יכפר וגו'. ולארץ שלנו. ולא די להם שעומד הוא

לראות. לזמנין מלאך יי ולזמנין מלאך ולזמנין יי. ובגין כן אמר ליה יגער יי בך השטן ולא אמר הנני גוער בך.

תא חזי, פגוונא דא ביומא דאשתכח דינא בעלמא, וקדשא בריך הוא יתיב על פרסייא דדינא, כדין אשתכח האי שטן דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח איהו לחבלא עלמא וליטל נשמתין.

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, והוה משתדל בהאי קרא (דברים כא)

ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא איהו בקופיץ לערפא לה. אמר ליה רבי אלעזר האי למאי אצטריך.

בכה רבי שמעון, ואמר, ווי לעלמא דאתמשך בתר דא. דהא מן ההוא

יומא דההוא חוּיא (דף קיד ע"א) בישא דאתפתה ביה אדם שליט על אדם ושליט על בני עלמא, איהו קאים למסטי עלמא ועלמא לא יכיל לנפקא מענשיה עד דיייתי מלכא משיחא ויוקים קדשא בריך הוא לדמיכי עפרא דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו' וכתוב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ואיהו קאים על עלמא דא למיטל נשמתין דכל בני נשא.

ותא חזי הא כתיב (דברים כא) כי ימצא חלל וגו' תא חזי, כל בני עלמא על ידי מלאך המות נפקא נשמתיהו. אי תימא דבר נש דא על ידא דההוא מלאך המות נפק נשמתיה, לאו הכי. אלא מאן דקטיל ליה, אפיק נשמתיה עד לא מטא זמניה לשלטאה ביה ההוא מלאך המות.

ובגין כן ולארץ לא יכפר וגו' ולארץ דילן. ולא די לון דקאים איהו

לְהַסְטוֹת הָעוֹלָם לְחַנּוּם וּלְקַטְרֵג
תָּמִיד, כֹּל שֶׁכֵּן שְׂגוּזִילִים מִמֶּנּוּ
מֵה שֵׁישׁ לוֹ לְקַחַת. וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חָס עַל בְּנָיו, וְלִכֵּן
מְקַרְיָבִים אֶת הָעֲגֻלָּה הַזֹּאת, כְּדִי
לְתַקֵּן עִמּוֹ מֵה שְׁנִלְקַחָהּ אוֹתָהּ
נִשְׁמָה שֶׁל הָאָדָם מִמֶּנּוּ, וְלֹא
יִמְצָא מְקַטְרֵג עַל [ד"א הקרובים בְּתוֹ]
הָעוֹלָם.

וְסוּד עֲלִיוֹן שְׁנִינוּ פֶּאֶן. שׁוּר,
פְּרָה, עֲגֻלָּה, עֲגֻלָּה - כָּלֵם בְּסוּד
עֲלִיוֹן נִמְצְאִים, וְלִכֵּן בְּזֵה
מְתַקְנִים אוֹתוֹ, וְזֵהוּ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים
כ"א) יְדִינוּ לֹא שְׁפָכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה
וְגו'. לֹא שְׁפָכּוּ וְלֹא גִרְמָנוּ
מִיתָתוֹ. וּבְזֵה לֹא נִמְצָא עֲלֵיהֶם
מְקַטְרֵג, וּבְכַל נִתֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲצָה לְעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁנִמְצָא הַדִּין
בְּעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְקַטְרֵג,
וְיִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהַתְעוֹרֵר
בְּשׁוּפָר וּלְעוֹרֵר קוֹל שְׁפָלוֹל
בְּאִשׁ וּמִי"ם רֹו"ח וּנְעֻשִׁים
אֶחָד, וּלְהַשְׁמִיעַ אוֹתוֹ קוֹל מִתּוֹךְ
הַשׁוּפָר.

וְאוֹתוֹ קוֹל עוֹלָה עַד מְקוֹם
שְׁיוֹשֵׁב פְּסָא הַדִּין וּמִכָּה בּוֹ
וְעוֹלָה. כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ הַקוֹל הַזֶּה
מִלְמַטָּה, הַקוֹל שֶׁל יַעֲקֹב נִתְקַן
לְמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְעוֹרֵר רַחֲמִים. שְׁהָרִי כְּמוֹ
שְׁיִשְׂרָאֵל מְעוֹרְרִים לְמַטָּה קוֹל
אֶחָד פְּלוֹל בְּאִשׁ וּרֹו"ח מִי"ם
שְׁיִוְצָאִים פְּאֶחָד מִתּוֹךְ הַשׁוּפָר,
כִּךְ גַּם מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה שׁוּפָר.
וְאוֹתוֹ קוֹל שְׁפָלוֹל בְּאִשׁ וּמִי"ם
רֹו"ח נִתְקַן, וַיּוֹצֵא זֶה מִלְמַטָּה
וְזֵה מִלְמַעְלָה, וְנִתְקַן הָעוֹלָם
וּנִמְצְאִים הַרַחֲמִים.

וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג מִתְעַרְבֵב, שְׁחוֹשֵׁב
לְשַׁלֵּט בְּדִין וּלְקַטְרֵג בְּעוֹלָם,
וְרוֹאֵה שְׁמַתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. אִז
מִתְעַרְבֵב וְתֵשׁ פָּחוּ וְלֹא יָכוֹל

לְמַסְטֵי עֲלֵמָא לְמַגְנָא וּלְקַטְרֵגָא תְדִיר כֹּל שֶׁכֵּן
דְּגִזְזִין מִיְנֵיהּ מַה דְּאִית לֵיהּ לְנִטְלָא. וְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חָיִים עַל בְּנוֹי, וּבְגִין כִּךְ קְרַבִּין עַל
הַאי עֲגֻלָּא, בְּגִין לְתַקְנָא עִמֵּיהּ מַה דְּאִתְנַטִּיל
הֵהוּא נִשְׁמַתָּא דְּבַר נֶשׁ מִיְנֵיהּ, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח
מְקַטְרֵגָא עַל (ד"א ל"ג קְרַבִּין בְּהַאי) עֲלֵמָא.

וְרָזָא עֲלָאָה תְנִינָן הַכָּא: שׁוּר פְּרָה, עֲגֻלָּה
עֲגֻלָּה, פְּלָהוּ בְרָזָא עֲלָאָה אֲשַׁתְּכַחוּ,
וּבְגִין כִּךְ בְּדָא מְתַקְנִין לֵיהּ, וְדָא הוּא דְכַתִּיב,
(דְּבָרִים כ"א) יְדִינוּ לֹא שְׁפָכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְגו'. לֹא
שְׁפָכָה וְלֹא גִרְמָנָא מִיתַתִּיהּ, וּבְדָא לֹא
אֲשַׁתְּכַח מְקַטְרֵגָא עֲלֵיהּוּ, וּבְכוֹלָא יִהִיב
קִדְשָׁא בְּרִיךְ עֵיטָא לְעֵלְמָא.

הָא חֲזִי, כְּגוֹוֹנָא דָּא כְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח בְּעֵלְמָא, אִיהוּ
קְאִים לְקַטְרֵגָא וְיִשְׂרָאֵל בְּעִינָן לְאִתְעָרָא
בְּשׁוּפָר, וּלְאִתְעָרָא קוֹל דְּכֻלִּיל בְּאִשׁ"א
וּמִי"א וּרֹו"ח"א וְאִתְעַבִּידוּ חַד, וּלְאִשְׁמַעָא
הֵהוּא קוֹל מַגּוּ שׁוּפָר.

וְהֵהוּא קוֹל סִלְקָא עַד אֲתֵר דְּכַרְסִיָּא דְּדִינָא
יִתְבָּא וּבִטְשׁ בָּהּ וְסִלְקָא. כִּיּוֹן דְּמִטָּא
הַאי קוֹל מִתְפָּא, קוֹל דְּיַעֲקֹב אִתְתַּקֵּן לְעִילָא,
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דף קיד ע"ב) אִתְעַר רַחֲמִי,
דְּהָא כְּגוֹוֹנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַרִי לְתַפָּא קוֹל חַד
פְּלִיל בְּאִשׁ"א וּרֹו"ח"א וּמִי"א דְּנִפְקִי כְּחַדָּא
מַגּוּ שׁוּפָר, הִכִּי נְמִי אִתְעַר לְעִילָא שׁוּפָר.
וְהֵהוּא קוֹל דְּכֻלִּיל בְּאִשׁ"א וּמִי"א וּרֹו"ח"א
אִתְתַּקֵּן, וְנִפְקֵי דָּא מִתְפָּא וְדָא מְעִילָא, וְאִתְתַּקֵּן
עֲלֵמָא וּרַחֲמִי אֲשַׁתְּכַחוּ.

וְהֵהוּא מְקַטְרֵגָא אַעֲרַבֵב דְּחֻשִׁיב לְשַׁלְטָאָה
בְּדִינָא וּלְקַטְרֵגָא בְּעֵלְמָא, וְחֻמִּי
דְּמִתְעַרִי רַחֲמִי, כְּדִין אַעֲרַבֵב וְאִתְשַׁשׁ חִילֵיהּ
וְלֹא יָכִיל לְמַעַבְדַּ מִיְדֵי, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לעשות דבר, והקדוש ברוך הוא
דן את העולם ברחמים. שאם
תאמר שנעשה דין - לא כף!
אלא מתחברים רחמים עם דין,
והעולם נדון ברחמים.

בא ראה, כתוב (תהלים פא) תקעו
בחדש שופר בפסה ליום חגנו,
שהלכנה מתפסה, שהרי אז
שולט הנחש הרע ויכול להזיק
לעולם. וכשמתעוררים רחמים,
עולה הלכנה ומעברת משם,
והוא מתערבב ולא יכול לשלט,
ועובר שלא יתקרב לשם, ולכן
בראש השנה צריך לערבב אותו
כמי שמתעורר משנתו ולא יודע
כלום.

ביום הכפורים צריך לנוח
ולעשות לו נחת רוח בשעיר
שמקריבים לו, ואז מתהפף
לסגור על ישראל, אבל ביום
של ראש השנה מתערבב, שלא
יודע ולא יכול לעשות כלום.
רואה התעוררות של הרחמים
עולים מלמטה ורחמים
מלמעלה והלכנה עולה ביניהם,
אז הוא מתערבב ולא יודע כלום
ולא יכול לשלט.

והקדוש ברוך הוא דן את
ישראל ברחמים וחס עליהם
ומוצא להם זמן כל אותם עשרה
ימים שבין ראש השנה ליום
הכפורים לקבל את כל אותם
השבים לפניו ולכפר להם
מחטאיהם ומעלה אותם ליום
הכפורים.

ועל זה בכל מצוה הקדוש ברוך
הוא את ישראל לעשות מצוה,
כדי שלא ישלט עליהם מי שלא
צריך ולא ישלט עליהם הדין
ויהיו כלם צדיקים בארץ פאהבת
האב על הבנים [בני אדם], והכל
תלוי במעשה ובדבורים, והרי
בארנו הדברים.

וה'פקד את שרה כאשר אמר,

דאין עלמא ברחמי, דאי תימא דדינא
אתעביד, לאו הכי, אלא אתחברו רחמי
בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

הא חזי, פתיב, (תהלים פא) תקעו בחדש שופר
בפסה ליום חגנו דאתפסיא סיהרא.
דהא כדין שלטא האי חיויא בישא ויכיל
לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא
סיהרא ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב ולא
יכיל לשלטאה, ואתעבר דלא יתקרב תמן,
ועל דא ביום ראש השנה בעי לערבבא ליה
כמאן דאתער משנתיה ולא ידע כלום.

ביום הכפורים בעי לנייחא ולמעבד ליה
נייחא דרוחא בשעיר דקרבין ליה,
וכדין אתהפף סניגוריא עלייהו דישראל,
אבל ביומא דראש השנה אתערבב דלא ידע
ולא יכיל למעבד כלום. חמי אתערוותא
דרחמי סלקין מתתא, ורחמי מלעילא
וסייהרא סלקא בינייהו. כדין אתערבב ולא
ידע כלום ולא יכיל לשלטאה.

וקודשא בריך הוא דן להו לישראל ברחמי,
וחייס עלייהו ואשתכח להו זמנא
כל אנון עשרה יומין דבין ראש השנה ליום
הכפורים לקבלא כל אנון דתייבין קמיה
ולכפרא לון מחובייהו וסליק לון ליומא
דכפורי.

ועל דא ככולא קדשא בריך הוא פקיד לון
לישראל למעבד עובדא בגין דלא
ישלוט עלייהו מאן דלא אצטריה, ולא
ישלוט עלייהו דינא, ויהון פלהון זפאין
בארעא (דף קטו ע"א) פרחימו דאבא על בגין,
וכולא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא
מלין.

וייפקד את שרה כאשר אמר, דכתיב למועד

שְׁכַתוֹב לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת
חֲזִיה וּלְשָׁרָה בֵּן. וְשִׁנִּינוּ, פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה - פֶּקִידָה לְנִקְבָּה, זְכִירָה
לְזָכַר. וּמִשׁוּם כֶּף וַיְהִי פֶקֶד אֶת
שָׂרָה. כַּאֲשֶׁר אָמַר, שְׁכַתוֹב שׁוֹב
אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חֲזִיה וְגו'. מִכַּאֲן
מִשְׁמַע שְׂאֵמֶר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוּב
אֵלֶיךָ, וַיֹּאמֶר סֵתָם, שֶׁהוּא הָיָה
וְלֹא שְׁלִיחַ אַחֵר.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן שְׂאֵמֶר
וְהוּא פֶקֶד אֶת שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ ה'
לְשָׂרָה? אֵלֹא כֶּף שִׁנִּינוּ, שְׁפָרִי
מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מֵאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מַעֲדָן
הוּא, וְהוּא נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים,
וְהוּא הַמַּזְלֵל שְׁכַל הַבְּרֻכּוֹת
הַטּוֹבוֹת וְגַשְׁמֵי בְרָכָה נוֹזְלִים
מִמֶּנּוּ וּמִשֶּׁם יוֹצֵאִים, שְׁכַתוֹב
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. שֶׁהוּא מְזִיל
וּמִשְׁקָה מִלְמַעְלָה לְמִטָּה מִשׁוּם
שְׁבָנִים בַּמַּזְלֵל הַזֶּה תְּלוּיִים, וְלֹא
בְּמִקּוּם אַחֵר. וְעַל זֶה כְּתוּב וְהוּ
פֶקֶד אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה בְּלִבָּדָה.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה, עֲשִׂיָה הִיא
לְמַעַלָּה מִן הַדְּרָגָה הַזֶּה, כְּמוֹ
שְׂנַאֲמֶר שְׁבַמְזַל זֶה תְּלוּי, וְעַל זֶה
כַּאֲן פֶּקִידָה וְכַאֲן עֲשִׂיָה. וְלִכֵּן
אָמַר ה' וְהָכַל אֶחָד. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה
נַחֲלַת ה' בְּנִים שְׂכָר פְּרִי הַבְּטָן.
הִנֵּה נַחֲלַת ה', חֵלֶק לְהֶאֱחֹז בְּה'
שֶׁלֹּא יִתְבַטַּל מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.
שְׁבֵן אָדָם שְׂזוּכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכָה בָּהֶם לְהַפְנִס לְפָרְגוּד
לְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁהַשְּׂאִיר בֶּן הָאָדָם וְזוֹכָה בּוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא יִזְכָּה אוֹתוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכָה לְהַפְנִס בּוֹ
לְנַחֲלַת ה'. מֵה זֶה נַחֲלַת ה'? זוֹ

אֶרֶץ הַחַיִּים. וְכִךְ קָרָא לָהּ אֶת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים.
דָּוִד הַמֶּלֶךְ (קָרָא לָהּ) נַחֲלַת ה',
שְׁכַתוֹב (שְׂמוּאֵל א-כז) כִּי גִרְשׁוֹנֵי
הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת ה' לֹאמֵר

אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חֲזִיה וּלְשָׁרָה בֵּן. וְתִנְיָן פֶּקֶד
אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה לְנוֹקְבָא, זְכִירָה לְדַכּוּרָא,
וּבִגִּין כֶּף וַיְהִי פֶקֶד אֶת שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמַר,
דְּכַתִּיב שׁוֹב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חֲזִיה וְגו',
מֵהֶכָּא מִשְׁמַע דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ,
וַיֹּאמֶר סֵתָם, דְּאִיהוּ הָוּה וְלֹא שְׁלִיחָא אַחֵרָא:
וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן דְּאָמַר וַיְהִי פֶקֶד אֶת
שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. אֵלֹא הַכִּי
תִּנְיָן דְּאִיבָא דְּעוֹבְדוּי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מֵהֵהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק מַעֲדָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
נִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקַיָּא, וְאִיהוּ מְזַלָּא דְּכָל
בְּרַכָּאן טְבָאן וְגַשְׁמֵי בְּרַכָּאן נְזִלֵי מִגִּיָּה וּמִתַּמָּן
נִפְקִי, דְּכַתִּיב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, דְּאִיהוּ מְזִיל
וּמִשְׁקָה מְעִילָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּבָנֵי (נְשָׂא) בְּהֵאֵי
מְזַלָּא תְּלוּיִן וְלֹא בְּאֵתֶר אַחֵרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב
וַיְהִי פֶקֶד אֶת שָׂרָה פֶּקִידָה בְּלַחֲדוּי.

וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. עֲשִׂיָה אִיהוּ לְעִילָא מֵהֵאֵי
דְּרָגָא כְּמָה דְּאֵתְמַר דְּהָא בְּמִזְלָא
תְּלוּיָא, וְעַל דָּא כַּאֲן פֶּקִידָה וְכַאֲן עֲשִׂיָה.
וּבִגִּין כֶּף אָמַר יי וַיְהִי וְכֹלָא חַד. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וְאָמַר (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה נַחֲלַת יי בְּנִים שְׂכָר
פְּרִי הַבְּטָן. הִנֵּה נַחֲלַת יי, אַחְסִינְתָּא לְאַתְאֲחֵדָא
בְּיֵי דְלָא יִתְעַבֵּר מִינָּה לְעֵלְמִין, דְּבַר נֶשׁ דְּזָכִי
לְבָנִין בְּהֵאֵי עֵלְמָא זְכִי בְּהוּ לְמִיעַל לְפָרְגוּדָא
בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי. בְּגִין דְּהֵהוּא בְּרָא דְּשְׁבִיק בַּר
נֶשׁ וְזָכִי בִיהּ בְּעֵלְמָא דָּא, אִיהוּ יִזְכִּי לִיהּ
לְעֵלְמָא דְּאֵתִי, וְזָכִי לְאַעְלָא בִיהּ לְנַחֲלַת יי.
מֵאֵן נַחֲלַת יי, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים. וְהַכִּי קָרָא לָהּ
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים.

דָּוִד מְלִכָּא (קָרָא לִיהּ) נַחֲלַת יי דְּכַתִּיב, (שְׂמוּאֵל א כז)
כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת יי
לֹאמֵר לָךְ עֲבַד אֱלֹהִים אַחֵרִים, וּבִגִּין כֶּף הִנֵּה
נַחֲלַת יי (דָּד קטו ע"ב) בְּנִים. מֵאֵן אֲזָכִי לִיהּ לְכַר

לָךְ עֲבַד אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, וּמִשׁוּם
כִּף הִנֵּה נִחְלַת ה' בְּנִים. מִי מִזְכֶּה
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה? בְּנִים. אִם זֹכֶה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה - שְׂכָר פְּרִי
הַבְּטָן. שְׂכָר וְחֶלֶק טוֹב בְּאוֹתוֹ
עוֹלָם בְּאוֹתוֹ פְּרִי מַעְיֹו הוּא
שְׂזוּכָה בֶן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם
בָּהֶם.

בֹּא רֵאֵה, הִנֵּה נִחְלַת ה' בְּנִים,
יִרְשֶׁה וְחֶלֶק שֶׁל פְּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַעְלָה הוּא
מַעֵץ הַחַיִּים, שְׁהָרִי מִשֵּׁם זֹכֶה בֶן
אָדָם לְבָנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ יד)
מִמְנֵי פְרִיךָ נִמְצָא. מַה כְּתוּב?
(תְּהִלִּים קכז) אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר מִלֵּא
אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִהֶם לֹא יִבְשׁוּ וְגו'.

אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֲשֶׁרִי
בְּעוֹלָם הַבָּא.
לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים
בְּשַׁעַר, מִי הָאוֹיְבֵים בְּשַׁעַר? אֵלוֹ
בְּעַלֵי הַדֵּינִים. שְׁפֹאֲשֶׁר נִשְׁמָה
יוֹצֵאת מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמָה הֵם
בְּעַלֵי הַדֵּינִים שְׁמֻזְמָנִים לְפָנֶיהָ
עַד שֶׁלֹּא תִכְנַס לְמִקוֹם בְּשַׁעַר
בְּאוֹתוֹ שַׁעַר שֶׁתִּכְנַס לְשֵׁם, מִשׁוּם
שֶׁהַשְּׂאִיר מִשְׁכּוֹנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְגַלְלָם יִזְכֶּה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְעַל
זֶה לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים
בְּשַׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי
יוֹסִי, פֶּתַח פִּיךָ וְדַבֵּר בַּתּוֹרָה,
שְׁהָרִי הַשְּׂכִינָה נִמְצָאת אֲצִלְךָ,
שֶׁכָּל זְמַן שֶׁדַּבְּרִי תוֹרָה
מִדְּבָרִים, בָּאֵה הַשְּׂכִינָה
וּמִתְחַבֶּרֶת, וְכָל שָׁפֵן בְּדֶרֶךְ,
שֶׁשְׂכִינָה מְקַדֶּמָּה וּבָאֵה וְהוֹלְכֶת
לְפָנֶי בְּנֵי אָדָם שְׂזוּכִים בְּאִמּוֹנַת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם) אֲשַׁתָּךְ
כְּגַפְּן פְּרִיָה בִּירְכַתִּי בֵיתְךָ בְּנִיד
כְּשֶׁתִּילִי זִיתִים סָבִיב לְשַׁלְחָנְךָ.
אֲשַׁתָּךְ כְּגַפְּן פְּרִיָה - כָּל זְמַן
שֶׁהֵאֵשָׁה בִּירְכַתִּי הַבַּיִת וְלֹא יוֹצֵאת הַחוּצָה, הִיא צְנוּעָה וְרַאוּיָה לְהוֹלִיד בְּנִים כְּשָׂרִים. כְּגַפְּן - מַה

נָשׁ. בְּנִין. אִי זָכִי בְּהוֹ בְּהָאִי עֲלֵמָא, שְׂכָר פְּרִי
הַבְּטָן, אֲגָרָא וְחוּלְקָא טְבָא בְּהֵיא עֲלֵמָא,
בְּהֵיא אִיבָא דְמַעְוִי אִיהוּ דְזָכִי בַר נָשׁ
בְּהֵיא עֲלֵמָא בְּהוּ.

הָא חֲזִי, הִנֵּה נִחְלַת יְיָ בְּנִים. יְרוּתָא
וְאַחֲסִנְתָא דְאִיבִין דְּעוּבְדוּי דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מְלַעֲיָלָא אִיהוּ מְאִילְנָא דְחַיִּי, דְּהָא
מִתְמָן זָכִי בַר נָשׁ לְבָנִין כְּמָה דְאֵת אָמַר, (הוֹשֵׁעַ
יד) מִמְנֵי פְרִיךָ נִמְצָא. מַה כְּתִיב, (תְּהִלִּים קכז) אֲשֶׁרִי
הִגְבַּר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִהֶם לֹא יִבְשׁוּ
וְגו'. אֲשֶׁרִי בְּעֵלְמָא דִּין וְאֲשֶׁרִי בְּעֵלְמָא דְאֵתִי.
לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. מֵאֵן
אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. אֵלִין מְאָרִיהוֹן דְּדִינִין,
דְּכַד נִשְׁמַתָּא נִפְקַת מִהָאִי עֲלֵמָא, כְּמָה אֲנוּן
מְרִיהוֹן דְּדִינִין דְּזַמִּינִין קַמִּיה, עַד לָא יִיעוּל
לְדוּכְתִיָּה בְּשַׁעַר בְּהֵיא תְרַעָא דִיעוּל תְּמָן,
בְּגִין דְּמִשְׁכּוֹנִין שְׁבִיק בְּהָאִי עֲלֵמָא וּבְגִינִיהוֹן
יִזְכִּי בְּהֵיא עֲלֵמָא וְעַל דָּא לֹא יִבְשׁוּ כִּי
יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא.
אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי פֶּתַח
פּוּמְךָ וְלַעֲוִי בְּאוֹרֵייתָא דְּהָא שְׂכִינְתָּא
אֲשַׁתְּפַחַת גְּבַךְ, דְּכָל זְמַן דְּבַמְלִי דְּאוֹרֵייתָא
לְעֵאן שְׂכִינְתָּא אֲתִיא וּמִתְחַבֶּרָא, וְכָל שָׁפֵן
בְּאוֹרְחָא דְּשְׂכִינְתָּא קְדָמָא וְאֲתִיא וְאֲזֵלָא
קַמִּיָּהוּ דְּבָנֵי נָשָׂא דְזָכָאן בְּמַהִימְנוּתָא
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר. (תְּהִלִּים קכז) אֲשַׁתָּךְ כְּגַפְּן
פְּרִיָה בִּירְכַתִּי בֵיתְךָ בְּנִיד כְּשֶׁתִּילִי
זִיתִים סָבִיב לְשַׁלְחָנְךָ. אֲשַׁתָּךְ כְּגַפְּן פְּרִיָה, כָּל
זְמַנָּא דְּאֲתַתָּא בִּירְכַתִּי בֵיתָא וְלֹא נִפְקָא לְבַר,
הִיא צְנוּעָה וְאֲתַחֲזִי לְאוּלְדָא בְּנִין דְּכְשָׂרָן.

שֶׁהֵאֵשָׁה בִּירְכַתִּי הַבַּיִת וְלֹא יוֹצֵאת הַחוּצָה, הִיא צְנוּעָה וְרַאוּיָה לְהוֹלִיד בְּנִים כְּשָׂרִים. כְּגַפְּן - מַה

גִּפְּן לֹא נִנְטַעַת אֶלָּא בְּמִינָה וְלֹא בְּמִין אַחֵר, כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לֹא תַעֲשֶׂה נְטִיעוֹת עִם אִישׁ אַחֵר; מֵה גִּפְּן אֵין בָּהּ הִרְכָּבָה מֵעֵץ אַחֵר, אִף כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה גַם כִּף. רָאָה מֵה שְׂכָרָה: בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכֹלֶם קְשׁוּרִים [בסר] תְּמִיד, אִף כִּף בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סְבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתוּב אַתְרִיו? הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵךְ גִּבְרָה יֵרָא ה'. מֵה זֶה הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵךְ גִּבְרָה? הִנֵּה כֵן הִיָּה צְרִיף (לכתב)! אֶלָּא לְרִבּוֹת דְּכָר אַחֵר שֶׁלְּמַדְנּוּ זֶה מִמֶּנָּה, שְׁפָל זְמַן שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיָּתָה צְנוּעָה בְּמִקּוּמָה כְּרֵאוּי לֵה כְּבִיכּוֹל - בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשְׂרוּיִים בְּאַרְץ. סְבִיב לְשִׁלְחָנָךְ - שְׂאוּכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְקַרְיָבִים קְרִבּוֹת וּשְׂמֻחִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וּתְחַתּוֹנִים בְּגִלְלָם.

אַחֵר שֶׁיִּצְאָה הַשְּׂכִינָה וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל שִׁלְחַן אֲבִיהֶם, וְהֵם בֵּין הַעַמִּים וְצוֹחִים כֹּל יוֹם, וְאֵין מִי שֶׁיִּשְׁגִּיחַ בָּהֶם פֶּרֶט לְקַבְּ"ה, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְרֵאוּנוּ כִּמָּה קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים מֵתוּ בַּגְּזֵרוֹת תְּקִיפּוֹת, וְכֹל זֶה מִשׁוּם עֲנֹשׁ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה.

רָאָה מֵה כְּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרִב כֹּל. פְּסוּק זֶה הוּא סוּד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזִמָּן שֶׁכִּהְנִים הָיוּ מְקַרְיָבִים קְרִבּוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵב - אֱלוֹ הַלְוִיִּם. מְרִב כֹּל - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲמֻצְעִים בְּיַנְיָהֶם וְנִטְלוּ בְּרִכּוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים,

כְּגִפְּן, מֵה גִּפְּן לֹא אֲתַנְטַעַא אֶלָּא בְּזִינָה וְלֹא בְּזִינָה אַחֵרָא. כִּף אֲתַתָּא דְּכְשֶׁרָא לֹא תַעֲבַד נְטִיעָן בְּכַר נֶשׁ אַחֵרָא. מֵה גִּפְּן לֹא אִית בִּיהּ רְכִיבָה מֵאִילָנָא אַחֵרָא, אוֹף הָכִי אֲתַתָּא דְּכְשֶׁרָא הָכִי נְמִי.

חֲמִי מֵה אַגְרָה, (דף קטו ע"א) בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים לֹא נְפְלִי טְרַפְיִיהוּ כֹּל יוֹמֵי שְׁתָּא וְכִלְהוּ קְשׁוּרִין (נ"א בסיר) תְּדִיר, אוֹף הָכִי בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סְבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵךְ גִּבְרָה יֵרָא יי. מֵאי הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵךְ גִּבְרָה. הִנֵּה כֵן מִיבְעִי לִיָּה. אֶלָּא לְאַסְגָּאָה מְלָה אַחֵרָא דְּאוּלִּיפְנָא דָּא מִינָה, דְּכֹל זְמַנָּא דְּשְׂכִינְתָּא הוּהּ צְנִיעָא בְּאַתְרָהּ כְּדָא חֲזִי לֵה כְּבִיכּוֹל בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים אֱלִין יִשְׂרָאֵל כִּד שְׂרָאן בְּאַרְעָא. סְבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. דְּאֶכְלִי וְשְׁתָּאן וּקְרִבִין קְרִבִין וְחֲדָאן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכֵן עֲלֵאֵין וְתַתָּאֵין בְּגִינְיָהוּ.

לְבַתָּר דְּשְׂכִינְתָּא נְפַקַת, אַתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּתוּרָא דְּאַבוּהוּן וְהוּוּ בִינֵי עַמְמֵיָא וְצוּוחִין כֹּל יוֹמָא וְלִית דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ בַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכְתִיב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְחֲמִינֵן כְּמָה קְדִישִׁין עֲלֵאֵין מִיתוּ בַּגְּזֵרִין תְּקִיפִין, וְכֹל דָּא בְּגִין עוֹנְשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּלֹא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כִּד הוּוּ שְׂרָאן בְּאַרְעָא קְדִישָׁא.

חֲמִי מֵה כְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרִב כֹּל. הַאי קָרָא אִיהוּ רְזָא, תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזִמָּן דְּכִהְנִי הָיוּ קְרִבִין קְרִבִין וְעֲלוּן וְדָא הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵב, אֱלִין לְיוֹאֵי. מְרִוב כֹּל, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל דְּהוּוּ אֲמֻצְעִים בְּיַנְיָהוּ וְנִטְלִי בְּרִכָּאן מִכָּל סְטְרִין. דְּכְתִיב,

שְׁכַתוֹב (ישעיה ט) הִרְבִּיתַת הַגּוֹי לֹו
הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה. אֵלֹו הַכְּהֻנִּים.
שְׂמַחוּ לַפְּנִיךְ כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר -
אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרַךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה
וְנוֹתְנִים מֵעֶשֶׂר מִן הַכֶּל. כַּאֲשֶׁר
יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל - אֵלֹו לְוִיִּם
שְׂנוּטָלִים מֵעֶשֶׂר מִתּוֹךְ הַגֵּרִין.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּיתַת הַגּוֹי - אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲמוֹנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲלֵיהֶם כְּרָאוּי. לֹו הַגְּדֻלַּת
הַשְּׂמֻחָה - זֹהִי דְרַגַּת הָרֵאשׁ
הַעֲלִיּוֹן שֶׁל אֲבָרָהָם שְׂנֵדְבַק בָּהּ,
שֶׁהוּא גְדוֹל, וְחֻדוֹה נִמְצָאָת בּוֹ.
שְׂמַחוּ לַפְּנִיךְ - בְּשַׁעַת שְׁעוּלִים
לְהִדְבֵק בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר - זֹו
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׂמֻחַת הַקִּצִיר
הִיא שְׁלָה. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם
שְׁלָל - כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ אֵלֹו שְׂאֵר
הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַכְבוֹת לְמִטָּה בְּזִמְן
שְׂמֻחַת־קִיָּם שְׁלָל וְטוֹרְפִים טָרֵף
בְּרֵאשִׁית הַכֶּל.

רְבִי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט)
עַת לַעֲשׂוֹת לְה' הִפְרוּ תוֹרַתְךָ.
מַה זֶה עַת לַעֲשׂוֹת לְה'? אֵלֹא
הָרִי פִרְשׁוּהָ, אֲבָל עַת - זֹו כְּנִסַּת
יִשְׂרָאֵל שְׂנִקְרָאָת עַת, כְּמוֹ
שְׂנִאָמַר (ויקרא טו) וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת
אֵל הַקְּדוֹשׁ. מַה זֶה וְאֵל יִבֵּא בְּכָל
עַת? כְּמוֹ שְׂנִאָמַר (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ
מֵאֲשֶׁה זָרָה. וְזֹהוּ (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ
לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה וְגו'. מַה הַטַּעַם
עַת? מִשּׁוּם שְׂיֵשׁ לָהּ עַת וְזִמְן
לְכָל לְהִתְקַרֵּב לְהַיּוֹת מֵאִירָה
וּלְהִתְחַבֵּר כְּרָאוּי, כְּמוֹ שְׂנִאָמַר
(תהלים טט) וְאֵנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְה', כְּמוֹ שְׂכַתוֹב
(שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. שְׁכָל
מִי שֶׁשְּׂמֻחַתְּדֵל בַּתּוֹרָה כְּאֵלֹו עֲשֵׂה
וְתִקַּן אֶת הַעַת הַזֹּאת לְחִבְרָת אוֹתָהּ.
עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (תפארת).
וְכָל כֶּף לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁהִפְרוּ
תוֹרַתְךָ, שְׂאֵלֹו לֹא הִפְרוּ תוֹרַתְךָ,

(ישעיה ט) הִרְבִּיתַת הַגּוֹי לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה. אֵלִין
כְּהֻנִּי. שְׂמַחוּ לַפְּנִיךְ כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְרִיךְ לֹון עֲבוּרָא
דְּחֻלְקָא וַיְהִי מֵעֶשֶׂרָא מִכְּלָא. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ
בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. אֵלִין לְוִאֵי דְנִטְלָא מֵעֶשֶׂרָא
מִגּוֹ אֲדָרָא.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּיתַת הַגּוֹי. אֵלִין יִשְׂרָאֵל
דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
עֲלֵייהוּ כְדָקָא חֲזִי. לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה, דָּא
אִיהוּ דְרַגָּא רִישָׁא עֲלָאָה דְאֲבָרָהָם דְאִתְדְּבַק
בָּהּ, דְאִיהוּ גְדוֹל וְחֻדוֹה בִּיה אֲשַׁתְּפַח.

שְׂמַחוּ לַפְּנִיךְ, (דף קטז ע"ב) בְּשַׁעַתָּא דְסֻלְקִין
לְאִתְדְּבַקָא בָךְ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, דָּא
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל דְשִׂמְחַת בְּקִצִיר דִּילִיָּה הָוָה.
כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ, אֵלִין
שְׂאֵר חִילִין וְרִתִּיכִין לְתַתָּא בְּזִמְנָא דְמַחְלְקֵי
שְׁלָל וְטוֹרְפֵי טוֹרְפָא בְּרֵאשִׁיתָא דְכֶלָּא.

רְבִי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת
לְוִי הִפְרוּ תוֹרַתְךָ. עַת לַעֲשׂוֹת לְוִי מַהוּ.
אֵלֹא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל עַת, דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
דְאִקְרִי עַת. כְּמַה דָּאֵת אָמַר, (ויקרא טו) וְאֵל יִבֵּא
בְּכָל עַת אֵל הַקְּדוֹשׁ. מֵאִי וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת.
כְּמַה דָּאֵת אָמַר, (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה.
וְדָא הוּא (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְיָ אֵשׁ זָרָה וְגו'.
מֵאִי טַעְמָא עַת. בְּגִין דְאִית לָהּ עַת וְזִמְן לְכֶלָּא
לְקַרְבָּא לְאִתְנַהֵרָא לְאִתְחַבְרָא כְדָקָא יְאוּת.
כְּמַה דָּאֵת אָמַר, (תהלים טט) וְאֵנִי תִפְלְתִי לָךְ יְיָ עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְוִי כְּמַה דְכָתִיב, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
שֵׁם. דְּכָל מָאן דְאֲשַׁתְּדֵל בְּאוּרִייתָא
כְּאֵלֹו עֵבִיד וְתִקַּן הָאִי עַת לְחִבְרָא לָהּ
בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְכָל כֶּף לְמָה בְּגִין דְּהִפְרוּ
תוֹרַתְךָ, דְאֵלֹו לֹא הִפְרוּ תוֹרַתְךָ לָא אֲשַׁתְּפַח

לא נמצא פרוז של הקדוש ברוך הוא מישראל לעולמים.

אמר רבי יוסי, כמו זה פתוב (ישעיה ט) אני ה' בעתה אחישנה. מהו בעתה? בעת ה'. שתקום מן העפר, או אחישנה. אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד היא כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא ראה הסוד שלמדנו. בשעה שפנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כביכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה פתוב? (תהלים טז) נאלמתי דומי"ה, משום שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא נמצא, אז הדבור נאלם, ולכן היא שוכבת לעפר כל אותו היום הזה של ה"א. ומיהו? האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות עד שלא נכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה"א. וכשיבא האלף הששי, שהוא הסוד של וא"ו, אז וא"ו יקים את ה"א.

בזמן שש פעמים עשר ששים נפש, אז שלמות של וא"ו עשר פעמים, וא"ו שש פעמים עשר, [שוא"ו] וא"ו עולה [בעשר] ב"י, וא"ו יורדת בה"א.

נשלמת וא"ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם ששים להקימה מהעפר. ובכל ששים וששים מאותו האלף הששי מתחזקת ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים לאלף הששי יפתחו שערי החכמה למעלה ומענינות של חכמה למטה, ויתתקן העולם להפגס לשביעי. כמו בן אדם שמתקן ביום ששי משמערב השמש להפגס לשבת, אף כך גם, וסימן לדבר - (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

פירודא דקודשא בריה הוא מישראל לעלמין.

אמר רבי יוסי כגוונא דא כתיב, (ישעיה ט) אני יי בעתה אחישנה. מהו בעתה. בעת ה'. דתקום מעפרא פדין אחישנה. אמר רבי יוסי ועם כל דא יומא חד איהי כנסת ישראל גו עפרא ולא יתיר. אמר רבי יהודה הכי אמרו. אבל תא חזי, רזא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא מאתרה, פדין אתון דשמא קדישא כביכול אתפרשו דאתפרשא ה"א מן וא"ו, ובגין דאתפרשו מה כתיב (תהלים טז) נאלמתי דומי"ה, בגין דאסתלק וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתפח, פדין דבור אתאלם. ובגין כך היא שכיבת בעפרא כל ההוא יומא (דנא) דה"א. ומאן איהו אלף חמשאה, ואף על גב דאקדימת בגלותא עד לא ייעול ההוא אלף חמשאה רזא דה"א, וכד ייתי אלף שתיתאה דאיהו רזא (דף קיז ע"א) דוא"ו, פדין וא"ו יוקים לה"א.

בזמנא שית זמנין עשר שתין נפש, פדין שלימו וא"ו עשר זמנין, וא"ו שית זמנין עשר, (דוא"ו) וא"ו סלקא (בעשר) ב"י, וא"ו נחתא בה"א.

אשתתרים וא"ו גו עשר שית זמנין, פדין הו שתיין לאקמא מעפרא, ובכל שתין ושתין מההוא אלף שתיתאה אתתקף ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא לאעלא בשביעאה. כבר נש דמתתקן ביומא שתיתאה מכי ערב שמשא לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניה (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

לְחַיֵּי נַח וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת
תְּהוּם רַבָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, כָּל זֶה זְמַן
אָרְךְ יוֹתֵר מִכִּפֵּי שְׁבָאָרוֹהוּ
הַחֲבֵרִים שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד גְּלוּת
שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹתֵר,
שְׁפָתוֹב (אֵיכָה א) נִתְּנִי שׁוֹמְמָה כָּל
הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְתִּי
מֵאֲבֵי בְּסוּדוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל
הַשָּׁם הַקְּדוֹשׁ וּבִימֵים שֶׁל שְׁנוֹת
הָעוֹלָם וּבִימֵים שֶׁל בְּרֵאשִׁית,
וְהִכַּל בְּסוּד אֶחָד הוּא.

וְאִז תִּרְאֶה הַקְּשֵׁת בְּגוּנִים
מְאִירִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת
לְבַעֲלָהּ, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ט)
וּרְאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם, וְהָרִי
פָּרְשׂוּהָ וְיָפָה הוּא. וּרְאִיתִיהָ
בְּגוּנִים מְאִירִים כְּרֹאֵי, וְאִז לְזָכֹר
בְּרִית עוֹלָם. מַה זֶה בְּרִית עוֹלָם?
זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְאִ"ו
עִם ה"א וְיִקְיָמָה מִן הָעֶפֶר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ.
זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּרִית,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִתְּהָ לְאוֹת בְּרִית
וְגו'.

אִז יִתְעוֹרֵר וְאִ"ו אֵל ה"א, אִז
אוֹתוֹת עֲלִיּוֹנִים יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם,
וְעֲתִידִים בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר
קְרֹבוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעֶפֶר
וַיִּזְכֹּר אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וַיִּמְצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצִלָּה
בְּתוֹךְ הַגְּלוּת כְּחֻשְׁבוֹן וְאִ"ו שֶׁ
פְּעָמִים י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר פְּעָמִים שֶׁ
שְׁנַיִם, וְאִז תִּקוּם וַיִּפְקֵד הָעוֹלָם
לְעֲשׂוֹת נִקְמוֹת. וּמִי שֶׁהוּא נִמְוֶה
- יִגְבֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, יָפָה אֲמַרְתָּ,
מִשּׁוֹם שֶׁהוּא בְּתוֹךְ סוּד הָאוֹתִיּוֹת
וְאִין לָנוּ לְעוֹרֵר חֻשְׁבוֹן וְקָצִים
אֲחֵרִים, שֶׁהָרִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב
יִיבָא הִזְקֵן מִצְּאֵנִי חֻשְׁבוֹן זֶה,
שְׁפָתוֹב (וִיקְרָא כו) אִז תִּרְצֶה הָאֲרֵץ,
וְהוּא הַסּוּד שֶׁל וְאִ"ו, שְׁפָתוֹב (שם)

לְחַיֵּי נַח וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת תְּהוּם רַבָּה.
אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסֵי כָּל דָּא אָרִיכוּ זְמַנָּא יִתִּיר
מִכְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא דְּאִיהוּ יוֹמָא
חַד גְּלוּתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִתִּיר דְּכַתִּיב,
(אֵיכָה א) נִתְּנִי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לִיה
הַכִּי אוֹלִיפְנָא מֵאֲבָא בְּרִיזִין דְּאִתְּוּוֹן דְּשִׁמְא
קְדִישָׁא וּבִיּוֹמֵי דְּשָׁנֵי עַלְמָא וּבִיּוֹמֵי דְּבְרֵאשִׁית
וְכֻלָּא רְזָא חֲדָא אִיהוּ.

וּבְרִין יִתְחַזִּי קְשֵׁתָא בְּעֻנָא בְּגוּוֹנֵי נְהִירִין
כְּאִתְּתָא דְּמִתְקַשֶּׁטָא לְבַעֲלָהּ דְּכַתִּיב,
(בְּרֵאשִׁית ט) וּרְאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם וְהָא
אוּקְמוּהָ וְשִׁפִּיר הוּא. וּרְאִיתִיהָ, בְּגוּוֹנִין
נְהִירִין כְּדָקָא יְאוּת. וּכְדִין לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם.
מֵאֵן בְּרִית עוֹלָם. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר
וְאִ"ו בְּה"א, וְיִיקִים לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָה דְּאִתְּ
אָמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר וְהִתְּהָ
לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

בַּד יִתְעַר וְאִ"ו לְגַבֵּי ה"א, כְּדִין אִתִּין עַלְאִין
יִתְעַרוּן בְּעַלְמָא וּבְנוֹי דְּרֵאוּבֵן זְמִינִין
דִּיתְעַרוּן קְרַבִּין בְּכָל עַלְמָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
יּוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא וַיִּזְכֹּר לָהּ קְדִישָׁא בְּרִיךְ
הוּא. וַיִּשְׁתַּפַּח קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּה גו
גְּלוּתָא כְּחוּשְׁבֵּן וְאִ"ו שִׁית זְמַנִּין י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר
זְמַנִּין שִׁית שְׁנִין, וּכְדִין תִּיקוּם וַיִּתְּפַקֵּד עַלְמָא
לְמַעַבְד נוֹקְמִין, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ מְאִיף יִתְרַמֵּי.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסֵי שִׁפִּיר קְאֲמַרְתָּ בְּגִין (דף ק"ז
ע"ב) דְּאִיהוּ גו רְזָא דְּאִתְּוּוֹן. וְלִית לָן
לְאִתְּעַרָא חוּשְׁבֵּן וְקָצִין אֲחֵרִין, דְּהָא בְּסִפְרָא
דְּרַב יִיבָא סְבָא אֲשַׁכְּחֵן חוּשְׁבֵּן דָּא דְּכַתִּיב,
(וִיקְרָא כו) אִז תִּרְצֶה הָאֲרֵץ. וְהוּא רְזָא דְּוְאִ"ו
דְּכַתִּיב, (וִיקְרָא כו) וְזַכַּרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְדָא
הוּא וְאִ"ו כְּחֲדָא, וְעַל דָּא אֲזַכּוֹר, וְלִבְתַּר

והארץ אפור, דא פנסת ישראל. תרצה.

תתרעי ארעא לגבי קדשא בריך הוא.

אבל יומא חד דאמרו חבריאי ודאי כלא

הוא גניז קמי קדשא בריך הוא וכלא

אשתכח ברזא דאתוון דשמא קדישא, דהא

גלותא באנון אתוון גלי לון רבי ייסא הקא,

והשתא באנון אתוון אתגליין וגלי לון.

אמר ליה תא חזי, דאפילו פד אתפקדא

שרה, מהאי דרגא לא פקיד לה, אלא

ברזא דוא"ו, דכתיב וי' פקד את שרה וגו'.

בגין דכלא ברזא דוא"ו איהו, ובהא כליל

פלא, וביה אתגליא כלא, בגין דכל מלה

דאיהי סתימא איהי גלי כל סתים. ולא אתי

מאן דאיהו באתגליא ויגלי מה דאיהו סתים.

אמר רבי יוסי כמה אית לן לאתמשכא גו

גלותא עד ההוא זמנא, וכלא תלי ליה

קדשא בריך הוא כד יתובון בתיובתא. אי

יזכו ואי לא יזכו, כמה דאתמר בהאי קרא

דכתיב אני יי בעתה אחישנה. זכו אחישנה

לא זכו בעתה.

אזלו, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי אדפרנא

השתא דהא באתר דא יתיבנא יומא

חד עם אבא, ואמר לי ברי זמין אנת פד מטון

יומך לשיתין שנין לאשפחא בהאי אתר

סימא דחכמתא עלאה, והא זכינא לאנון

יומין ולא אשפחנא, ולא ידענא אי הגי מלין

דקאמרן או ההיא חכמתא דאיהו אמר.

ואמר לי כד ימטון קולפין דנורא גו טהירי

ידך אתאביד מינה. אמינא ליה אבא

במה ידעת. אמר לי בהני תרין צפורין

דאעברו על רישך ידענא. אדהכי אתפרש

ונזכרתי את בריתי יעקוב, וזהו
וא"ו, הכל כאחד. ועל זה אנו
ואחר כך והארץ אפור, זו פנסת
ישראל. תרצה, תתרצה הארץ
אל הקדוש ברוך הוא.

אבל יום אחד שאמרו החברים,
ודאי הכל גנוז לפני הקדוש ברוך
הוא והכל נמצא בסוד האותיות
של השם הקדוש, שהרי הגלות
באותן האותיות גלה אותן רבי
ייסא כאן, ועכשו באותן
האותיות התגלו וגלה אותן.

אמר לו, בא ראה שאפילו
כשנפקדה שרה, מדרגה הזו לא
פקד אותה, אלא בסוד של וא"ו,
שכתוב וה' פקד את שרה וגו',
משום שהכל הוא בסוד של
וא"ו, ובה"א כולל הכל ובו
מתגלה הכל, משום שכל דבר
נסתר הוא מגלה כל נסתר ולא
בא מלישהו בגלוי ויגלה מה
שהוא נסתר.

אמר רבי יוסי, כמה יש לנו
להמשך בתוך הגלות עד אותו
הזמן, והכל תלה לו הקדוש
ברוך הוא כשישובו בתשובה -
אם יזכו ואם לא יזכו, כמו
שאמר בפסוק הזה שכתוב אני
ה' בעתה אחישנה. זכו -
אחישנה. לא זכו - בעתה.

הלכו. בעודם הולכים, אמר רבי
יוסי, נזכרתי עכשו שבמקום
הזה ישבתי יום אחד עם אבי
ואמר לי, בני, עתיד אתה
כשתגיע ימך לששים שנים
למצא במקום הזה אוצר של
חכמה עליונה, והרי זכיתי
לאותם הימים ולא מצאתי, ואינו
יודע אם הדברים הללו שאמרנו
או אותה החכמה שהוא אמר.

ואמר לי, כשיגיעו השלהבות
של האש לתוך האויר של ידך,
יאבד ממך. אמרתי לו, אבא,
במה ידעת? אמר לי, באותן שתי צפרים שעברו על ראשך ידעת. בין כך נפרד רבי יוסי ונכנס

רבי יוסי ועאל גו מערתא (דף קיח ע"א) חדא
ואשפח ספרא חד דהיה נעיץ גו נוקבא
דטנרא בסייפי מערתא, נפק ביה.

בין דפתח ליה חמא שבועין ותריין גליפין
דאתוון דאתמסרו לאדם הראשון ובהו
הוה ידע פל חכמתא דעלאין קדישין וכל
אנון דבתר ריחיא דמתגלגלן בתר פרוכתא גו
טהירין עלאין וכל אנון מלין דזמינין למיתי
לעלמא, עד יומא דיקום עננא דבסטר מערב
ויחשיף עלמא.

קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא
ספרא, לא ספיקו למלעי תרי או תלתא
סטרין דאנון אתוון עד דהוו מסתכלין
בההיא חכמה עלאה, בין דמטו למלעי
בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא, נפק
שביבא דאשא ועלעולא דרוחא ובטש
בידיהון ואתאביד מנייהו. בכה רבי יוסי
ואמר דילמא חס ושלום חובה איהו גבן או
דלאו אנן זפין למנדע ליה.

בד אתון לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה
עובדא דא, אמר לון דילמא בקין
משיחא דאנון אתוון הויתון משתדלי, אמרו
ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מינן.
אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקודשא
ברין הוא בדא דיתגלי כל פך לעלמא, וכד
יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא
זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא ולמנדע
ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא
לכלא הדא הוא דכתיב (צפניה א) פי אז אהפך
אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום פגסת
ישראל מעפרא ויוקים לה קדשא בריך הוא
כדין אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם
בשם יי ולעבדו שכם אחד.

לתוף מערה אחת, ומצא ספר
אחד שהיה נעוץ בתוף נקב של
הסלע בקצה המערה. יצא אתו.
בין שפתח אותו, ראה שבועים
ושנים חקוקי אותיות שנמסרו
לאדם הראשון, ובהם היה יודע
כל החכמה של עליונים קדושים
וכל אותם שאחר הריחים
שמתגלגלים אחר הפרכת תוף
אורות עליונים וכל אותם דברים
שעתידים לבא לעולם עד היום
שיקום ענן בצד מערב ויחשיף
את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד
באותו ספר. לא הספיקו ללמד
שנים או שלשה צדדים של אותן
האותיות עד שהיו מסתכלים
באותה חכמה עליונה. בין
שהגיעו ללמד בסתרי הספר
ודברו זה עם זה, יצא שביב של
אש ומשב של רוח והפה בידיהם
ואבד מהם. בכה רבי יוסי ואמר,
אולי חס וחלילה חטא הוא
אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת
אותו.

בשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו
המעשה הזה. אמר להם, אולי
בקץ המשיח של אותם אותיות
הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה
לא ידענו, שהרי הכל נשכח
מעמנו. אמר להם רבי שמעון,
שאין רצון הקדוש ברוך הוא בזה
שיתגלה כל פך לעולם, וכשיהיה
קרוב לימות המשיח, אפלו
תינוקות של העולם עתידים
למצא נסמרות של חכמה ולדעת
בו קצים וחשבונות, ובאותו זמן
יתגלה לכל. זהו שכתוב (צפניה א)
כי אז אהפך אל עמים וגו'. מה
זה אז? בזמן שתקום פגסת
ישראל מן העפר ויקים אותה
הקדוש ברוך הוא, אז אהפך אל
עמים שפה ברורה לקרא כלם
בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

תָּא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּסַּע
 אַבְרָם הַלֹּחַ וַנְּסוּעַ הַנְּגַבָּה. וְכָל מַטְלָנוּי
 הוּוּ לְדְרוּמָא וְאַתְקַשְׁר בֵּיהּ, לֹא סָלִיק
 לְדוּכְתִיָּה כְּדָקָא יְאוּת עַד דְּאַתְיָלִיד יִצְחָק,
 כִּינּוּן דְּאַתְיָלִיד יִצְחָק אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאַיהּ
 אֲשַׁתְּתַּף בִּהְדִּיָּה וְאַתְקַשְׁרוּ (דף קי"ח ע"ב) דָּא כְּדָא.
 בְּגִין כְּוֵן אִיהּ קְרִי לִיהּ יִצְחָק וְלֹא אַתְרָא,
 בְּגִין לְשַׁתְּפָא מִיָּא בְּאֲשָׁא, דְּכְתִיב
 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שְׁם בְּנוֹ הַנּוֹלָד לוֹ אִשָּׁר
 יִלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מָאן הַנּוֹלָד לוֹ, אֲשֶׁ
 מִמִּים:

מדרש הנעלם

וַיִּי פִקֵּד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. רַבִּי יוֹחָנָן פִּתַּח בְּהַאי
 קְרָא (שיר השירים ז) רֹאשֶׁךָ עֲלִיךָ כְּפַרְמֶל וְדַלְתֵךְ רֹאשֶׁךָ
 כְּאַרְגָּמָן מְלֶךְ אֶסּוּר בְּרֵהִטִים. עֲשֵׂה קֶדְשָׁא כְּרִיף הוּא
 שְׁלִטוֹנִים לְמַעְלָה וְשְׁלִטוֹנִים לְמַטָּה. כְּשִׁנּוּתָן קֶדְשָׁא
 כְּרִיף הוּא מַעְלָה לְשָׂרִים שֶׁל מַעְלָה נוֹטְלִים מַעְלָה
 הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה.

נִתְּנָן מַעְלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל כָּבֵל, נֹטֵל מַעְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר הֲרִשָׁע
 דְּכְתִיב בֵּיהּ (דניאל ב) אֲנֹתָ הוּא רֹאשָׁה דִּי דְהַבָּא, וְהִיּוּ
 כָּל הָעוֹלָם מְשׁוּעָבְדִים תַּחַת יָדוֹ וּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ, הֵדָא הוּא
 דְּכְתִיב רֹאשֶׁךָ עֲלִיךָ כְּפַרְמֶל, זֶהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר, הֵדָא הוּא
 דְּכְתִיב, (דניאל ד) תַּחַת־וְהִי תִטְלַל חַיִּית בְּרָא. וְדַלְתֵךְ רֹאשֶׁךָ
 כְּאַרְגָּמָן, זֶהוּ בִלְשַׁצַּר דְּאָמַר (דניאל ה) אַרְגָּוֹנָא יִלְבַּשׁ.
 מְלֶךְ אֶסּוּר בְּרֵהִטִים, זֶהוּ אוּל מְרוּדָךְ שְׁהִיָּה אֶסּוּר עַד
 שְׁמַת אָבִיו נְבוּכַדְנֶצַּר וּמְלֶךְ תַּחְתָּיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְמַאי אָתָּא הַאי טַעַם בְּשִׁיר הַשִּׁירִים.
 אֵלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ קוּדְם
 שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן וְכוּ', כִּסָּא הַכְּבוֹד שְׁנִבְרָא
 (תהלים צג) נִכּוֹן כִּסְאָךְ מֵאֵז מַעוֹלָם אָתָּה וּכְתִיב, (ירמיה יז)
 כִּסָּא כְבוֹד מְרוֹם מְרֹאשׁוֹן. שְׁהוּא הָיָה רֹאשׁ הַנְּקֻדָּם
 לְכָל, וְנֹטֵל הַקְּדוּשׁ כְּרִיף הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה הַטְּהוּרָה

בֹּא רָאָה, אָף עַל גַּב שְׁכַתּוּב
 בְּאַבְרָהָם, וַיִּסַּע אַבְרָם הַלֹּחַ
 וַנְּסוּעַ הַנְּגַבָּה, וְכָל מַסְעוּתָיו הִיוּ
 לְדְרוּם וְנִקְשַׁר בּוֹ, לֹא עָלָה
 לְמַקוֹמוֹ כְּרֹאֵי עַד שְׁנוּלֵד יִצְחָק.
 כִּינּוּן שְׁנוּלֵד יִצְחָק, הַתְּעָלָה
 לְמַקוֹמוֹ וְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ וְנִקְשְׁרוּ
 זֶה עִם זֶה.

כִּינּוּן הוּא קְרָא לוֹ יִצְחָק וְלֹא אַחֵר,
 כְּדִי לְשַׁתֵּף מִים עִם אֲשֶׁ, שְׁכַתּוּב
 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שְׁם בְּנוֹ הַנּוֹלָד
 לוֹ אִשָּׁר יִלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מִי
 הַנּוֹלָד לוֹ? אֲשֶׁ מִמִּים.

מדרש הנעלם

וְה' פִּקֵּד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר.
 רַבִּי יוֹחָנָן פִּתַּח בְּפִסּוּק זֶה, (שיר ז)
 רֹאשֶׁךָ עֲלִיךָ כְּפַרְמֶל וְדַלְתֵךְ רֹאשֶׁךָ
 כְּאַרְגָּמָן מְלֶךְ אֶסּוּר בְּרֵהִטִים.
 עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ כְּרִיף הוּא שְׁלִיטִים
 לְמַעְלָה וְשְׁלִיטִים לְמַטָּה. כְּשִׁנּוּתָן
 הַקְּדוּשׁ כְּרִיף הוּא מַעְלָה לְשָׂרִים
 שֶׁל מַעְלָה, נוֹטְלִים מַעְלָה
 הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה.

נִתְּנָן מַעְלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל כָּבֵל - נֹטֵל
 מַעְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר הֲרִשָׁע, שְׁכַתּוּב
 בּוֹ (דניאל ב) אֲנֹתָ הוּא רֹאשׁ הַזָּהָב.
 וְהִיּוּ כָּל הָעוֹלָם מְשׁוּעָבְדִים תַּחַת
 יָדוֹ וּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
 רֹאשֶׁךָ עֲלִיךָ כְּפַרְמֶל. זֶהוּ
 נְבוּכַדְנֶצַּר. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם ד)
 תַּחַת־וְהִי תִטְלַל חַיִּית הַשָּׂדֶה. וְדַלְתֵךְ
 רֹאשֶׁךָ כְּאַרְגָּמָן - זֶהוּ בִלְשַׁצַּר
 שְׂאֵמַר (שם ה) יִלְבַּשׁ אַרְגָּמָן. מְלֶךְ
 אֶסּוּר בְּרֵהִטִים - זֶהוּ אוּל מְרוּדָךְ
 שְׁהִיָּה אֶסּוּר עַד שְׁמַת אָבִיו
 נְבוּכַדְנֶצַּר וּמְלֶךְ תַּחְתָּיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמַה כָּא טַעַם
 זֶה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים? אֵלָא, אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ
 קוּדְם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן
 וְכוּ', כִּסָּא הַכְּבוֹד - שְׁנִבְרָא (תהלים
 צג) נִכּוֹן כִּסְאָךְ מֵאֵז מַעוֹלָם אָתָּה,
 וְכַתּוּב (ירמיה יז) כִּסָּא כְבוֹד מְרוֹם
 מְרֹאשׁוֹן. שְׁהוּא הָיָה רֹאשׁ

הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים - זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ, שכתוב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ הם חיים תחלה, זהו שכתוב (שם) יחיו מתיה. נבלתי יקומון - אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר - אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ? להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה, כף עתיד להחיות לדורו, [למה?] שהם קבלו התורה. [שאמר רבי יוחנן] ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה. דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר - אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם [וגו'], הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כפרמל, זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב. וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתיה, נבלתי יקומון אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה כף עתיד להחיות לדורו (למה) שהם קבלו התורה. (דאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר, אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם.

רבי פנחס אמר הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש פדקאמר (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, הוא הגוף שהוא אסור בקברים.

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

זֶהוּ הַגּוֹף וְזֶהוּ שָׂרָה וְזֶהוּ מֶלֶךְ. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פּוֹקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּי פִקֵּד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנֵי הַיְדוּעַ שְׁבוּ וּפְקוּדֵי הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַפּוֹת לְגוֹף הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבָא כְּפִי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגַן עֵדֵן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנַחֲךָ יְיָ תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לֹוי הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ נִיזוֹנֵית בְּאוֹר שֶׁל מַעְלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְּנַס (וּנְשַׁתְּרָשׁ) לְגוֹף לְעֲתִיד לְבָא בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמַּשׁ תַּכְּנֵס, וְאֲזֵי הַגּוֹף יֵאִיר כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל יב) וְהַמְּשֻׁפְּלִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ, וַיִּשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ. מִנָּא לָן הָא, מִמַּה דְכָתִיב וְנַחֲךָ יְיָ תְּמִיד וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעְלָה.

וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וְכַמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵינוּ. זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבַּרַךְ, וְאֲזֵי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים שְׁהִיא קְבֵלָה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז) מַה יִּפִּית וּמַה נַּעֲמַתְּ אֶהְבֶּה בַּתְּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה לְעֲתִיד לְבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזִי, שְׁפָךְ הוּא דְכָתִיב, (שיר השירים ז) מֶלֶךְ אֶסוּר בְּרֵהֻטִים. וְכָתִיב בְּתַרְיָה מַה יִּפִּית וּמַה נַּעֲמַתְּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזֵי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין עֲכָשָׁיו, דְכָתִיב, (תהלים קכב) אֲזִי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְגו'. הָדָא הוּא דְכָתִיב וּתְאֵמַר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאֵזֵי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לִזְמַר שְׂרָה שְׁהוּא עַת בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזֵי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשָׁו, שְׁכַתּוּב (שם קכב) אֲזִי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְגו'. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וּתְאֵמַר שְׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֵזֵי

אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וְהוּא פִּקֵּד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנֵי הַיְדוּעַ שְׁבוּ וּפְקוּדֵי הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַפּוֹת לְגוֹף הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבָא כְּפִי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגַן עֵדֵן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנַחֲךָ ה' תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לֹוי, הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ, נִיזוֹנֵית בְּאוֹר שֶׁל מַעְלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְּנַס (וּנְשַׁתְּרָשׁ) לְגוֹף לְעֲתִיד לְבָא - בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמַּשׁ תַּכְּנֵס, וְאֲזֵי הַגּוֹף יֵאִיר כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (דניאל יב) וְהַמְּשֻׁפְּלִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ, וַיִּשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה, שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'. מִנָּא לָנוּ זֶה? מִמַּה שְׁכַתּוּב וְנַחֲךָ ה' תְּמִיד וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעְלָה.

וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ - זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וְכַמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵינוּ - זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבַּרַךְ. וְאֲזֵי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם, שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים, שְׁהִיא קְבֵלָה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף, וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר ז) מַה יִּפִּית וּמַה נַּעֲמַתְּ אֶהְבֶּה בַּתְּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה לְעֲתִיד לְבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רְאָה שְׁפָךְ הוּא, שְׁכַתּוּב (שם) מֶלֶךְ אֶסוּר בְּרֵהֻטִים, וְכָתוּב אַחֲרָיו מַה יִּפִּית וּמַה נַּעֲמַתְּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁכַתּוּב (שם קכב) אֲזִי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְגו'. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וּתְאֵמַר שְׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֵזֵי

עתידיים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אבא, אם בן מעטים הם. אלא כל אותם שנשארו בארץ ישראל הקדושה דינם בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע שכתוב (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ. הכל בפלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו, מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא נתן נשמתם במקום שנקברו שם, ויבאו להחיות בארץ ישראל? אמר לו, נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים, ושלל תהרס לעולמים. שאמר רבי ירמיה, עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (בגין) כדי שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בגין ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובבב מקום שאתה מוצא לא לא - היא שבועה. זהו שכתוב (בראשית ט) ולא יפרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו', וכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בגין בית

שחוק. רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אבא אם בן זעירין אנן, אלא כל אנן דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא דלהון בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע דכתיב, (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ הפל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא יהיב נשמתהון באתר דאתקברו תמן וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר לו נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים ושלל תהרס לעולמים, דאמר רבי ירמיה עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (ס"א בגין) בגין שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בגין ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ולא יפרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו' וכתיב, (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא, שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא תהרס בגין בית המקדש, לפיכך אין מקבלין נשמתן אלא במקום קיים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף

וגו', וכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בגין בית

לְעוֹלָמִים, וְדָא הוּא דְכְתִיב הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר
בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה מִהֶכָּא (מִקְרָא הוּא) הוּא קְדוֹשׁ יְרוּשָׁלַם
קְדוֹשׁ הַנּוֹתָר בַּהּ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה

1) קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת. וּכְתִיב, (הושע יא) בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ.
יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (קהלת ח) וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיֶה לְכוּ.
הַנּוֹתָר בַּהּ קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרְאִישׁוֹן
קָיִים אִף הַשָּׂאָר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְאִי דְכְתִיב, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים
וְזִקְנֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מְשַׁעֲנָתוֹ בֵּידוֹ
מְרוֹב יָמִים. מְאִי טִיבוּתָא דָּא (בְּדִי) לְמִיזַל כְּדִין דְּכְתִיב
וְאִישׁ מְשַׁעֲנָתוֹ בֵּידוֹ. אֵלֶּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק (קלה א)
עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא לְהַחְיֹת מֵתִים פְּאַלְיָשָׁע
הַנְּבִיא, דְּכְתִיב, (מלכים ב ד) וְקָח מְשַׁעֲנָתִי בִידֶךָ וְלָךְ. וּכְתִיב
וְשִׁמְתָּ מְשַׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעָר. אָמַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא דְּבֵר שְׁעֵתִידִים לְעֵשׂוֹת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא אִתָּהּ
רוּצָה עֲכָשׂוֹ לְעֵשׂוֹת, מַה כְּתִיב וַיִּשֶׁם אֶת הַמְּשַׁעֲנַת עַל
פְּנֵי הַנְּעָר וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנָה וְאֵין קָשָׁב.

אָבָל הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא עֲלֵהּ בְּיָדֵם הַבְּטָחָה זו,
דְּכְתִיב, (זכריה י) וְאִישׁ מְשַׁעֲנָתוֹ בֵּידוֹ כְּדִי לְהַחְיֹת
בו אֶת הַמֵּתִים (מַה מֵּתִים אוֹתָם) מֵהַגְּרִים שְׁנַתְּגִירוּ מְאוּמוֹת
הָעוֹלָם דְּכְתִיב בְּהוּ (ישעיה סה) כִּי הַנְּעָר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוֹת
וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק סוּפִיָּה
דְּקָרָא מוֹכִיחַ דְּכְתִיב מְרוֹב יָמִים.

דְּבֵר אַחַר וְתֵאמֹר שָׂרָה צְחוּק עֲשָׂה לִי אֱלֹהִים. כְּתִיב,
(ישעיה טו) שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אֲהַבֶּיהָ

הַמְּקֹדֵשׁ, לְפִיכָף אֵין מְקַבְּלִים
נִשְׁמָתָם אֵלֶּא בְּמָקוֹם קָיִם
לְעוֹלָמִים, כְּדִי שְׁתַּהֲיָה הַנְּשָׂמָה
קָיִמַת בַּגּוֹף לְעוֹלָמִים. וְזֶה הוּא
שְׁפָתוֹב הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר
בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, מְכָאָן (מִקְרָא הוּא)
הוּא קְדוֹשׁ, יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ,
הַנּוֹתָר בַּהּ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ -
שְׁפָתוֹב (ישעיה ו) קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת,
וּכְתוּב (הושע יא) בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ.
יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (קהלת ח)
וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיֶה לְכוּ. הַנּוֹתָר בַּהּ
קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְהָיָה
הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם
קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ
הָרְאִישׁוֹן קָיִם - אִף הַשָּׂאָר קְדוֹשׁ
קְדוֹשׁ קָיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶה שְׁפָתוֹב
(זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנֹת
בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מְשַׁעֲנָתוֹ
בֵּידוֹ מְרוֹב יָמִים? מַה טּוֹבָה הִיא
זו [כְּדִין] לְלָכַת אַז שְׁפָתוֹב וְאִישׁ
מְשַׁעֲנָתוֹ בֵּידוֹ? אֵלֶּא, אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד
לְבָא לְהַחְיֹת מֵתִים פְּאַלְיָשָׁע
הַנְּבִיא, שְׁפָתוֹב (מלכים ב ד) וְקָח
מְשַׁעֲנָתִי בִידֶךָ וְלָךְ. וּכְתוּב וְשִׁמְתָּ
מְשַׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעָר. אָמַר לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: דְּבֵר
שְׁעֵתִידִים לְעֵשׂוֹת הַצְּדִיקִים
לְעֵתִיד לְבָא אִתָּהּ רוּצָה לְעֵשׂוֹת
עֲכָשׂוֹ לְעֵשׂוֹת? מַה כְּתוּב? וַיִּשֶׁם
אֶת הַמְּשַׁעֲנַת עַל פְּנֵי הַנְּעָר וְאֵין
קוֹל וְאֵין עוֹנָה וְאֵין קָשָׁב.

אָבָל הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא עֲלֵהּ
בְּיָדֵם הַבְּטָחָה זו, שְׁפָתוֹב (זכריה ח)
וְאִישׁ מְשַׁעֲנָתוֹ בֵּידוֹ,

לְהַחְיֹת בו אֶת הַמֵּתִים. [מִי הֵם הַמֵּתִים?] אוֹתָם מֵהַגְּרִים שְׁנַתְּגִירוּ מְאוּמוֹת הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב בְּהֵם (ישעיה
סה) כִּי הַנְּעָר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוֹת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ,
שְׁפָתוֹב מְרוֹב יָמִים.

דְּבֵר אַחַר וְתֵאמֹר שָׂרָה צְחוּק עֲשָׂה לִי אֱלֹהִים, כְּתוּב (ישעיה טו) שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל
אֲהַבֶּיהָ שִׁישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוּשׁ כָּל הַמַּתְאֲבָלִים עֲלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הִיתָה שְׁמֻחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא מיום שנברא העולם כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד מראה באצבע ואמר, (שם כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וכתוב (שם יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר, לא ראינו מי שפרש את הדבר הזה כדוד המלך שאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, ב' - הוא פלה מאליו, שכתוב תסתיר פניך יבהלון תסוף רוחם יגועון וגו', ואחר כך (שם) תשלח רוחך יבראון וגו', ואחר כך (שם) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, שכתוב (שם קכו) אז יפלא שחוק פינו וילשוננו רנה. זהו שכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר, בא ראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלום. לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישורו, נקרא שרה בתשלומו. הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא הגון מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו', אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של פפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלך. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה?

שישו אתה מוש כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם, כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד מראה באצבע ואמר (ישעיה כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב, (ישעיה יב) זמרו יי כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר לא חזינו מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא דאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאנו משגיח בו הוא פלה מאליו, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) תשלח רוחך יבראון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו. ואזי השחוק בעולם דכתיב, (תהלים קכו) אז יפלא שחוק פינו וילשוננו רנה. הדא הוא דכתיב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר תא חזי, עד שהגוף עומד בעולם הזה הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישורו, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא הגון מן העולם דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

רבי יהודה אתא לההוא אתר דכפר חנן, שדרו ליה תקרובתא כל בני מאתא, עאל לגביה רבי אבא, אמר ליה אימתי ליזיל מר, אמר ליה אפרע מה דיהבו לי בני מאתא ואיזיל, אמר ליה לא ליחוש מר להאי

תְּקַרְבֶּתָּא לְאוֹרֵייתָא הוּא דְעֵבְדוּ, וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנֶּךָ כְּלוּם, אָמַר לִיה וְלֹא מִקְבְּלֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא, אָמַר אֵין. אַתּוּ כָּל בְּנֵי מֵאֲתָא. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה כְּלֵהוּן מְאָרֵי מֵתִיבְתָא, אָמַר לִיה, וְאִי אֵית מֵאן דְּלֹא יָאוּת לְמִיתֵב הֶכָּא לֵיקוּם וְלִיזִיל.

קָם רַבִּי אַבָּא וְאַבְדִּיל מְנִיְהוּ עֶשְׂרֵה דִּי יִקְבְּלוּן מְנִיָּה, אָמַר לְהוּ יִתִּיבוּ בְּהַדִּי גְבָרָא רַבָּא דְנָא, וְאַנָּא וְאַנּוּן נִקְבַּל לְמַחֵר וְנִתִּיב עִמִּיה. אֲזִלוּ. וְאַנּוּן עֶשְׂרֵה דְאַשְׁתָּארוּ עִמִּיה יִתִּיבוּ (אֲנִינוּ עֶשְׂרֵה) וְלֹא אָמַר כְּלוּם, אָמְרוּ לִיה אִי רְעוּתִיָּה דְמַר נִקְבַּל אֲפִי שְׂכִינְתָּא. אָמַר לְהוּ וְהָא רַבִּי אַבָּא לִית הֶכָּא, שְׂדָרוּ בְּהַדִּיָּה וְאַתָּא.

פְּתַח וְאָמַר וַיִּי פִּקַּד אֶת שָׁרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. מָאֵי שְׁנוּיָא הָוָה הֶכָּא, הָוָה לִיה לְמִימַר וַיִּי זָכַר אֶת שָׁרָה כִּמְהָ דְאָמַר (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. דְּאֵין פְּקִידָה אֲלָא עַל מַה דְּהָוָה בְּקַדְמִיתָא. אֲלָא בְּקַדְמִיתָא הָוָה, דְּכִתִּיב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה, וְעַל אוֹתוֹ עֲגִין נֶאֱמַר שְׂפָקַד עַכְשָׁיו, מִשְׁמַע דְּכִתִּיב כַּאֲשֶׁר אָמַר, דְּאֵלְמֵלֵא לֹא נֶאֱמַר כַּאֲשֶׁר אָמַר לִימָא זְכִירָה, אֲבָל פִּקַּד הֵהִיא מְלָה דְאָמַר לְמוֹעֵד אֲשׁוֹב אֵלֶיךָ.

לְבַתָּר אָמַר הָכִי, הָאֵי צְדִיק דְּזָכִי לְמִיטַק לְהֵהוּא יָקַר עֲלָאָה, דִּיּוֹקְנִיָּה מִתְּפַתַּח בְּכִרְסֵי יְקָרִיָּה, וְכֵן לְכָל צְדִיק וְצְדִיק דִּיּוֹקְנִיָּה לְעֵילָא פִּד הָוָה לְתַתָּא לְאַבְטָחָא לְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא.

וְהֵיִינוּ דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מָאֵי דְכִתִּיב, (חֲבֻקָּק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמֵד זְבֻלָּה, דְּזִהְרֵן גּוּפָא וְנִשְׁמַתָּא דְקִיָּמִין בְּאֶדְרָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְלְעֵילָא כְּדִיּוֹקְנָא דְהָוָה קָאִים בְּאַרְעָא, וְהֵהִיא דִיּוֹקְנָא מִתְּזָנָא הִנָּאת נִשְׁמַתָּא, וְהֵהִיא עֲתִידָה לְאַתְלַבֵּשׁ בְּהָאֵי גְרָמָא דְאַשְׁתָּאָר בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא מִתְּעַבֵּר מְנִיָּה וְטַפַּל טִינִיָּה לְבָרָא, וְדָא הוּא דְאַתְקָרִי קְדוּשָׁה.

אָמַר כֵּן. כָּאוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָם רֵאשִׁי יִשְׁכִּיבוּת. אָמַר לוֹ, וְאִם יֵשׁ מִי שְׂלֹא נָאָה לוֹ לְשַׁבֵּת כְּאֵן - שְׂיָקוּם וְיִלָּךְ.

קָם רַבִּי אַבָּא וְהִבְדִּיל מֵהֶם עֶשְׂרֵה שְׂיָקְבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אָמַר לְהֶם, שְׁבוּ עִם הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה, וְאֲנִי וְהֶם נִקְבַּל לְמַחֵר וְנִשְׁבַּ עִמּוֹ. הִלְכוּ. וְאוֹתָם עֶשְׂרֵה שְׂיָשְׁבוּ עִמּוֹ לְשָׁבוּ (אוֹתָם עֶשְׂרֵה) וְלֹא אָמַר כְּלוּם. אָמְרוּ לוֹ, אִם רְצוֹנּוֹ שֶׁל מַר, נִקְבַּל פְּנֵי שְׂכִינָה. אָמַר לְהֶם, וְהָרִי רַבִּי אַבָּא אֵינוֹ כְּאֵן. שְׁלַחוּ לוֹ וּבָא.

פְּתַח וְאָמַר, וְהָ פִּקַּד אֶת שָׁרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר, מַה הַשְּׁנוּי שְׁהִיָּה כְּאֵן? הִיָּה לוֹ לִזְמַר, וְהָ זָכַר אֶת שָׁרָה, כְּמוֹ שְׂאָמַר (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, שְׂאֵין פְּקִידָה אֲלָא עַל מַה שְׁהִיָּה בְּתַחֲלָה. אֲלָא בְּהַתְחֵלָה הִיָּה, שְׂכַתוּב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה, וְעַל אוֹתוֹ עֲגִין נֶאֱמַר שְׂפָקַד עַכְשָׁיו, מִשְׁמַע שְׂכַתוּב כַּאֲשֶׁר אָמַר. שְׂאֵלְמֵלֵא לֹא נֶאֱמַר כַּאֲשֶׁר אָמַר, שְׂיֵאמַר זְכִירָה. אֲבָל פִּקַּד - אוֹתוֹ דְּכַר שְׂאָמַר לְמוֹעֵד אֲשׁוֹב אֵלֶיךָ.

אַחַר כֵּן אָמַר כֵּן, צְדִיק זֶה שְׂזוּכָה לְעֲלוֹת לְאוֹתוֹ כְּבוֹד עֲלִיּוֹן, דְּמוֹתוֹ נִחְקַקַת בְּכִסָּא כְּבוֹדוֹ, וְכֵן לְכָל צְדִיק וְצְדִיק דְּמוֹתוֹ לְמַעְלָה כְּמוֹ שְׁהִיָּה לְמַטָּה לְהַבְטִיחַ לְאוֹתָהּ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה. וְזֵהוּ שְׂאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה זֶה שְׂכַתוּב (חֲבֻקָּק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמֵד זְבֻלָּה? שְׂזוּהָרִים גּוּף וְנִשְׁמָה שְׂעוּמָדִים בְּגִין הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן שְׂלִמְעֵלָה כְּדְמוּת שְׁהִיָּה עוּמָד בְּאַרְץ, וְאוֹתָהּ דְּמוּת נְזוּנִיָּת הִנָּאת הַנִּשְׁמָה, וְאוֹתָהּ הָעֲתִידָה לְהַתְלַבֵּשׁ בְּעַצֵּם הַזֶּה שְׂנִשְׁאַרָה בְּאַרְץ, וְהָאֲדָמָה תְּעַבֵּר מִמֶּנָּה וְטוּפְלַת אֶת הַזְּהֻמָּה הַחוּצָה, וְזֵהוּ שְׂנִקְרָא קְדוּשָׁה.

וְכַשֵּׁעוֹמְדַת אוֹתָהּ הִדְמוֹת הִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב (ישעיה סו) וְהִיא
מְדִי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מְבַשֵּׁר לִיהּ וְאָמַר
לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ, לְהֵהוּא זְמַן דְּעַתִּיד לְאַחֲזָא מִיַּתְנָא
עַד דְּאַתְּפַקְדַת לְהֵהוּא זְמַנָּא כְּמָה דְאַתְּבַשֵּׁר הִדָּא הוּא
דְכַתִּיב וַיִּי פָקַד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְהֵהוּא יוֹמָא דְחֲדָי
קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹבְדוֹי הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד)
יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לִיהּ רַבִּי אַבְא גִימָא לֶן מַר עַל פְּרֻשְׁתָּא לְבַתְרָא, אָמַר
יְאוּת לְכוּן לְמַפְתַּח פְּרֻשְׁתָּא דָא. פִּתַּח וְאָמַר וַיְהִי
אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַגּוֹ'
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וַגּוֹ'. הִכָּא
אֵית לְאַסְתְּכָלָא הַאי אוּמְנָא דְאַפִּיק כְּסָפָא מִמְקוּרָא
דְאַרְעָא, מָאֵי עֲבַד.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, יֹאמַר לְנוּ מַר
עַל הַפְּרֻשָּׁה שְׂאֵחַר כְּךָ. אָמַר, יְפֵה
לְכֻם לְפַתַּח פְּרֻשָּׁה זֹו. פִּתַּח
וְאָמַר, וַיְהִי אַחֲרַי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַגּוֹ',
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ
אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וַגּוֹ'. כָּאֵן יֵשׁ
לְהַתְּבוּנָן, הָאֵמֵן הִזָּה שְׁמוּצִיא
כְּסָף מִמְקוֹר הָאֲרֵץ, מַה עוֹשֶׂה? .
בְּתַחֲלָה מְכַנְּסִים אוֹתוֹ לְאֵשׁ
דוֹלְקַת עַד שְׁמוּצִיא מִמְנוּ אֶת כָּל
הַזֶּהֱמָה שֶׁל הָאֲרֵץ, וְהָרִי נִשְׂאָר
כְּסָף, אָבֵל לֹא כְּסָף שְׁלָם. אַחֲרַי
כְּךָ מַה עוֹשֶׂה? מְכַנְּסִים אוֹתוֹ בְּאֵשׁ
כְּבַתְּחִלָּה וּמוּצִיא מִמְנוּ סִיגִים,
כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (משלי כה) הִגּוּ סִיגִים
מִכְּסָף וַגּוֹ', וְאֵז הוּא כְּסָף שְׁלָם
לֹא עֲרֻבּוּכְיָהּ.

כְּךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנְּסִים אֶת
הַגּוֹף הִזָּה פַּתַּח הָאֲרֵץ, עַד שְׁכַלּוּ
נִרְקַב וַיִּצְאָה מִמְנוּ כָּל הַזֶּהֱמָה
הַרְעָה, וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ תְּרוּד רְקַב
וְנִבְנָה מִמְנוּ הַגּוֹף, וְעַד עַכְשָׁו
הוּא גּוֹף לֹא שְׁלָם.
אַחֲרַי אוֹתוֹ יוֹם הַגְּדוּל, שְׁכַתוֹב
(זכריה יד) וְהִיא יוֹם אַחַד הוּא יוֹדַע
לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לְיִלָּה, מְסַתְּרִים
כָּלֻם בְּעַפְרָא כְּמוֹ בְּתַחֲלָה מְלַפְּנֵי
פַּחַד וְהַחֲזִק שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמְהַדְרָא גְּאוּנוּ וַגּוֹ'.

בְּקִדְמִיתָא מְעִיל לִיהּ בְּנוֹר דְּלִיק עַד דְּנִפִּיק מִגְּוִיהַ כָּל
זוֹהֲמָא דְאַרְעָא, וְהָא אֲשַׁתְּאַרְת כְּסָפָא אָבֵל
לֹא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא, לְבַתְרָא מָאֵי עֲבִיד, מְעִיל לִיהּ בְּנוֹרָא
כְּדְבַקְדְּמִיתָא וּמִפִּיק מִגְּוִיהַ סְטִיפִי כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (משלי
כה) הִגּוּ סִיגִים מִכְּסָף וַגּוֹ' וְכַדִּין הוּא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא
כָּלֻא עֲרֻבּוּכְיָא.

כְּךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיל הַאי גּוּפָא תַּחוּת אֲרַעָא עַד
דְּמַתְרַקַב כּוּלִיָּה וְנִפִּיק מִגְּוִיהַ כָּל זוֹהֲמָא בִישָׂא,
וְאַשְׁתְּאַר הֵהוּא תְּרוּד רְקַב וְאַתְּבְּנֵי גּוּפָא מִגְּוִיהַ, וְעַד פְּעֵן
הוּא גּוּפָא לֹא שְׁלָם.

לְבַתְרָא הֵהוּא יוֹמָא רַבָּא דְכַתִּיב, (זכריה יד) וְהִיא יוֹם אַחַד
הוּא יוֹדַע לִי לֹא יוֹם וְלֹא לְיִלָּה, מַתְּטַמְרֵן כָּלְהוּ
בְּעַפְרָא כְּדְבַקְדְּמִיתָא מִן קֳדָם דְּחִילוּ וְתַקִּיפוּ דְקוּדְשָׁא
בְּרוּךְ הוּא, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת
צְרִים וּבְמַחְלוֹת עַפְרָא מִפְּנֵי פַחַד יְיָ וּמְהַדְרָא גְּאוּנוּ וַגּוֹ'.
וְנִפִּיק נִשְׁמַתִּיָּהוּ וּמַתְּעַפֵּל הֵהוּא תְּרוּד רְקַב וְאַשְׁתְּאַר

הוּא. זֵהוּ שְׁכַתוֹב (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת צְרִים וּבְמַחְלוֹת עַפְרָא

וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תַרְדּוֹד רָקֵב, וְנִשְׁאָר גּוֹף שׁוֹבְבָנָה שֵׁם [האור] שְׁלוֹ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְכוֹזֵר הַרְקִיעַ, שְׁכָתוֹב (דניאל יב) וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהַר הַרְקִיעַ וְגו', וְאִזּוּ כִּסְף שְׁלֹם, גּוֹף שְׁלֹם בְּלִי עֲרֻבּוּבָה אַחֲרָת.

שְׁאֲמַר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוֹף שְׁמַאִיר יִזְרַק הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְלַמְעֵלָה, שְׁכָתוֹב (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טִלְף, וְכָתוֹב (שם כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלְךָ וְגו'. וְאִזּוּ יִקְרָאוּ קְדוּשִׁים עֲלִינוּנִים, שְׁכָתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ יֵאמַר לוֹ. וְזֶהוּ שְׁנִקְרָא תַחֲתֵת הַמַּתִּים שֶׁל הַסּוּף, וְזֶהוּ [כִּסְף שְׁלֹם גּוֹף שְׁלֹם] [נְסִיוֹן] אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמְּוֹת, שְׁכָתוֹב בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכְךָ וְגו'. וּבְאֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שְׁלֹא יִתְנַסּוּ בְּזֶה יוֹתֵר.

מַה כָּתוֹב? וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלּוֹ שְׂאָר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׁנִקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (ישעיה ס) אֵילֵי נְבוֹת יִשְׁרָתוּנְךָ, וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נְבוֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו', כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר וְכָל קִרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְנִים לְהִתְנַסּוֹת בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיִּשְׁאָרוּ הַצַּדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מְלֹאכִים עֲלִינוּנִים קְדוּשִׁים לְיַחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּן כָּתוֹב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ [אָמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה פִּתְחוּ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחַר, וְנִכְנַסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֵאמַר לָנוּ מִר דְּבַרְי תוֹרָה בְּפִרְשָׁה שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שְׁבַת, וְה' פִּקַּד אֶת שְׁרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פִּתַּח וְאָמַר, וְה' פִּקַּד אֶת שְׁרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׁרָף: מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים, וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים.

גּוֹפָא דְאַתְבְּנֵי תַמָּן (נ"א נְהוּרָא) דִּילִיָּה פְּנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא וּכְזֹהֲרָא דְרְקִיעָא דְכָתִיב, (דניאל יב) וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֲרֵי הַרְקִיעַ וְגו'. וְכַדִּין בְּסַפָּא שְׁלִים, גּוֹפָא שְׁלִימָא כְּלָא עֲרֻבּוּבָא אַחֲרֵינִיא.

דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוֹפָא דְנִהִיר יִרְמֵי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מְלַעֲיֵלָא דְכָתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טִלְף.

וְכָתִיב (ישעיה כב) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֵלְךָ וְגו'. וְכַדִּין יִתְקַרוּן קְדִישִׁין עֲלֵאִין דְכָתִיב, (ישעיה ד) קְדוּשׁ יֵאמַר לוֹ. וְדָא הוּא דְאַתְקַרֵי תַחֲתֵית הַמַּתִּים דְבִתְרִינִיא, וְדָא הוּא (כִּסְפָּא שְׁלִים גּוֹפָא שְׁלִימָא) (נ"א נְסִיוָא) בְּתִרְיָתָא וְלֹא יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְמוֹתָא דְכָתִיב בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְיָ כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכְךָ וְגו'. וּבְהַהוּא זְמַנָּא מְצָלוּ צַדִּיקֵינִיא דְלֹא יִתְנַסּוּן בְּדָא יַתִּיר.

מַה כָּתִיב וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלּוֹן שְׂאָר חַיִּיבֵי עֲלֵמָא דְאַתְקָרוּן אֵילִים כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי נְבוֹת יִשְׁרָתוּנְךָ וּמִתְרַגְּמִין בְּרַבְרֵי נְבוֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו' כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קִרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישְׁלַח אַבְרָהָם וְגו) וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְאַנוּן מְזוּמְנִין לְאַתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיוָא בִישָׂא, וַיִּשְׁתְּאַרוּן הַצַּדִּיקִים לְעֲלֵמָא דְאַתִּי כְּמְלֹאכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין לְיַחַדָּא שְׁמִיָּה, וּבְגִין כֶּף כָּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לִיָּה (נ"א אָמַר לוֹ) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה אֲצִלְחוּ פִתְחָא. עָאל יוֹמָא אַחֲרָא עָאלוּ קַמִּיָּה כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ לִיָּה לִימָא לָן מִר מְלִינִיא דְאוֹרִינִיא בְּפִרְשָׁתָא דְקָרִינוּן בָּהּ יוֹמָא דְשַׁבְתָּא וַיְיָ פִקַּד אֶת שְׁרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פִּתַּח וְאָמַר וַיְיָ פִקַּד אֶת שְׁרָה וְגו'. שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׁרָף. מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים.

ואמר רבי יוחנן לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. דאמר רבי יוחנן כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית אמר ליה קדשא בריה דאורייתא, לא יאות לך למיסב בידך שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים ותחיה המת. והיינו דכתיב, (מלכים א יח) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטור. לא אמר ותן מטור אלא ואתנה.

והא אלישע הוה ליה. אין. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוח הוא ביד שליח, דאמר רבי סימון בא וראה כחו של הקדוש ברוח הוא, בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאול ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן ובולים, פוקד עקרות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מהעדא מלכין ומתקם מלכין, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובכח אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

תנא אמר רבי יוסי כל מה שעושה הקדוש ברוח הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור, דכין דאמר ממקום קדושתו יהא כף מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוח הוא דכתיב, (תהלים לג) בדבר יי שמים נעשו. דאמר רבי יוחנן (הזהר) מאי דכתיב, (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'.

אי הכי יקרא סגיא הוא למצראי, דלא דמי מאן דתפש מלפא למאן דתפש הדיוטא. ועוד אין לך אומה מזוהמת בכל טומאה כמו המצרים דכתיב בהו (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וגו' שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה להקדוש ברוח הוא מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה אמה מזהמת בכל טמאה כמו המצרים, שפתוב בהם (יחזקאל כב) אשר בשר חמורים בשרם וגו', שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו

ואמר רבי יוחנן, לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. שאמר רבי יוחנן, כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית, אמר לו הקדוש ברוח הוא: לא נאה לך לקחת בידך שני מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיינו שפתוב (מלכים א-יח) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטור. לא אמר ותן מטור, אלא ואתנה.

והרי אלישע היו לו? בן. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו. אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוח הוא ביד שליח. שאמר רבי סימון, בא וראה כחו של הקדוש ברוח הוא: בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאול ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן ובולים, פוקד עקרות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מעביר מלכים ומקים מלכים, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובכח אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

שנינו בברייתא, אמר רבי יוסי, כל מה שעושה הקדוש ברוח הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור. שפין שאמר ממקום קדושתו יהא כף - מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוח הוא, שפתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו. שאמר רבי יוחנן (הזהר), מה זה שפתוב (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'?

אם כן, כבוד גדול הוא למצרים, שלא דומה מי שתפס מלך למי שתפס הדיוט. ועוד, אין לך אומה מזהמת בכל טמאה כמו המצרים, שפתוב בהם (יחזקאל כב) אשר בשר חמורים בשרם וגו', שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו

כנו של שם דְּכַתִּיב, (בראשית י) וּבְנֵי שֵׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָה וְהַבְּרָכָה עַל אָחִיו. וּכְתִיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְּאֶךָ יְיָ וַיִּכֶה בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה, כָּל שֶׁפֶן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אִמָּה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֶךָ.

אֵלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ כַח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ עַל הַכֹּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזוּהָמֵת וּמְטוֹנָפֵת, וְאֵינִן רְאוּי לְשַׁגֵּר מִלְּאֶךָ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוֹנָפִים, אֵלָּא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין זְכוּל לַעֲשׂוֹת מִלְּאֶךָ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאֲנִי אוֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתִּי יְהֵא כֶּף וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְּאֶךָ זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אוֹמֵר יְהֵא כֶּף וּמִיָּד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְּאֶךָ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלָתוֹ שֶׁל מְקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שִׁיִּכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֶךָ. אֲנִי זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מִלְּאֶךָ.

כִּיִּוְצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מְאִי דְכַתִּיב, (יונה ב) וַיֹּאמֶר יְיָ לְדָג. וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְאֵל לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וַיִּוֹדַע. אֵלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּיִּוֵּן שְׁעֵלְתָּה תִּפְלָתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר לְמַד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל, כְּלוֹמַר וַיֹּאמֶר יְיָ בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְהֵא כֶּף וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר בְּשִׁבִיל שְׂקִיאָא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. לְמַד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוֹמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהֵא כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ.

שֶׁל שָׁם, שְׁכַתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שֵׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ, שְׁנֵאמַר (שם ט) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָה וְהַבְּרָכָה עַל אָחִיו, וּכְתִיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְּאֶךָ ה' וַיִּכֶה בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה. כָּל שֶׁפֶן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אִמָּה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֶךָ?.

אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ כַח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ מֵעַל הַכֹּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִמָּה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזוּהָמֵת וּמְטוֹנָפֵת, וְאֵינִן רְאוּי לְשַׁגֵּר מִלְּאֶךָ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוֹנָפִים, אֵלָּא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין זְכוּל לַעֲשׂוֹת מִלְּאֶךָ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאֲנִי אוֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתִּי יְהֵא כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְּאֶךָ זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אוֹמֵר יְהֵא כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְּאֶךָ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלָתוֹ שֶׁל מְקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שִׁיִּכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֶךָ. אֲנִי זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְּאֶךָ.

כִּיִּוְצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתוּב (יונה ב) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג? וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְאֵל לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וַיִּוֹדַע? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיִּוֵּן שְׁעֵלְתָּה תִּפְלָתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר לְמַד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוֹמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשְׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהֵא כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ זְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תנ"א אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם - ויצא, ופותח דלתות בטנה ויצא. ואם לאו - סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כן, לא יצא רשע לעולם? אלא כן שנינו, על שלש עברות נשים מתות וכו', [אמר רבי שמעון (הרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?].

אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העבר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתוב בלא יו"ד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם - שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם - שהכל יפירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד - אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעציל לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

בימי רבי יוסי היו אותם פריצים שהיו שודדים בקהרים עם פריצי אמות העולם, וכשמוצאים בן אדם ותופסים אותו להרגו, היו אומרים לו: מה שמך? אם היה יהודי - היו הולכים עמו ומוציאים אותו מן הקהרים, ואם היה איש אחר - הורגים אותו. [והרי] והיה אומר רבי יוסי, ראויים אלו בכל זה להכנס לעולם הבא.

תנ"א אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא) פותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יפירו לקרותו השם הידוע ממזר, דכיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעציל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומוי דרבי יוסי הוו אנון פריצי דהוו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משכחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הוו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הוו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. (והא) והיה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

תָּנוּ וּבָנָן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בְּאֵין לְעוֹלָם אֱלֹא
בְּקוֹלוֹת, קוֹל חֲזָה דְּכְתִיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדִּי
בָּנִים וּכְתִיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים
דְּכְתִיב, (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמָּיִם וּכְתִיב, (מלכים א יח) כִּי
קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲזִית הַמַּתִּים דְּכְתִיב, (ישעיה מ)
קוֹל קוֹרָא בַּמְדַּבֵּר. מְאִי בְעֵי הֵכָא קָלָא בַּמְדַּבְּרָא.

אֱלֹא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֵלֵין אַנּוּן קָלִיָּא לְאַתְעָרָא מִתִּי
מְדַבֵּר, וּמִכְּפִאן דְּהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי
יִוְחָנָן הָא תַנּוּן כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקַבְרֵי נִכְנַס בְּקוֹלוֹת.
כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתְּחִיטָה הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׂיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת
בְּבִתֵּי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת (ישעיה כ"ו) הִקִּיצוּ וּרְנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֶךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דְּכְתִיב,
(ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֹרוֹת טִלְף וְאַרְצָךְ רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר,
(ע"ב מדרש הנעלם).

וּתְרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הַגֵּר הַמְצִרִית אֲשֶׁר יִלְדָה
לְאַבְרָהָם מִצְחָק. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא,
מִיּוֹמָא דְאַתְיִלִּיד יִצְחָק וְהָוָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵיתָא
דְּאַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעְאֵל בְּשָׂמָא, בְּאַתְרָא
דְּדַהֲבָא שְׂרִיָּא סוּסְפִיתָא לֹא אֲדַכְּרָא קַמֵּיהָ,
וּבִגִּין כֶּף אֶת בֶּן הַגֵּר הַמְצִרִית, גִּבְרָא דִּלָּא
יִתְחַזִּי לְאַדְפְּרָא קַמֵּיהָ דִּיִּצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וּתְרָא שָׂרָה, בְּעֵינָא דְקָלָנָא
חֲמַאת לִיהָ שָׂרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיהָ
בְּעֵינָא דְאִיהוּ בְּרָא דְאַבְרָהָם, אֱלֹא דְאִיהוּ
בְּרָא דְהַגֵּר הַמְצִרִית, וּבִגִּין כֶּף וּתְרָא שָׂרָה.
דְּשָׂרָה חֲמַאת לִיהָ בְּעֵינָא דָּא וְלֹא אַבְרָהָם,
דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְתִיב אֶת בֶּן הַגֵּר אֱלֹא אֶת
בְּנוֹ.

הָא חֲזִי, לְבַתָּר מַה כְּתִיב וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד
שְׂרָאָתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זו וְלֹא אַבְרָהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְתוּב אֶת בֶּן הַגֵּר, אֱלֹא אֶת בְּנוֹ.
בֵּא רְאֵה אַחַר כֶּף מַה כְּתוּב, וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ. וְלֹא כְתוּב עַל אוֹדֶת

שָׁנוּ וּבָנָנוּ, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים
הִלְלוּ אֵינָם בְּאִים לְעוֹלָם אֱלֹא
בְּקוֹלוֹת: קוֹל חֲזָה, שְׁפָתוֹב
(בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדִּי בָּנִים,
וְכְתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁפָתוֹב
(תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם,
וְכְתוּב (מלכים א-יח) כִּי קוֹל הַמּוֹן
הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲזִית הַמַּתִּים,
שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא
בַּמְדַּבֵּר. מַה צְרִיף כְּפִאן קוֹל
בַּמְדַּבֵּר?

אֱלֹא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוּ
אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מִתִּי מְדַבֵּר.
וּמִכְּפִאן שְׁהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי יִוְחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ,
כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקַבְרֵי, נִכְנַס
בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתְּחִיטָה
הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׂיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה
בַת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת בְּבִתֵּי
קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת: (ישעיה כו) הִקִּיצוּ
וּרְנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי. וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת
בְּטַל שֶׁל אֹרֶךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה,
שְׁפָתוֹב (שם) כִּי טַל אֲוֹרוֹת טִלְף
וְאַרְצָךְ רְפָאִים תְּפִיל. אָמַן כֶּן יְהִי
רְצוֹן. עַד כִּאֵן מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וּתְרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הַגֵּר הַמְצִרִית
אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק. אָמַר
רַבִּי חֲזִיָּא, מִיּוֹם שְׁנוּלֵד יִצְחָק
וְהָוָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא
הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשָׂם. בְּמָקוֹם
שְׁהָבָה שְׂוֹרָה, לֹא נִזְכָּר פְּסֻלַת
לְפָנָיו, וְלִכֵּן אֶת בֶּן הַגֵּר הַמְצִרִית,
אִישׁ שְׂלֵא רְאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו
יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וּתְרָא שָׂרָה,
בְּעֵין שֶׁל קָלוֹן רְאָתָה אוֹתוֹ שָׂרָה,
שְׂלֵא רְאָתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שְׁהוּא כֶּן
אַבְרָהָם, אֱלֹא שְׁהוּא כֶּן הַגֵּר
הַמְצִרִית, וּמִשּׁוּם כֶּף וּתְרָא שָׂרָה.

שְׂרָאָתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זו וְלֹא אַבְרָהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְתוּב אֶת בֶּן הַגֵּר, אֱלֹא אֶת בְּנוֹ.
בֵּא רְאֵה אַחַר כֶּף מַה כְּתוּב, וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ. וְלֹא כְתוּב עַל אוֹדֶת

בְּעֵינַי אֲבָרְהָם עַל אֹדוֹת בְּנֹו. וְלֹא כְּתִיב עַל
אֹדוֹת בֶּן הֶגֶר הַמִּצְרִית. בְּגִין כֶּף וַתֵּרָא שָׂרָה
אֶת בֶּן הֶגֶר הַמִּצְרִית. וְלֹא חֲמַאת דְּאִיהוּ בְּרִיה
דְּאֲבָרְהָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר הַאי קָרָא תוּשְׁבֵיחָתָא
דְּשָׂרָה אִיהוּ, בְּגִין דְּחֲמַאת לִיה דְּקָא
מִצְחָק לְפֹוכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אָמְרָה, וְדָאֵי לָאו
בְּרָא דָא בְּרָא דְאֲבָרְהָם לְמַעַבְד עוֹבְדוּי
דְאֲבָרְהָם, אֲלֵא בְּרָא דְהֶגֶר הַמִּצְרִית אִיהוּ
אֲהִיר לְחוּלְקָא דְאִמִּיה, בְּגִין כֶּף וַתֵּאמֶר
לְאֲבָרְהָם גְּרִשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ, כִּי לֹא
יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עִם יִצְחָק.

וְכִי סִלְקָא דְעֵתָף דְקִנֵּי לָהּ שָׂרָה אוֹ לְבָרָה, אִי
הָכִי לֹא אוֹדֵי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲמָה,
דְּכְתִיב כֹּל אֲשֶׁר תֵּאמֶר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע
בְּקוּלָהּ. אֲלֵא בְּגִין דְּחֲמַאת לִיה בְּפֹוכְבִּים
וּמְזֻלוֹת וְאִמִּיה אוּלְפָּא לִיה נְמוּסֵי דְפֹוכְבִּים
וּמְזֻלוֹת, בְּגִין כֶּף אֲמַרְת שָׂרָה כִּי לֹא יִירֶשׁ בֶּן
הָאֵמָה הַזֹּאת, אָנָּא יִדְעֵנָּא דְלֹא יִרִית לְעֵלְמִין
חוּלְקָא דְמַהִימְנוּתָא, וְלֹא יִהְיֶה לִיה עִם בְּרִי
חוּלְקָא לָא בְּעֵלְמָא דִּין וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאִתִּי,
וּבְגִין כֶּף אוֹדֵי עֲמָה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעָא לְאַפְרָשָׁא בְּלַחוּדוּי
זֶרְעָא קִדְשָׁא כְּדָקָא יְאוּת, דְּבְגִין
כֶּף בְּרָא עֵלְמָא דְהָא יִשְׂרָאֵל סְלִיק בְּרַעוּתָא
דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַד לֹא יִבְרִי עֵלְמָא, וּבְגִין
כֶּף נִפְק אֲבָרְהָם לְעֵלְמָא וְעֵלְמָא מִתְקִיִּים
בְּגִינִיה, וְאֲבָרְהָם וְיִצְחָק (ל) קִיִּימוּ וְלֹא
אֲתִיִּשְׁבוּ בְּדוּכְתִייהוּ עַד דְּנִפְק יַעֲקֹב לְעֵלְמָא.
בֵּינן דְּנִפְק יַעֲקֹב לְעֵלְמָא אֲתִקְיִימוּ אֲבָרְהָם
וְיִצְחָק וְאֲתִקְיִים כֹּל עֵלְמָא, וּמִתְמַן נִפְק
עֲמָא קִדְשָׁא לְעֵלְמָא, וְאֲתִקְיִים כֹּלָּא כְּגוּוֹנָא
קִדְשָׁא כְּדָקָא יְאוּת, וּבְגִין כֶּף אָמַר לִיה

בֶּן הֶגֶר הַמִּצְרִית. מִשּׁוּם כֶּף וַתֵּרָא
שָׂרָה אֶת בֶּן הֶגֶר הַמִּצְרִית, וְלֹא
רָאָתָה שֶׁהוּא בֶּן אֲבָרְהָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה
תְּשַׁבַּחַת לְשָׂרָה הוּא. מִשּׁוּם
שְׂרָאָתָה אוֹתוֹ מִצְחָק לְכּוֹכְבִּים
וּמְזֻלוֹת, אָמְרָה וְדָאֵי שְׁבִין זֶה
אִינוּ בְּנֹו שֶׁל אֲבָרְהָם לְעִשׂוֹת אֵת
מַעֲשֵׂי אֲבָרְהָם, אֲלֵא בֶּן הֶגֶר
הַמִּצְרִית הוּא, חֲזוּר לְחַלֵּק שֶׁל
אִמּוֹ. לְכֵן וַתֵּאמֶר לְאֲבָרְהָם גְּרִשׁ
הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ כִּי לֹא
יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עִם
יִצְחָק.

וְכִי עָלָה עַל דְּעֵתָף שְׁקִנְיָא לָהּ
שָׂרָה אוֹ לְבֵן שְׁלָה? אִם כֶּף, לֹא
הָיָה מוֹדָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עֲמָה, שְׁכַתּוּב כֹּל אֲשֶׁר תֵּאמֶר
אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוּלָהּ. אֲלֵא
מִשּׁוּם שְׂרָאָתָה אוֹתוֹ עִם כּוֹכְבִּים
וּמְזֻלוֹת וְאִמּוֹ מְלַמֶּדֶת אוֹתוֹ
מִנְהִיגֵי עֲבוּדָה זָרָה, לְכֵן אָמְרָה
שָׂרָה כִּי לֹא יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה
הַזֹּאת. אֲנִי יוֹדַעַת שְׁלֹא יִירֶשׁ
לְעוֹלָמִים אֵת חֵלֶק הָאֲמוּנָה, וְלֹא
יִהְיֶה לוֹ עִם בְּנֵי חֵלֶק לֹא בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וְלְכֵן
הוֹדָה עֲמָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְצָה לְהַפְרִיד
לְבַדּוֹ אֵת הַזֶּרַע הַקְּדוֹשׁ כְּרֵאוּי,
שְׁמִשּׁוּם כֶּף בְּרָא אֵת הָעוֹלָם,
שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל עָלָה כְּרִצּוֹן הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַד שְׁלֹא נִכְרָא הָעוֹלָם,
וְלְכֵן יִצָּא אֲבָרְהָם לְעוֹלָם
וְהָעוֹלָם הָיָה מִתְקַיֵּם בְּגִלּוּוֹ,
וְאֲבָרְהָם וְיִצְחָק (ל) עֲמָדוּ וְלֹא
הִתְיַשְׁבוּ בְּמִקּוּמָם עַד שִׁיִּצָּא
יַעֲקֹב לְעוֹלָם.

בֵּינן שִׁיִּצָּא יַעֲקֹב לְעוֹלָם,
הִתְקִיִּמוּ אֲבָרְהָם וְיִצְחָק וְעַמְדוּ כֹּל
הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם יִצָּא הָעָם הַקְּדוֹשׁ
לְעוֹלָם וְהִתְקַיֵּם הַכֹּל בְּגוֹן קְדוּשׁ
כְּרֵאוּי. וְלְכֵן אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כֹּל אֲשֶׁר תֵּאמֶר אֵלֶיךָ

שָׁרָה שָׁמְעָה בְּקוֹלָהּ פִּי בְיִצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְעָל. מִה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִיךָ וּתְתַע בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סימן ט)
וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְגוֹמֵר (בראשית כא). רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מִה זֶה שֵׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֵד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה. כְּתוּב כְּאֵן שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ט) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מִה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אִף כְּאֵן עַל הַשְּׂכִינָה. מִה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ, שְׂכָתוּב (בראשית כא) וּתְלִיךָ וּתְתַע. מִה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַיִת אָבִיָּה. כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת.

כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְלֵי אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ.

בֹּא רְאֵה, בְּהַתְחַלָּה כְּשֶׁהִלְכָה מִלְפָּנַי שָׁרָה מִה כְּתוּב? כִּי שָׁמְעָה ה' אֵל עֲנִיָּה. וְכֵאֵן שְׁטַעֲתָה אַחַר כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, אִף עַל גַּב שְׂכָתוּב וּתְשֵׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ, מִה כְּתוּב? כִּי שָׁמְעָה אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעֵר, וְלֹא כְּתוּב כִּי שָׁמְעָה אֱלֹהִים אֶת קוֹלָהּ.

בְּאִשְׁרָה הוּא שֵׁם, הָרִי פְּרִשׁוּיָה שְׁלֵא כֵר עֲנֵשׁ הוּא אֲצֵל בַּיִת הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהָרִי בַּיִת דִּין שֶׁל מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבַיִת שֶׁל מַעֲלָה מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאִף עַל גַּב שְׁהִיָּה רִשְׁעָה, אֵינּוּ כֵן עֲנֵשׁ. וְהָרִי פְּרִשׁוּיָה, וְזֶהוּ שְׂכָתוּב בְּאִשְׁרָה הוּא שֵׁם.

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׁרָה שָׁמְעָה בְּקוֹלָהּ פִּי בְיִצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְעָל. מִה כְּתוּב לְבָתֵּר וּתְלִיךָ וּתְתַע בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סימן יט)

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְכו', רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מִהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמוּד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה כְּתוּב הֵכָא שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְכְתוּב הֵתָם (שְׁמוֹת ט"ו) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מִה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הֵכָא עַל הַשְּׂכִינָה. מִה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְכְּתוּב וּתְלִיךָ וּתְתַע מִהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַיִת אָבִיָּה כְּתוּב הֵכָא וּתְתַע וְכְתוּב הֵתָם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עד כֵּן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתוּב הֵכָא וּתְתַע וְכְתוּב הֵתָם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינָיָה דְאַבְרָהָם לֹא שְׂבִיק. לֵה וּלְבָרָהּ. הֵא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אֲזַלְתָּ מִקְמָה דְשָׂרָה מִה כְּתוּב כִּי שָׁמְעָה יי אֵל עֲנִיָּה. וְהַשְׂתָּא דְטַעֲתָא בְּתַר כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת אִף עַל גַּב דְכְּתוּב וּתְשֵׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מִה כְּתוּב כִּי שָׁמְעָה אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעֵר. וְלֹא כְּתוּב כִּי שָׁמְעָה אֱלֹהִים אֶת קוֹלָהּ.

בְּאִשְׁרָה הוּא שֵׁם. הֵא אוּקְמוּהָ דְלָאוּ בַר עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבִּי בִי דִינָא דְלַעֲיִלָא, דְהָא בִי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנִישִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיִלָא, וּבִי דִינָא דְלַעֲיִלָא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וְלַהֲלָאָה. וְאִף עַל גַּב דְחִיִּיבָא הוּא, לָאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְּתוּב בְּאִשְׁרָה הוּא שֵׁם.

אמר רבי אלעזר, אם כף, מי שמסתלק מהעולם בטרם הגיעו ימיו לעשרים שנה, מאיזה מקום נענש, משום שהרי משלש עשרה שנים ומטה אינו בר ענשים אלא בחטאי אביו, אבל משלש עשרה ומעלה מהו? אמר לו, הקדוש ברוך הוא חס עליו ושימות זכאי (ולא ימות חייב), ונותן לו שכר טוב בעולם ההוא, ולא ימות חייב שיענש באותו עולם, ובארובה.

אמר לו, אם אינו חייב ולא הגיעו ימיו לעשרים שנה, כיון שהסתלק מהעולם במה הוא ענשו? אמר לו, בזה מתקנים, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. שפשענש יורד לעולם, הוא (הדין) פוגע בלי כונה למעלה ולמטה באותו משחית, ויענש כשלא משגיחים עליו למעלה.

ועליו כתוב (שם ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. את - לרבות מי שלא הגיעו ימיו להענש. עוונותיו ילכדנו (את הרשע), ולא בית הדין שלמעלה. ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין שלמטה. לכן כתוב כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. מלא בוא"ו למה? אלא בשני צדדים הוא [הס]. סוד של חכמה אחד. שהוא הסוד של דרגה של חכמה, המקום ששורה בו יעקב. אבל פסוק זה נאמר על הגלות של ישראל. שפשהם בתוף הגלות, אותו זמן שיפקדו [בו] יעקב, הם יפקדו בסוד של וא"ו, והוא באלף הששי.

ופקודה בסוד של וא"ו ששה רגעים וחצי זמן. ובזמן של ששים שנים לבריח הדלת באלף

אמר רבי אלעזר אי הכי מאן דאסתלק מעלמא עד לא מטון יומי לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איהו אלא בחטאי דאבוי. אבל מתליסר שנין ולעילא מהו, אמר ליה קדשא בריך הוא חס עליה דלימות זכאי (ולא לימות חייב) ויהיב ליה אגר טב בההוא עלמא, ולא לימות חייב דיתענש בההוא עלמא ואוקמוה.

אמר ליה אי חייבא הוא ולא מטון יומי (ד) קיט ע"א) לעשרין שנין מהו כיון דאסתלק מעלמא במאי הוא עונשיה. אמר ליה בדא אתקיים (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא איהו (דינא) אערע בלא כונה לעילא ותתא בההוא מחבלא ויתענש פד לא אשגחו עליה מלעילא.

ועליו פתיב, (משלי ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה מאן דלא מטון יומי לאתענשא. עוונותיו ילכדנו (את הרשע) ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך ולא בי דינא דלתתא. בגין כן פתיב כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בוא"ו אמאי. אלא בתרין סטרין איהו (אנני). רזא דחכמתא חדא. דאיהו רזא דרגא דחכמתא. אתר דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דכד אנון גו גלותא, ההוא זמנא דיתפקדון (ביה יעקב) יתפקדון ברזא דוא"ו. ואיהו באלף שתיתאה.

ופקודה ברזא דוא"ו שית רגעי ופלא עידן. ובזמנא דשתין שנין לעבורא דדשא

בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה יָקִים אֱלֹהִי שְׁמִיָּא פְּקִידוֹ
 לְבִרְתִּיהָ דִּיעֶקֶב. וַיִּמָּהֵהוּא זְמַנָּא עַד דִּיהָא לָּהּ
 זְכִירָה שִׁית שָׁנִין וּפְלָגָא. וַיִּמָּהֵהוּא זְמַנָּא שִׁית
 שָׁנִין אַחְרָנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (וַתֵּלֶת) וַתֵּרִין וּפְלָגָא.
 בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגַּלִּי מִלְּפָא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
 דְּגַלְלִיל, וְכַד פְּכָבָא דְּבַסְטָר מְזַרְח
 יִבְלַע שְׁבַע פְּכָבִיא מְסֻטָר צְפוּן, וְשְׁלֵהוּבָא
 דְּאַשָּׂא אוּכְמָא תְּהָא תְּלִיא בְּרִקִּיעָא שִׁיתִין
 יוּמִין, וַיִּקְרַבִּין יִתְעַרוּן בְּעֵלְמָא לְסֻטָר צְפוּן,
 וַתֵּרִין מְלָכִין יִפְלוּן בְּאַנּוּן קְרַבִּין.

הַשְּׁשִׁי, יָקִים אֱלֹהִי הַשְּׁמַיִם
 פְּקִידָה לְבַת יַעֲקֹב. וַיִּמָּאוּתוּ זְמַן
 עַד שִׁיְהִיָּה לָּהּ זְכִירָה - שֵׁשׁ שָׁנִים
 וַחֲצִי. וַיִּמָּאוּתוּ זְמַן שֵׁשׁ שָׁנִים
 אַחֲרוֹת, וְהֵם שְׁבַעִים (וַשְּׁלֹשׁ)
 וַשְּׁתִּים וַחֲצִי.

בְּשָׁשִׁים וְשֵׁשׁ יִתְגַּלֶּה מֶלֶךְ
 הַמְּשִׁיחַ בְּאַרְץ הַגְּלִיל, וְכוּכָב
 אֶחָד בְּצַד מְזַרְח יִבְלַע שְׁבַעָה
 כּוּכָבִים מְצַד צְפוּן, וְשְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ
 שְׁחוּרָה תִּהְיֶה תְּלוּיָה בְּרִקִּיעַ
 שְׁשִׁים יוֹם, וַיִּקְרַבוּת יִתְעוֹרְרוּ
 בְּעוֹלָם לְצַד צְפוּן, וּשְׁנֵי מְלָכִים
 יִפְלוּ בְּאוֹתָם קְרַבוּת.

וַיִּזְדַּוְּגוּן כָּל הָעַמִּים עַל בֵּית יַעֲקֹב
 לְדַחֲוֹת אוֹתָהּ (אוֹתָם) מִהָעוֹלָם. וְעַל
 אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, (וְהִיחָה) (יִרְמִיָּה ל)
 וְעַת צְרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמְנָה
 יִנְשַׁע, וְאִזּוּ יִסְתַּיְמוּ הַנְּפֹשׁוֹת
 מִהַגּוֹף וְרוּצִים לְהַתְּחַדֵּשׁ, וְסִימָן
 לְדָבָר - (כָּל הַנְּפֹשׁ לְבִית יַעֲקֹב הִבָּא מִצְרִימָה
 שְׁבַעִים, וְכַתוּב) (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל הַנְּפֹשׁ
 הִבָּא לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה וְגו', כָּל
 נְפֹשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ.

בְּשְׁבַעִים וְשֹׁלֶשׁ כָּל מְלָכֵי הָעוֹלָם
 יִתְפַּנְּסוּ לְתוֹךְ הָעִיר הַגְּדוֹלָה שֶׁל
 רוּמִי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר
 עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיְבַרֵךְ וַאֲבִי אֱלֹגְבִישׁ
 וַיֵּאבְדוּ מִהָעוֹלָם, פְּרִט לְאוֹתָם
 מְלָכִים שְׁלֵא יִגְיעוּ לְשֵׁם וַיִּחְזְרוּ
 לְעוֹרֵר קְרַבוּת אַחֲרֵים. וַיִּמָּאוּתוּ
 זְמַן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּכָל
 הָעוֹלָם, וַיִּתְפַּנְּסוּ עִמּוֹ פְּמָה עַמִּים
 וְכַמְּה חֲזִלוֹת מִכָּל סוּפֵי הָעוֹלָם,
 וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְפַּנְּסוּ בְּכָל
 אוֹתָם מְקוּמוֹת.

עַד שִׁיְשַׁלְּמוּ אוֹתָן שָׁנִים לְמֵאָה.
 אִזּוּ וְאִזּוּ תִתְחַבֵּר עִם ה"א, וְאִזּוּ
 (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֲיֵכֶם
 מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵּי וְגו'. וּבְנֵי
 יִשְׁמַעֲאֵל (יִשְׂרָאֵל) עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ
 זְמַן לְהַתְּעוֹרֵר (עֲלֵיהֶם) עִם כָּל עַמֵּי
 הָעוֹלָם לְבֹא עַל יְרוּשָׁלַיִם,
 שְׁכַתוּב (זְכַרְיָה יד) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל

וַיִּזְדַּוְּגוּן כְּלָהוֹן עַמְּמִיא עַל בְּרִתִּיהָ דִּיעֶקֶב
 לְאַדְחִיָּיא לָּהּ (לִזוּ) מְעֵלְמָא. וְעַל
 הַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (וְהִיחָה) (יִרְמִיָּה ל) וְעַת צְרָה הִיא
 לְיַעֲקֹב וּמִמְנָה יִנְשַׁע וְכַדִּין יִסְתַּיְמוּן נְפֹשֵׁין
 מִגּוּפָא וּבְעֵינֵין לְאַתְחַדֵּשָׁא, וְסִימְנִיָּה (כָּל הַנְּפֹשׁ לְבִית
 יַעֲקֹב הִבָּא מִצְרִימָה שְׁבַעִים וּפְתִיב) (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל הַנְּפֹשׁ
 הִבָּא לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה וְגו' כָּל נְפֹשׁ שְׁשִׁים
 וְשֵׁשׁ.

בְּשְׁבַעִין וַתֵּלֶת כָּל מְלָכֵי עֵלְמָא יִתְפַּנְּשׁוּן לְגוֹ
 קְרַתָּא רַבְתָּא דְרוּמִי, וְקַדְשָׁא בְרִיָּה
 הוּא יִתְעַר עֲלֵיהוּ אֲשָׁא וּבְרַדָּא וְאַבְנֵי
 אֱלֹגְבִישׁ וַיִּתְאַבְּדוּן מְעֵלְמָא, בַּר אַנּוּן מְלָכִין
 דְּלֹא יִמְטוּן לְתַמָּן וַיִּהְיֶדְרוּן לְאַגְחָא קְרַבִּין
 אַחְרָנִין. וַיִּמָּהֵהוּא זְמַנָּא מִלְּפָא מְשִׁיחָא יִתְעַר
 בְּכָל עֵלְמָא, וַיִּתְפַּנְּשׁוּן עִמֵּיהָ פְּמָה עַמִּין וְכַמְּה
 חֲזִילִין מִכָּל סִיפֵי עֵלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 יִתְפַּנְּשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עַד דְּאַשְׁתַּלִּימוּ אַנּוּן שָׁנִין לְמֵאָה, פְּדִין וְאִזּוּ
 יִתְחַבֵּר בַּה"א, וְכַדִּין (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת
 כָּל אַחֲיֵכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵּי וְגו'. וּבְנֵי
 יִשְׁמַעֲאֵל (יִשְׂרָאֵל) זְמִינִין בַּהֵהוּא זְמַנָּא לְאַתְעַרָּא
 (עֲלֵיהוֹן) עִם כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא לְמִיתֵי עַל יְרוּשָׁלַם
 דְּכְתִיב, (זְכַרְיָה יד) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתוּב (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבַתֵּר וּא"ו זְעִירָא יִתְעַר לְאַתְחַבְּרָא וּלְחַדְשָׁא נְשַׁמְתִּין דְּהוּו עֲתִיקִין בְּגִין לְחַדְתָּא עַלְמָא כְּמָה דְכְתִיב, (שם קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאַתְחַבְּרָא כְּדָקָא יְאוּת. יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לְנַחְתָּא לֹון לְעַלְמָא וּלְמַהוּי כְּלַהוּן בְּרִיין חֲדַתִּין לְחַבְּרָא עַלְמִין כְּלַהוּ פְּחַד.

אַחַר כֵּן וְא"ו קִטְנָה תַתְּעוֹרֵר לְהַתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נְשַׁמּוֹת שְׁהִיוּ יְשׁוּנוֹת כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וּכְתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהַתְחַבֵּר כְּרַאוּי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וּשְׁפָלָם יְהִיו בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

זְכַאִין אַנוּן כָּל אַנוּן דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּעַלְמָא בְּסִיפֵי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה לְמִיעַל בְּשַׁבְתָּא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי לְאַזְדַּוּוּגָא כְּדָקָא יְאוּת וּלְמַלְקֵט נְשַׁמְתִּין חֲדַתִּין לְמַהוּי בְּעַלְמָא עִם אַנוּן דִּישְׁתַּאֲרוּ בְּקַדְמִיתָא דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוּף הָאֶלְף הַשְּׁשִׁי לְהַכְּנֵס לְשַׁבַּת, שְׁהָרִי אֲזִי הוּא יוֹם אֶחָד לְקַב"ה לְבַדּוֹ, לְהַזְדַּוּג כְּרַאוּי וּלְלַקֵּט נְשַׁמּוֹת חֲדָשׁוֹת שִׁיהִיו בְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ כְּרַאשׁוֹנָה, שֶׁכְּתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְרַגִּין כְּחַדָּא דָּא בְּדָא.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. זוֹהִי הַשְּׁלָמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זֶה עִם זֶה. צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם, שְׁפָלָם יְהִיו בְּצַד הַרְחָמִים וְלֹא יְהִיו מְצַד הַדִּין, מִשׁוּם שִׁישׁ בְּעַלֵּי שְׁלִיחִים מְצַד הַרְחָמִים וּמְצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שְׁבָאִים מְצַד הַרְחָמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת שֶׁל דִּין בְּעוֹלָם כָּלָל.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחָן דְּעַבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא (דף קיט ע"ב) בְּעַלְמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּו מְסֻטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרֵי שְׁלִיחָן מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וּמְסֻטְרָא דְדִינָא קְשִׁיא. אַנוּן שְׁלִיחָן דְּאִתִּין מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי לֹא עַבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא דְדִינָא בְּעַלְמָא כָּלָל.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְרַגִּין כְּחַדָּא דָּא בְּדָא. צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחָן דְּעַבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא (דף קיט ע"ב) בְּעַלְמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּו מְסֻטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרֵי שְׁלִיחָן מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וּמְסֻטְרָא דְדִינָא קְשִׁיא. אַנוּן שְׁלִיחָן דְּאִתִּין מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי לֹא עַבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא דְדִינָא בְּעַלְמָא כָּלָל.

וְאִי תִימָא הָא מְלֹאכָא דְאַתְגְּלִי לִיָּה לְכַלְעָם הָא תְּגִינָן שְׁלִיחָא דְרַחְמֵי הָוָה וְאַתְהַפֵּךְ

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמְּלֹאךָ שֶׁהַתְּגַלָּה לְכַלְעָם, הָרִי שְׁגִינּוּ שְׁלִיחַ שֶׁל רַחְמִים וְהַתְּהַפֵּךְ לְדִין - לֹא! לְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֵּה. אֵלֹא

נא) עבודת ישראל: על ידי מאמר הזהר נמתקו כל הדינים

וכאשר התעוררתי בחצות הלילה וראיתי אגרת אחד מונח לפני אשר מעודי בחבלי שנה על עיני לא יכלתי לקרותו עד אשר למדתי תורת ביספר תקוני זהר הקדוש והוא מחצות עד שעה ב' ואז נזכרתי לקרות האגרת של מעלת כבוד תורתו והבינותי על ידי מאמר הזהר הנזכר שנמתקו כל הדינים.

(עבודת ישראל להמגיד הקדוש מקאזניץ זכרוננו לחיי העולם הבא, אגרת הקדש)

אשר חנו לו אלקים עשר, חטאיו בצדקה יפרק, וירבה בימים אלו בצדקה ולמוד זהר ותקונים ותהלים.

(מורה באצבע סימן ח' אות רמח)

נב) בשנת תצ"א בקיץ היה גזרות נוראות מאת האפיפיור של אותו הזמן לבער ספרי התלמוד וכל גדולי ישראל עסקו בזה האיר ל בטל הגזרה – ולמדו זהר ותקונים וזהר חדש בלי הפסק מעלות השחר עד צאת הכוכבים, אפלו בזמן התלמוד הכללי

והנה בשנת תצ"א בקיץ היה גזרות נוראות מאת האפיפיור של אותו הזמן, ואחד הגזרות היה לבער ספרי התלמוד של בני ישראל, ומוכן כי זה היה צרה נוראה מאד וכל גדולי ישראל עסקו בזה האיר ל בטל הגזרה, והגאון ר"י באסאן רבו של רבינו שאל את רבינו לבאר לו סוד הענין שיהיה כח פזה להסטר אחרא נגד התורה, ורבינו השיב לו בבאור מספיק סוד כל הענין, וכן כותב לו רבינו כי הוא ראה זאת מקדם והקדים רפואה למכה ותקן בהשיבה שלו שילמדו זהר ותקונים וזהר חדש בלי הפסק מעלות השחר עד צאת הכוכבים.

ועוד הוסיפו בלמוד התמידי של הזהר הקדוש ללמוד כל היום כלו ועוד שש שעות בלילה חוץ מן הלילות ממוצאי יום כפור וכו' וכן הוסיפו שלא לפסק מן הלמוד של הזהר אפלו בזמן הלמוד הכללי של כבוד מורנו הרב רבי מ"ח.

(זרים משה משפט הבה"ת אות יד)

לימוד היומי - יב חשון

נג) בלילה ילמד זהר פי בזכותו יצאו ישראל מהגלות
 אם זכה לחכמת אמת, מסגלת ההצלחה בעתים הללו, כי אז נאמר סוד הויה ליראיו, ואין האשה מגלה סתרה אלא לבעלה. ובלילה ילמד זהר באשמורות פי בזכותו יצאו ישראל מהגלות והגלות נמשל ללילה ומי שלא זכה להבין בזהר אף על פי כן יקרא פי הלשון מסגל לזכר הנשמה ולהאירה זהר נפלא. ובספר התקונים על היותר טוב וכשלומד זהר יעין לחכמת אמת בכל מלה ומלה כי כל אות חדוש בפני עצמו והדברים הנראים פשוטים אינם רק סוד.

(סדור רבי שבתי ראשקובער סדר למוד דף יז)

נד) כָּבֵר עֲשִׂינוּ חֲשׁבוֹן שׁכ"ה (325) דְּפִין שֶׁל דְּפוּס מְנַטּוּבָה מִזְהַר לְחַמְשָׁה לֵילוֹת יִשְׁלִים הַזֶּהָר וְתִקּוּנִים

יזהר שיהיה לו קביעות בזהר אחד לגירסא ואחד לעיוני, ויקדים אל המעין ואחר כך לגירסא כשיקרא בקול תעורר הפונה ותעבר השנה כבר עשינו חשבון שכ"ה (325) דפין של דפוס מנטובה מזהר לחמשה לילות ישלים הזהר ותקונים.

(סדור רבי שבתי ראשקובער סדר למוד דף יז)

נה) לְגַרְסַּי אֵינִישׁ אֶף עַל גַּב דְּלֵא יֵדַע מַה קָאָמַר

כי הלומד בתורה ומבין ומכיר בפלפול וסברת התורה ומתענג לזה לא נקרא למוד התורה עבודה ויגיעה ועמל כי בזה שאדם נהנה ושמח לא יעף ולא יגע וכמו שאמר במדרש (ילקוט שמעוני, ישעיה פרק מג,

רמז תנו): ולא אותי קראת יעקב וכו' את טרח כל יומא ולית את לעי וצלוני קמי את לעית. כי רק הלומד תורה מתוך הדחק ומתוך טרוף הדעת אף שאיננו מבין בה היטב רק שלומד מצד שהוא תורת הנה כמו שאמר דוד המלך עליו השלום ממשפטיך לא סרתי יען כי אתה הורתני וזה באור הכתוב גרסה נפשי מלשון לגרס איניש שלומד אני מצוותיך אף כי איננו מבין טעמה אף תאותי היא אל משפטיך יען כי הוא משפטיך וכמאמרם זכרונם לברכה **לגרס איניש אף על גב דלא ידע מה קאמר** ואצל זה הלומד על אפן זה אצלו נקרא יגיעה ועבודה ועמל כי לא ירגיש התענוג מהתורה ואצל זה נקרא כל התורה חקה בלא טעם כי זה אינו מבין טעמה מפני דחוק וטרוף הדעת שלו וזה הפרוש שתהיו עמלים בתורה הינו שתלמדו התורה אף שיהיה בדרך חקה וברב עמל ויגיעה.

(ישמח ישראל פרשת בחקותי)

נו פדאי הוא רבי שמעון לסמך עליו בשעת הדחק ובפרט בסוף יומיא אילין באחרית ימי גלות אדום ורבי שמעון בן יוחאי בכחו ובכח הזהר הקדוש חבורו דיתפרנסון בדרא בתראה להציל מחבלי משיח ויפקון מן גלותא בכחו

בברכות (דף ס:) פדאי הוא רבי שמעון לסמך עליו בשעת הדחק וכן עוד בכמה דוכתי בש"ס ולשון בשעת הדחק (דוקא) יש לומר על פי דברי הש"ס ספה (מה): שאמר רבי שמעון בן יוחאי (דהוא סתם רבי שמעון בכל מקום) יכולני לפטר את כל העולם מן הדין מיום שנברא העולם עד סופו והאחרון הכביד כעת סופו של גלות אדום (שהוא קדם ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן) שרבי שמעון בן יוחאי הוא שעמד בנפשו כנגד מלכי רומי (אדום) כדאמרינן בשבת, ועל כן אמר המלך אז שמעון שגנה יהרג, ובפרט בסוף יומיא אילין באחרית ימי גלות אדום, וזהו רבי שמעון בן יוחאי בכחו ובכח הזהר הקדוש חבורו דיתפרנסון בדרא בתראה להציל מחבלי משיח ויפקון מן גלותא בכחו

ואלו הימים נקראים שעת הדחק בדוחקא (דגלותא) בתר דוחקא כמבאר בזהר הקדוש, על כן שפיר אמרו (רק ברשב"י) **כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק שעומד בעודנו בשעת הדחק הינו בשנים האלו ועל זכותו אנו סומכין כנזכר.**

(דברי תורה מהדורא ט' אות לט)

לימוד היומי - יג חשון

(נז) בכח רשב"י יתחזקו עד ביאת גואל צדק – רשב"י ממשיך גם אחרי הסתלקותו שלא יסיר מאתנו אור זהר בהירתו להאיר מתוך חשכה לכל אחד ואחד

מה דמצינו הרבה פעמים בזהר הקדוש ובתקונים כדאמר רבי שמעון בן יוחאי דברי תורה ואיגלי רזין עילאין הוו בכו חבריא ואמרו וי כד תסתלק מן עלמא מאן ינהיר נהורא דאורייתא וכו' וישתומם כל עובר על זה וכיוצא לשונות כאלו שנמצאו שם לומר זה לאדם חי בפניו לעורר קינה מה שיהיה בעת פטירתו בפרט לרבי שמעון בן יוחאי רבם ואיך יפתחו פה וכו' לדבר כזה אך היה להם כנראה ההכרח מחמת ששמעו מרבי שמעון בן יוחאי שצוח וי דגלותא יתמשך וידעו והבינו גדל החשכות שיהיה אחרי הסתלקותו והדורות הולכים וחסרים מההתגלות הנסיונות וההסתר תגבר חס ושלום ולאשר ידעו כי בכח רשב"י יתחזקו עד ביאת גואל צדק וכמו שאמרו בזהר הקדוש כי בהאי חבנורא יתפרנסין בדרא בתראה דייתי מלכא משיחא, על כן עוררו העקר את רשב"י להאיר בדבריו אלו על דורות שלאחריו עד דרא בתראה הזאת וזה יהיה על ידי דברי תורתו על כן בעת מאמריו שאמרו זכאה חולקיהון דחבריא דשמעון מילי דאורייתא מפומך עוררו אותו לזכר להמשיך כח קדשת תורתו גם אחרי הסתלקותו שלא יסיר מאתנו אור זהר בהירתו להאיר מתוך חשכה לכל אחד ואחד מבני תורה ובהכרח היה להם למען תקון עולם בדורות הבאים לעורר הרחמנות בלבם מה שיהיה אחריו כדי

להמשיך הפח לטובה להקימנו בגלותנו כן יהי רצון במהרה
בימינו.

(דברי תורה מהדורא קמא אות ס')

נח) הלומד הזהר אפלו אינו יודע ואינו מבין מה שמוציא
מפיו הקדוש ברוך הוא מתקן דבריו

הלומד הזהר אפלו אינו יודע ואינו מבין מה שמוציא
מפיו הקדוש ברוך הוא מתקן דבריו וכך אמרו קמאי
ואסמכוהו אקרא ודגלו עלי אהבה אל תקרי ודגלו אלא
ודלוגו.

עין בהרב חיד"א בקונטרס טוב עין בשם הא זכרונו לברכה
ומעשה נורא כזה בצפת תבנה ותכונן, שהיו נוהגים שילכו
למערת רבי שמעון בן יוחאי בכל ליל ל"ג לעומר כמה חכמים
ויחידים, ולומדים שם כל ספר הזהר ומחלקים אותו לכל אחד
מהקוראים חלק אחד. ויהי היום שהיה עמהם איש אחד מיחד
וידוע בפניהם, ונתנו לו חלק אחד מהזהר עם הקוראים לקרות
עמהם, והוא יודע בעצמו שאינו יודע לקרות והוא כבהמה
בצורת אדם. מה עשה אותו האיש? קדם שיגיע העת של
הלמוד יצא לחוץ מהמערה וילך הלך ובכה הרבה מאד, עד
שכמעט נסרו ריסי עיניו מהבכיה ונפלה עליו תרדמה וישן
במקומו, ואז בא אליו רבי שמעון בן יוחאי, זכותו יגן עלינו
אמן, בחלום, ואמר לו: אל תירא ואל תחת, עתה מה לך נרדם,
קום קרא אל אלקיך החלק שעלה בגורלך. השיבו האיש: הרי
אני כבהמה ואיני יודע כלל לקרות. אמר לו רבי שמעון בן
יוחאי: קום קרא ואני אסייעך ותמצא עצמך יודע לקרות
כגדולי החכמים. וכן היה, והקיץ משנתו ומצא עצמו יודע
בטוב, ותמהו עליו כל הרואים אותו שמצאו בו דברים נוראים
שלא ידעו בו מקדם. עד כאן המעשה.

❖ לימוד היומי - יד חשון ❖

ובזה פרוש אדוני אבי זכרוננו לחיי העולם הבא משום הרש"ז זכרוננו לברכה, שזהו מה שאמר הכתוב **תורת הוי"ה תמימה משיבת נפש, דידוע דלמוד הסוד נקרא תורת השם, וכמו שאמרו זכרונם לברכה על פסוק בתורת הוי"ה חפצו זה הסוד ובתורתו זה הפשט וזהו שאמר תורת הוי"ה שהוא תמימה כלומר שצריך ללמד אותה בשלמות וזה שאינו יודע ללמד רבי שמעון בן יוחאי מלמדו ומשיב נפשו וזהו שאמר משיבת נוטריקון מ'למדו תורה ש'מעון ב'ן יוחאי ואמר נפש שכמעט יצאה נפשו וחזרה לו ובזה פרוש גם כן אדוני אבי זכרוננו לחיי העולם הבא שזהו הרמז שרמזו לאיש אחד שהראו לו בחלום תבת בהמה ולא ידע פרושו ופרשו לו **כי יען שמכר ספר הזהר שהיה לו בביתו לכן הראו לו תבת בהמה דראשי תבות ב'ערתהי ה'קדש מ'ן ה'בית רחמנא ליצלן ולפי הכי יתפרש לרמזו לו דאף על גב שאדם הוא כבהמה ואינו יודע לקרות עם כל זה משמאי יכפלו לו שכרו ואפשר שיקרה לו כאשר קרה לאיש הזה אם יכשרו מעשיו ותהיה פונתו לטובה ויש רמז בפסוק **אדם ובהמה תושיע הוי"ה** דתבות **תושיע הוי"ה** עם התבות וב' כוללים של ב' תבות יעלו כמספר תבות **זהר תקונים** בדקדוק צח.****

(הקדמת המוציא לאור זהר דפוס ליוורנו)

נט) גם בכל שבת תקבעו ללמוד שעור בזהר הקדוש

גם בכל שבת תקבעו ללמוד שעור בזהר הקדוש.

(הנהגות הרב רבי יעקב מליסא זכר צדיק לברכה אות ג')

ס) אי אפשר להשיג סתרי האמונה שרשיה ועקריה פי אם בקבלת חכמת האמת

והאמת המקבל שאי אפשר להשיג סתרי האמונה שרשיה ועקריה כי אם בקבלת חכמת האמת כי ממנה ישתלם המאמין בכל

זֶה וּבְזוּלָתָהּ נִמְנַע, וְלָזֶה יִצְטָרֵךְ הַמְאָמִין הָאֲמִתִּי וְהַעוֹבֵד הַשְּׁלָם אַחַר הַיּוֹתוֹ תוֹרְנֵי שְׁלָם לְהַתְעַסֵּק בְּחֻכְמַת הַקְּבֵלָה אֲשֶׁר הִיא נִשְׁמַת הַתּוֹרָה וּמִמֶּנָּה יַעֲמֵד עַל סוֹד הָאֲמוּנָה הָאֲמִתִּית הַמְסַכְּמַת עִם הַדַּת מִכָּל צֶד וְעַל כִּנְנַת הַתּוֹרָה וְהַרְצוֹן וְהַחֲפִץ בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה וְהַמְצוּוֹת וְאַחַר עֲמָדוֹ עַל זֶה יִשְׁתַּדֵּל לְהוֹסִיף לָקַח וּלְהוֹלִיד תּוֹלְדוֹת וְעֲנָפִים דּוֹמִים לְשָׂרְשִׁים אֲשֶׁר בִּידוֹ אֲשֶׁר אֵין זֶה כְּפִי הַשְּׁכָל הָאֲנוּשִׁי כִּי קִצֵּר קִצְרָה יָדוֹ לְהַשִּׁיג הָאֲמִתּ לֹא יוּכַל בְּשׁוּם פְּנִים אֲבָל הוּא כְּפִי הַשְּׁכָל הָאֱלֹקִי לְקַיֵּם פְּלִפְלֵת בְּחֻכְמָה זֶה דֶּרֶךְ הַחַיִּים אֲשֶׁר בּוֹ חַיּוֹ וְדַרְכוֹ הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים וְאֵין הַרְצוֹן בְּהַקְדַּמַת הַתּוֹרָה אֲבָל הַחֻכְמָה הָאֲמִתִּית וּמְנִיעַת לַמּוֹדָה תְּחִלָּה כְּמִנְיַעַת לַמּוֹד הַפִּילוֹסוֹפִיָּה תְּחִלָּה לַחוֹשְׁבִים שֶׁהִיא הַחֻכְמָה הָאֲמִתִּית שֶׁלֹּא רָאוּ אֹר, כִּי מְנִיעַת לַמּוֹד הַפִּילוֹסוֹפִיָּה תְּחִלָּה רָאוּי וּמְחֻיב לְפִי שֶׁהִיא הוֹרֶסֶת וְעוֹקְרֶת שְׂרָשֵׁי דַת הָאֲמִתּ וְדֶרֶכָּהּ דֶּרֶךְ הַמִּינּוֹת וְהַעוֹסֵק בָּהּ קִדְּם שֶׁיְהִיָּה תוֹרְנֵי שְׁלָם בְּעַל אֲמוּנָה שְׁלֵמָה תְּבִיאָהוּ לִיְדֵי מִינּוֹת וּכְפִירוֹת וְכוּ'.

אֲבָל הַחֻכְמָה הָאֲמִתִּית חֹס וְשְׁלוֹם שְׁתוֹרִישׁ שׁוּם אֲמוּנָה רָעָה אוֹ דַעַת נִכְסָד אֲבָל בְּהַפֵּךְ שְׁתַּנְּחִיל הָאֲמִתּ וְהַצֵּדֵק וְתִשְׁרִישׁ אֲמוּנוֹת וְדַעוֹת אֲמִתִּיוֹת בְּלִב לּוֹמְדֶיהָ וְאֵף אִם יִקְדִּימוּהָ לְלַמֵּד הַתּוֹרָה כִּי הִיא הַמוֹצִיאָה לְאוֹר תְּעַלּוּמוֹת הַתּוֹרָה וְעַקְרִיָּה מְחַזְּקַת וְתוֹמְכַת שְׂרָשֵׁיהָ לְפִי שֶׁשְׁתִּיָּהֵן עוֹלוֹת בְּקִנְיָה הַחֻכְמָה הָאֱלֹקִית אֲבָל טַעַם אַחֲוֶרָה לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה בְּגוֹף וְהַחֻכְמָה כְּנִשְׁמָה אֶלֶיָּהּ וּכְשִׁיקְדִים לַמּוֹד הַתּוֹרָה וַיִּדַע הַמְצוּוֹת וּפְרוּשָׁן כְּפִי מַה שֶׁבָּאָה בְּהֵן הַקְּבֵלָה מְסִינֵי וְאַחַר כֵּן יִכְנַס לְטִיל בְּפִרְדָּס הַחֻכְמָה אֲזִי תְּחִיל הַנִּשְׁמָה בְּגוֹף כִּהְגֵן וּכְסִדֵּר כִּי יַעֲמֵד וַיִּבִּין הַסּוּדוֹת וְהַסְתָּרִים הַהֵם שֶׁל כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ עַל בּוֹרֵין וְאֲמִתָּתוֹן וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל שְׁכָלוֹ אַחַר שֶׁקִּדְּם לוֹ יְדִיעַת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם יוֹרוּ הַסְתָּרִים הַהֵם וְזֶה כְּדֶרֶךְ קְדִימַת הַחֲמֹר לַחֲוֹל הַצּוֹרָה בּוֹ.

(עִבּוּדַת הַקִּדְּשׁ לְהַרְשִׁב"א חֶלֶק הַתְּכִלִּית פֶּרֶק יז)

❖ לימוד היומי - טו חשון ❖

סא) אין נחת רוח להשם בעסק בנשמת התורה שהיא החכמה האמתית המקבלת פי ממנה יודע רצונו יתברך בעבודתו ומצוותיו

רבי שמעון בן יוחאי קבל מרבי עקיבא וזה היה אחר חרבן הבית וזה הקדוש עליו השלום הוא בעל המדרש הנעלם הנקרא ספר הזהר ועל ידו חבר והוא עליו השלום הבטיח בחבור המקדש ההוא פי רבים יתפרנסו ממנו באחרית הימים.

ובמלת בראשית הנקרא ספר התקונין אמר בזה הלשון (תקוני זהר חדש - ספרא תנ"א): **והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע** (דניאל יב) **ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד**. והמשכילים אלן רבי שמעון וחברוי, יזהרו כד אתכנשו למעבד האי חבורא דאיהו מזיהרא עלאה דלעלא, רעותא עלאה אתגלגלא, רשותא אתיהיב לרבי שמעון וחברוי לגלגאה בה רזין סתימין עמיקין, ולכל נשמתין דמתיתבתא דלעלא, ומתיתבתא תתאה, ולשבע טורין עלאין, דאנון תלת אבהן ורעיא מהימנא ואהרן ודוד ושלמה ואליהו עמהון וכו' ובגין דא אסתכס קודשא בריך הוא ושכינתה למעבד האי חבורא, על יד ההוא דאתגלגלא וכניס בה עלאין ותתאין לאשפחא בה נייחא לשכינתא בגלותא, וחירו לה ולבנהא וכו' והאי חבורא הוא כגונא דתבת נח דאתכנש בה כל מין ומין, הכי מתכנשין בהאי חבורא כל נשמתין דצדיקא ואנשי מדות, דאתמר בהון (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו, ואחרנין דלא צדיקים, אתדחין מתמן. וכד אתגלגלא האי חבורא בעלמא, סגיאין מתכנשין לגבה דאתמר בהון (דברים כט) כי את אשר ישנו פה וגו', ואת אשר איננו פה בהאי חבורא עמנו היום. ועלהו אתמר (דניאל יב) **ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד עד כאן**.

נפלאתה אהבת חכמת האמת הטוהרה, נשמת התורה לבעליה יתברך, חכם הרזים, עד שהפליא להשגיח ולהסכים לעשות החבור המקדש ההוא כמו שהפליא להסכים בחבור המשנה על יד תלמידו

רבינו הקדוש עליו השלום שקבל ממנו והכונה והתכלית בכל משום
 עת לעשות להשם, לעשות להשם ודאי כידוע לחכמי לב כי בו
 תמצא היונה תמה הנזכרת בשיר המקדש מנוח לכף רגלה בגלות
 המר והארץ הזה **כי אין נחת רוח לה כעסק בנשמת התורה**
שהיא החכמה האמתית המקבלת כי ממנה יודע רצונו יתברך
בעבודתו ומצותיו אשר גם זאת היתה השגחה נפלאה מצורפת אל
 הראשונה לבל תשתכח ותאבד החכמה מקרב עמה עד שלהראות
 תקף ההשגחה הזאת נגלה זה החבור המקדש בעולם, אחר שהיה
 מכסה ונעלם, וכשנגלה בעולם רבים נאספו אליו וסרו אל משמעתו
 כמו שהבטיח הוא עליו השלום: "וכד אתגליא האי חבורא בעלמא,
 סגי אין מתכנשין לגבה" וכו'.

אשר לולא זה בזמן הזה כמעט נטיו רגלי החכמים התמימים
 ומעדו קרסולי העובדים עבודת הקדש הנאמנים להתפשטות
 הצרעת הממארת במצחות אנשי התורה צץ ופרח המינות בלבות
 החכמים בסבת השפחה הכושית צרת שרה פרה סוררה הפלוסופיא
 אשר נעתקה מלשון יוני אל לשון עברי שרא ליה מאריה למאן
 דעסיק בה **אשר בהגלות נגלות החבור המקדש הוא התחיל**
האור לזרח ואמר לאסירי הדעות הזרות פקח קוח ותחל האמת
 להיות גוברת אחר שהיתה נעדרת וחזרה העטרה לישנה והנשמה
 אל נדנה היא נשמת התורה הנאמנה ושבה נפש האדם אל קרבו
 אחר שנכרתה מקרב עמו ותחל רוח השם לפעמו ואז מצאה היונה
 מנוח בגלותא אחר שנתקיים בה ושפחה כי תירש גברתה ועבדי
 האמונות הנכריות יצאו לחרות לקים ההסכמה העליונה:
"לאשכחא בה ניחא לשכינתא בגלותא וחירו לה ולבנהא".

(טב) אמר ליה אליהו לרבי שמעון רבי רבי פמה זפאה
 אנת דמהאי חבורא דילך יתפרנסון פמה עלאי עד
 דאתגליא לתתאי בסוף יומיא ובגיניה ושבתם איש אל
 אחזתו

ועוד שם (תקוני זהר דף כד.): אמר ליה אליהו לרבי שמעון רבי
 רבי פמה זפאה אנת דמהאי חבורא דילך יתפרנסון פמה עלאי
 עד דאתגליא לתתאי בסוף יומיא ובגיניה ושבתם איש אל
 אחזתו וגומר עד כאן. הנה הודיעו כי החבור הזה יהיה נסתר
 ומכסה ובאותו הזמן יתהנו ממנה למעלה ובדור האחרון יתגלה
 למטה אל התחתונים והעסק בו יהיה סבה קרובה לשוב אל
 אחזתנו שהיא סבת הגאולה אשר מזה אני מוליד שני תולדות
 גדולות האחת אמת היות זאת החכמה אלקות אמתית מקבלת
 באמה ממה שהיתה ההסכמה העליונה לעשות החבור המקדש
 ההוא אשר הוא כלו מלא מפניני סתרי תורה ושרשי החכמה וסוד
 האלהות ותעלומות היחוד והאמת אין צריך חזר כי מחזק ועומד
 הוא ולא באנו לזה כי אם לחסם פי המתפתים אחר שכלם ושרירות
 לבם החושבים כי אין חכמה בישראל כי אם הפילוסופיא והשנית
 כי אחר שיש בזה צרך עליון ותחתון והוא אמרו "לאשפחא בה
 ניחא לשכינתא בגלותא וחירו לה ולבנהא" אם כן זה הצרך
 ובפרט צרך גבוה חייב שימשך בכל זמן ובפרט בזמן הגלות שהוא
 צריך ביותר ולא תקצר יד הכח האלקי מלהשגיח בזה כמו שלא
 קצרה כשמהר והחריב את ביתו להגלות דורו של צדקיהו לבבל
 בעוד שחכמי גלות יכניה קימים שילמדו תורה לאלו והגולין כדי
 שלא תשתפח תורה שבעל פה מהם וסתרי תורה וטעמי המצוות
 ומעשה בראשית ומעשה מרכבה בכלל תורה שבעל פה הוא שהכל
 היה ונתן על פה וכל שכן בהיות זה תלוי בצדקתו של הקדוש ברוך
 הוא וכאמרם צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהגלה גלות
 צדקיהו ועדין גלות יכניה קימת. (עבודת הקדש חלק התכלית פרק יח)